

Jagoranci Zuwa Zabi

**Daftarin
Horar
Da Mata
Akan
Jagoranci**

Jagoranci Zuwa Zabi

Daftarin Horar da Mata Akan Jagoranci

**Mahnaz Afkhami
Ann Eisenberg
Haleh Vaziri**

Da Hadin Gwiwar

**Suheir Azzouni
Ayesha Imam
Amina Lemrini
RabJa Naciri**

Karatun Tabbaci da Gyara daga

**Kole Ahmed Shettima
Hussaini Abdu**

Fasara da Gwaji daga BAOBAB for Women's Human Rights

Kungiyar Hadin Kan Koya na Mata Domin Yancin Cigaba da Zaman
Lafiya

**Women's Learning Partnership for Rights, Development, and Peace
(WLP)**

4343 Montgomery Avenue, Suite 201
Bethesda, MD 20814, USA
Tel: 301-654-2774/Fax: 301-6542775
Email: wlp@learningpartnership.org
Web: www.learningpartnership.org

Da Hadin Gwiwar

Association DJmocratique des Femmes du Maroc (ADFM)

Secteur les Orangers, Rue Mokla, Villa No 2
Rabat, Morocco
Tel: 212-37-737165/Fax: 212-37-260813
Email: association.adfm@menara.ma

BAOBAB for Women's Human Rights

232A Muri Okunola Street, P.O.Box 73630
Victoria Island, Lagos Nigeria
Tel: 234-1-320-0484
Tel/Fax: 234-1-262-6267
Email: baobab@baobabwomen.org

Women's Affairs Technical Committee (WATC)

Awad Bldg., Radio Street, 2nd Floor
P.O.Box 2197
Ramallah, Palestine via Israel
Tel: 972-2-298-7784/Fax: 970-2-298-6497
Email: watcorg@palnet.com
Web: www.pal-watc.org

Copyright 2004
Women's Learning Partnership for
Rights, Development and Peace (WLP)
ISBN 0-9710922-3-0

Zane Daga: Xanthus Design

TSARIN LITTAFIN

Godiya	i
Bayanin Farko: Gabatar da Kai	iii
Gabatarwa: Jigo, Dalilai, Manufofi da Kuma Fasali	7
Tubalan Ginin Jagoranci: Jagoranci a Matsayin Ilimantarwa	
Ta Hanyan Sadarwa	11
Sadarwa a Tsarin Zaman Bita: Shawarwari don Gudanarwa	25
Zaman Bita	
Sashen Na I: Shirya Kai Don Jagoranci	35
Zama Na 1: Wacece Jagora?	37
Zama Na 2: Yaya Nake Jagora A Rayuwa Ta?	43
Zama Na 3: Menene Hangen Nesa Ta?	53
Sashen Na II: Sadarwa Tare Da Wasu	59
Zama Na 4: Ta Yaya Zamu Yi Sadarwa?	61
Zama Na 5: Ta Yaya Zamu Cimma Bukatu Da Suka Sha Banban?	67
Zama Na 6: Ta Yaya Zamu Karfafawa Juna?	73
Sashen Na III: Samarda Kawance Don Ilmantarwa	79
Zama Na 7: Ta Yaya Zamu Samu Ma'ana Daya?	81
Zama Na 8: Menene Shirin Mu Na Aiwatar Da Aiki?	87
Zama Na 9: Ta Yaya Zamu Raya Kwarewar Mu Da Basirar Mu?	95
Zama Na 10: Ta Yaya Zamu Tattara Karfi Domin Aiki?	103
Zama Na 11: Ta Yaya Zamu Rarraba Nauyi da Kuma Sakamako?	109
Zama Na 12: Ta Yaya Zamu Bayyana Kungiyar Da Tayi Nasara?	117
Takardar Auna Masu Zama Da Mai Gudanarwa	123
Karin Bayani	
Karin Bayani Na A: Dabarun Gudanarwa	129
Karin Bayani Na B: Sauraro Mai Amfani	133
Karin Bayani Na C: Wasu Yanayi Daban	135
Karin Bayani Na D: Rubutu A Kan Jagoranci	155
Karin Bayani Na E: Kungiyoyin Jagoranci	161
Karin Bayani Na F: Majalisar Bada Shawara Ta Kasa Da Kasa	167

GODIYA

Akwai kungiyoyi da mutane da dama da su ka taimaka wajen samun nasarar wannan aiki. Muna mika godiyar mu ga kungiyar nan ta Ford Foundation, da National Endowment for Democracy, da Shaler Adams Foundation, da ta Tides Foundation saboda goyon bayan da suka bamu wajen yakin mu na samar da hanyoyi da kafofi na bunkasa damar da mata suke da ita a jagoranci.

Muna kuma godiya ga dukan masu jagorancin nan da suka samar mana da labarun da suke cikin wannan dan littafin, musammanma, Zainah Anwar, Thais Corral, Ayesha Imam, Ivy Josiah, Asma Khader da kuma Sakeena Yacoobi. Muna godiya ga Nancy Flowers, wacce ta duba mana rubutum ta kuma yi karin haske da karewar ta.

Kungiyar Women's Learning Partnerships for Rights, Development and Peace (WLP) ta kaddamar da wannan aiki a watan yuni, 2000 a lokacin da muka gudanar da wani taro na masana domin tattauna sabobin hanyoyin jagorancin mata da kuma bukatun al'ummomi domin cin gaban su. Muna mika godiyar mu ga wadanda suka dauki nauyin wannan aiki domin tabbatar da nasarar wannan taro: General Board of Global Ministries of the United Methodist Church, the Global Fund for Women, the San Francisco Foundation, the United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), da kuma United Nations Population Fund (UNFPA). Wadanda suka halarci taron sun hada da, Alia Arasoughly Shiva Balaghi, Janice Brodman, Sylvie Cohen, Thais Corral, Naadia Davis, Nancy Flowers, Leanne Grossman, Ayesha Imam, Bushra Jabre, Mona Kaidbey, Amina Lemrini, Vivian Manneh, Pramada Mennon, Geeta Misra, Thoraya Obaid, Ayo Obe, Aruna Rau, Najat Rochdi, Susan Deller Ross, Rahim Sabir da Sakeena Yacoobi. Da yawan wadanan masana suna cikin masu bada shawarwari ta kasa da kasa ta wannan kungiyar, wato International Advisory Council (duba Karin Bayani F). Muna nuna godiyar mu gare su domin karin haske da goyan bayan su a dukan mutakan wannan aiki.

Godiyar mu kuma ga Rakhee Goyal, Hannan Kholoussy da Sian MacAdam wadanda suka taimaka da karin haske da kokarin su wajen samar da dan littafin nan. Muna kuma mika godiyar mu ga Maureen Donaghy da Megan Brown wadanda suka taimaka wajen tsara tarrarukan masana, da na majalisar bada shawarwari da kuma sadarwa a tsakanin masu hadin gwiwar.

BAYANIN FARKO:

GABATAR DA KAI

Wannan dan littafi an samar da shi ne ta hadin gwiwar kungiyar Women's Learning Partnership for Rights, Development and Peace (WLP) da kuma kungiyar da suka hada kai da ita kamar, Association DJmocratique des Femmes du Maroc (ADFM) a Morrocco, da BAOBAB for Women's Human Rights a Nigeria, da Women's Affairs Technical Committee (WATC) a Palestine. Nauyin da ya rataya wuyan mu shine, yin aiki a tsakanin nahiyoyi guda uku, domin samar da dan littafi wanda ya kunshi ma'ana daya, da tsarin gudanarwar jagorancin mata, amintattun ra'ayoyi dabandaban, da ya daidata manufofi dabandaban. *Jagoranci Zuwa Zabi: Daftarin Horar da Mata a Kan Jagoranci*, zai yi kaimi ga tunani da kwarewar da yawan mata da maza masu jagorancin kungiyoyin sa kai da ma'aikatan su, tare da malamai, sugabanni na siyasa masu sharia da masu aikin cigaba daga kasashe fiye da goma sha biyar (15).

WLP ta kaddamar da wannan aiki a New York a watan yuni 2000. Awatanin da suka biyo baya, WLP ta kafa wata kaidajjiyar yarjejeniya tareda ADFM, BAOBAB da kuma WATC dukkannin su kungiyoyin sa kai ne da suka tsaya tsayin daka don bunkasa karfafawa mata, shigar su harkokin jagorancin a cikin alumommin su. Kowacce dayan wadan nan kungiyoyi guda hudu ta duba shirin wannan dan littafi a kowane mataki, ta kuma bada tata gudunmwar da tsarinsa, da fasalin sa, da abin da ya kunsu, ta kuma tantance amfanin sa, da dacewar sa a aladance.

Jagoranci Zuwa Zabi wani littafi ne na gwaji da a ka tsara domin alummomi wajen bitoci a Morocco, Nigeria da Palestine. Mahalartan wadan nan bitocin ma'aikatan da yayan kungiyoyin da suka yi kawance ne da kuma dalibai, mata masana, ma'aikatan gwamnati, malaman makarantu, yan siyasa da sauran su.

Tsarin samar da *Jagoranci Zuwa Zabi* don dacewar sa da kowace kasa ya samu ne don hanyar masu gudanar da aiki a wadan nan kasashe wadan da suka hada da Amina Lemrini da Rabea Naciri na ADFM, da Ayesha Imam ta BAOBAB da kuma Suheir Azzouni ta WATC. Su suka gabatar da gwajin a wuraren su suka tantance dacewar da al'adu, suka kuma taimaka wajen samar da karin kayan aiki da ya dace da wuraren su. Littafin jagoranci da za'a samar wa kowace kasa daga karshe zai kasance wanda ya dace da yare, al'ada kuma ya kunshi al'amuranda suka dace a matsayin kayan aikin koyar da mata. Za su iya yin amfani da su wajen raya dabarun jagoranci.

Saboda irin abinda muka taba yi tare, WLP zata sake gwajin kawance a wasu kasashen kudancin duniya.

Game da Masu Kawance

Women's Learning Partnership for Right, Development and Peace (WLP):

WLP kungiya ce ta duniya mai zaman kanta da take kokarin karfafa mata da yan matan kudancin duniya domin su sake tunani da sake tsara matsayin su a cikin iyalansu, al'umominsu da kasashensu. WLP ta cinma wannan burin ta hanyan kawance da wasu kungiyoyin mata a kudancin duniya, kirkiro tsari da kayan aikin horo kan jagoranci da kuma shigar da mata cikin samarda fadakarwa da ilmi. WLP ta samarda kayan aikin cikin radiyo, bidiyo da talibijin, da kuma na'urar kwakwalwa intanet da suka dace da al'ada wadanda kuma za su karfafa damawa da mata a jagorancinsu wajen gina al'umma.

Association Djmocratique des Femmes du Maroc

(ADFM): An kafa ADFM a 1985 a matsayin kungiya mai zaman kanta domin ta daukaka yancin yan Adam na mata, da kuma raya tsarin shawarwari da al'adun zaman takewa mai adalci. Kasancewarta daya daga cikin manyan kungiyoyi masu zaman kansu a Morocco kan yancin mata, ADFM tana da makasudin karfafa yancin mata ta hanyar matsin lamba, wayar da kai, yakin koyon karatu da rubutu da ilmantarwa. Musamman, ADFM ta kafa cibiyar jagorancin mata, wacce take kokarin kara damawa da mata a kowane matakin yanke shawara.

BAOBAB for Women's Human Rights:

BAOBAB kungiyace mai zaman kanta wacce take aiki domin yancin yan Adam na mata a karkarsin dokokin addini, ko na kasa, ko na al'ada. BAOBAB ta na aiki tare da kwararrun masu aikin shari'a, da masu bada shawara kan harkokin doka, da masu yanke shawara da kungiyoyin mata da na yancin yan Adam, da wasu kungiyoyi masu zaman kansu da kuma al'uma gabadaya. Tsarin kungiyar na tallafawa ilimin yancin yan Adam musamman yancin yan adam na mata. BAOBAB tana daukan nauyin horarwa da ayyukan ilimi kan yancin mata domin damawa dasu wajen yanke shawarar gwamnati.

Women's Affairs Technical Committee (WATC):

WATC kungiyar hadin kai ne na matan da suke cikin jam'iyyun siyasa biyar na kasar Palestine, cibiyoyin koyo na mata guda shida da kungiyoyi na kasa da na duniya akan neman yancin yan Adam, da kuma kwararrun mata masu a siyasance da dama. An kafa WATC a 1992, tana aiki ne domin

kawarda wariyar don a kafa al'uma da take amfani da dimokaradiyya da take kuma bawa mutane yancin su. Manufofi da makasudin WATC sun hada da raya iya jagorancin mata matasa, tabbatar da bunkasa da mata a duk matakan siyasar kasa, da kuma tallafawa da karfafa kungiyoyin yancin mata da ake da su. WATC ta cinma burinta ta hanyar horarwa, aiki da wasu, yaki bayyane, da kuma ilmantarwa ta kafonin watsa labarai.

GABATARWA:

JIGO, DALILAI, MANUFOFI DA KUMA FASALI

Jigo

Darussan da wannan dan littafi ya kunsu, an samar da su ne bisa jigogi guda huɗu. *Na farko shi ne a mafi yawancin al'umomi, maza suka fi riƙe matakan jagoranci a inda mata sukan kasance a matsayin mabiya.* Irin wannan fahimta da akayi wa matsayin mata yana da rudani domin ma'anar jagoranci, iko da kuma shugabanci sun sha banban a tsakanin al'ummomi da al'adu dabandaban. Kuma ko a tsakanin al'umma guda, ko wane mutum yana da wani bangaren halayya ta yan Adam da yafi daukaka da tasha banban da sauran jama'a. Misali, a kokarin raba fada a tsakanin wasu mutane biyu, sai daya yakai naushi, wannan kai naushin yana iya samun fahimta dabandaban a wurin mutane. Yana iya nuna raunin mai kai naushin. Wadansu kuwa na iya fahimtar kai naushin a matsayin nuna karfi ko kare kai.

Jigo na biyu shine cewar ba mata kawai ba, amma dukkanin al'umma zata anfana ta fuskokin siyasa, tattalin arziki da al'adu idan har aka daidaita matsayin mata da na maza. A binceke da dama da aka gudanar a fannonin ilimi dabandaban, an gano cewar akwai dangantaka mai karfi tsakanin shigar mata harkokin yau da kullum da kuma samun kyautatuwar al'adu, dabi'u masu nuni da yanci, adalci da kuma hakuri da juna a halin zamantakewa. Samar da ci gaba mai dorewa a kasashen da suke tasowa ko bangarorin kasashen da suka ci gaba wadanda suke da dan koma baya, ba zai samu ba, matukar mata basu sami damar shiga harkokin jagoranci ba. Ko da yake dole ne tsarin aunawa da samar da iko tare da rarrabashi tsakanin mata da maza ya kasance da banbanci a kowacce al'umma, kasa, ko iyalin da yasha alwashin samar da shi. Ba wata hanya guda da ta dace ta ciyar da mata gaba fiye da hanya ta ci gaban tattalin arziki da siyasa.

Jigo na uku shine jagoranci na gari – jagoranci da zai amfani maza da mata baki daya, talaka da mai arziki, mai iko da maras iko – shine wadda zai hada kowa da kowa, tare da tabbatar da samun gudunmawar kowa. Wannan sabon tsarin jagoranci zai kawar da zaton cewar wadansu mutane ko bangarorin al'umma suna da wata dama ta musamman ta yin iko da yi wa jama'a zaɓi. Jagoranci zai kasance samar da karuwa daga kwarewar mafi yawancin jama'a kuma wanda ya dace da yanayin da ake ciki. Kuma ba zai yiwu a rarraba tsarin jagoranci daga tsarin zamantakewa ba domin cancanta da nasarrar jagora sun dogara ne akan kyakyawar hulda da abokan aiki, magoya baya tare da mabiyanta.

Ko da yake ba wata tabbatacciyar jerin halayya ko ka'idoji da za suyi nuni da jagora na gari a kowane irin yanayi ba, jagora ta gari zata kasance mai yanke shawara mai inganci, mai hangen nesa, kuma wacce zata yi aiki da jama'a domin tabbatar da manufofi na siyasa da kawar da banbanci. Haka kuma jagora ta gari ta kasance tana sane da cewa tsare-tsaren ta. Wato hanyoyin da take aiwatar da manufofinta – suna da mahimmanci kamar yadda manufofinta suke da mahimmanci.

Jigo na hudu shine cewar jagoranci marar nuna wariya, kuma mai samar da gudunmawar kowa yana samuwa ne ta hanyar sadarwa mai ma'ana. Yadda talakawa ke sadarwa da hukumomi, iyaye ke sadarwa da 'ya'yayen su, ma'aikata da abokan aiki – ko wane dayan wadannan huldar jagoranci ce a takaice. A zamani irin wannan, wadda sani ya kasance daya daga cikin muhimman abubuwan da ake ji da su a duniya, da kuma kasancewar iko yana hannun wadanda suke da hanyoyin samar da kuma watsa labarai/sani. Jagorancin mata ya dogara ne akan kokarin mu na sadarwa a junan mu da sauran duniya baki daya, tunanin mu da ra'ayoyin mu, sadarwa ta gari, kamar shugabanci na gari, ya dogara akan yadda muke hulda da juna, aiki tare da kuma yanke shawara/yin zabi.

Kuma a yayin da fasaha ke ci gaba da taka rawa ta musamman a fannonin sadarwa a duka duniya, samun damar tafiyar da kuma mallakar kayayyakin sadarwa zai taimaka wa mata wajen samun damar shiga a dama dasu a harkokin jagoranci.

Dalilai

Jagoranci Zuwa Zabi: Daftarin Horar da Mata a Kan Jagoranci an wallafa shi ne don amfani da shi a matsayin kayan aiki da jigon horar da mata akan jagoranci. Ba kamar sauran littafan horarwa ba, da sukan ba da mahimmanci kan “yadda za'a” gudanarda harkan ofis, kamfani ko shiri da yunkurin cin nasara, wannan dan littafi yayi bayani kan karfafa mata da dabarun sadarwa. Makasudu shine, mai karatu ko halartan taron bita ta gano ta kuma tsara nata hanyan daya dace wajen sadarwa, sauraro da fahimtar juna a wajen aiki, gida ko a wurin zaman ta.

Manufofi

Manufarmu ta yin wannan dan littafi itace samar da wani abun aiki da zai dace da kowane wuri domin inganta gudunmawar mata a harkar jagoranci a harkokin rayuwa da yanke shawara dabandaban. Bukatar mu a karshe shine taka rawa ta musamman a wajen samar da yanayi na mutumta mata da adalci a tsakanin mata da maza, kamar gudunmawar su ko samun damar su, ba nuna kashin maza bane a jagoranci, gudunmawa da harkokin iko. Jagoranci na kirki yana jagoranci ya zuwa zabi na gaske ga kowa da kowa.

Fasali

Babi na gaba a wannan littafi mai lakabi – “Tubalan Gina Jagoranci: jagoranci a matsayin sanar da juna” – yana sharar fagen abubuwa da dan littafin nan ya kunsu, kuma anyi shi ne domin anfanin masu gudanar da bita. Wannan babi kuma yana nazarin tushen sabon ma’anar jagoranci wanda yake mai samar da hadin gwiwa, tutubar juna, siyasa, da kuma, fiye da komai, karfafawa mata. Bayan wannan babi akwai babi na biyu – “Sadarwa a Wurin Bitu: Bayani akan Gudanarwa.” Bayanan dake ciki suna da amfani ba wajen gudanar da bita kawai ba, har wurin gudanar da kowane irin tattaunawa. Darussa zaman bitu goma sha biyu da littafin ya kunsu sunyi tsokaci akan matsaloli dabamdaban na bunkasa jagoranci tun daga kan hanyoyin kyautata cancantar jagoranci, har ya zuwa darussa akan samarwa da kuma karfafa kafofin jagoranci ta hanyar samar da jagoranci na gari.

Kamar dai yadda babu wani tsari guda da yayi nuni da halayya ta jagora, haka babu hanya guda ta koyar da shi. A cikin wannan dan littafi *Jagoranci zuwa zabi*, bayan bayanai akan jagoranci, hanyoyin ilmantarwa dake ciki da kansu an tsara su ne da fatan zasu karfafawa masu gudanarwa tare da mahalarta bita. Saboda haka darussan an tsara su a matsayin misalai ne kawai, wandanda za’ a iya canza masu fasali zuwa yanayin da yafi dacewa. Misali tarihin manyan mutane da labaran manyan kanfanoni da suke ciki an saka su ne domin su zama matashiya ko matakin farko domin sanarwa da tattaunawa. Saboda haka ana iya sauya su da wadansu kamar haka wandanda suka fi kusa kuma jama’a suka sani domin karin fahimta.

Dukkanin littafin an kasa shi gida uku. Kashi na I “Shirya kai don jagoranci,” zama na farko yayi sharhi ne akan ma’anoni dabandaban da aka saba ji da wadanda ba’ a saba ji ba tare da alamomin jagoranci. Zama na biyu zai taimakawa mai karatu ko mai halartar bita tayi tunani da kanta yadda zata iya jagoranci. Zama na uku ya bada karfi ne akan yadda jagora kan fara da hangen nesa da tunani, da zata kalubalance ta a aikace.

Kashi na II yana da taken “Sadarwa da jama’a.” A wannan bangare zama na hudu yayi nazari ne akan dabarun sadarwa na wasu tsiraran shugabanni da na mahalarta bita. Zama na biyar yayi dubi ne akan amfanin sulhu, fahintar juna da kuma sauraron banbancin ra’ayi domin kaiwa ga biyan bukata. Shi kuma zama na shida ya karkata ne ga hanyoyin karfafawa jama’a domin samun sakamako mai amfani (a yunkurin tabbatar da jagoranci).

Kashi na III anyi masa taken “Samar da ilmantar da juna.” A wannan bangare, zama na bakwai ya duba hanyoyi ne yadda ma’aikatan kungiyoyi da ‘yan mazabar siyasa zasu hada kai domin samun manufa

guda daya. Zama na takwas yana yin aiki ne domin kirkiro taswirar gudanar ta ma'aikatu, hakakuma zama na tara ya duba hanyoyin amfani da fasaha, da kuma hanyoyin bunkasa iyawar ma'aikata, mambobi, da bangarorin da ke kungiya. Zama na goma yayi magana akan dabarun tattarowa na kungiyoyi, wanda ya hada da sanarwa akan abinda aka sa a gaba, neman ma'aikata na gari, tare da yin anfani da kayan aiki bisa tsari. A inda zama na sha-daya yake duba kawance na hadin gwiwa mai inganci wajen sadar da kampen din hakkokin mata. Zama na sha-biyu yayi sharhi akan abubuwa dabandaban dake tabbatar da tsarin ilmantuwa mai dorewa.

Domin taimakawa wajen samun tsarin bita da ya dace, karin bayanin da ke karshen wannan dan littafi suna nuni da wasu hanyoyi da dabarun inganta sadarwa a tsakanin mahalarta bita. Karin bayani na A ya bada jerin hanyoyin da gogaggun masu gudanar da bita kanyi anfani dasu domin jan hankali da kwadaitar da mahalarta bitoci. Ana baiwa masu gudanar da bita shawarar da su saki jiki wajen tsara fasalin ilmantarwa, su tsinci hanyoyi da dabaru da suka dace da kungiya a yayin da zasu zubar da wadanda suka ga basu dace da su ba. Karin bayani na B akan sauraron juna, ya bada shawarwari akan sauraro mai ma'ana tare da mahawara mai amfani. Karin bayani na C ya bada waansu labarai da za'a iya amfani da su maimakon wanda aka bada a cikin littafin. Karin bayani na D ya bada jerin littattafan da aka wallafa na horarwa akan jagoranci. Karin bayani na E ya bada jerin sunayen kungiyoyi masu zaman kansu daga kashashe dabandaban na duniya da suke aiki akan tabbatar da shigar mata harkokin jagoranci. Bayani na F shima ya bada jerin sunayen yan majalisar bada shawarari ta duniya wato Majalisar bada Shawara ta Kasa da Kasa ta kungiyar Women's Learning Partnership For Rights, Development and Peace (WLP) wacce ta kunshi masana da ke wakilcin kungiyoyin masana fanni dabandaban, wadanda suke duba dacewar wannan littafi a al'adance, siyasan da kuma a yanayin zaman rayuwa.

Tubalan Ginin Jagoranci: Jagoranci A Matsayin Ilimantarwa Ta Hanyan Sadarwa

Mahnaz Afkhami

Wannan dan littafi yana magana ne akan mata da jagoranci a yanayi zama na bunkasar sadarwa. An fi bada karfi ne akan mata saboda (a) sun fi yawa a cikin al'umma ta duniya, (b) sun kasance saniyar ware a cikin harkokin gudanarwar rayuwa a baya, kuma (c) lailai ne su kasance suna taka wata rawa ta musamman a wadannan harkokin gudanarwa a nan gaba in har akwai bukatar tabbatar da rayuwa mai inganci gare mu da 'ya'yayen mu. Kuma an maida hankali akan jagoranci ne domin a matsayin su, mata na da damar tafiyar da rayuwa su nan gaba zuwa biyan bukatar da muka sa a gaba —yanci, kauda banbanci, adalci, yalwa da zaman lafiya ga kowa da kowa. Kuma an mai da hankali ne a kan sadarwa domin shine makasudin samarda tsare - tsare da jigogi na cin gaban tattalin arziki, adalci da yanci a karni na ashirin da daya.

Mata, Sadarwa Da Karfafawa

Samun Iko Ga Mata Takaitacce Ne

A shekarun da suka shude, mata sun sami damar shiga harkokin al'ummomin su fiye da da. Amma har yanzu basu kai ga cimma buri ba. Mata sun kasance a cikin kashi goma sha takwas bisa dari ne kawai na harkokin gudanarwa na kasashen da suka ci gaba, sha uku bisa dari a kasashen Afirka da kuma goma bisa dari a kasashen Asiya da Pacific.¹ A kasashen Afirka da Asiya wannan kaso, duk da kankantarsa, ya rubanya yadda yake a shekaru ashirin da suka shude. Kasancewar mata cikin manya manyan harkoki gudanarwa ya zamo mawuyaci ko a kasashen yamma.

A cikin manya manyan kamfanoni dubu daya (1000) na gwamnati a Amurka a 2000, uku (3) kacal ke da mata a matsayin shugabanin su.² A mafi yawancin wurare a duniya ana nuna wa mata banbanci a wuraren aiki. Mata sukan kasance a kananan matakan aikin ofis, kasuwanci da ayyukan gida, a kwadago da sufuri. Akasarin mata a ko'ina a duniya

¹ United Nations, *The World's Women 2000: Trends and Statistics*, New York: United Nations, p. 130.

² From "A Start-Up of Her Own," by Marci McDonald, *U.S. News and World Report*, May 15, 2000.

suna aiki tsawon sa'oi goma sha uku (13) fiye da na maza a kowane sati, amma aikin nasu baya samun biya ko lura. A yayin da kuma mata suke aiki iri daya da maza akan biya su albashi kasa da na maza da kashi, 30 ko 40 bisa dari. A tsari irin na Majalisar Dinkin Duniya, mata suna riƙe da manyan guraben koli kashi tara bisa dari (9%) ne kacal, ashirin da daya bisa dari (20%) na manyan gurabe, arba'in da takwas bisa dari (48%) na kananan gurabe.³ Har yanzu gwamnatoci basu yi wani abin kuzo - ku - gani ba don taimakawa mata a harkokin sana'a ba.

Banbance - banbance da ke tsakanin mata da maza a harkoki rayuwa basu samo asali ta dalilin wani abu guda daya tak ba, kamar dabi'u, ko addini, huldar cinikaiya, ko dokoki ba, amma sun samo asali ne daga abubuwa da dama. Mafi yawan mata suna sane da girman tsarin nan na rayuwa da ya takura mu su ba dalili, ya kuma hana musu kai ga cimma buri. Haka kuma suna sane da cewar sun kasance a cikin wannan tsari. Mata da dama a yanzu sun gane cewar matsalar su ba wai samun yadda zasu yi da maza bane, kamar yadda zasu fahimci, su kuma taimaka wajen sake gina tsarin nan na rayuwa da yayi wa maza da mata baki daya takumkumi. A wannan karni na ashirin da daya (21st Century) dole ne mata su dauki nauyin samo ma'anar rayuwa mai kyau kuma ingantacciya, kuma suyi aiki tukuru domin tabbatar da ita a yayin da suka shiga cikin harkar rayuwa ta zamani. Mun sani cewar a wasu kasashe - misali a Scandinavia - a inda dumbun mata suka sami shiga fagen siyasa,⁴ kusancin mata da maza, wanda ta sakamakon sa, kusacin al'umma ya samu ingantuwa fiye da a da. Domin mata su sami sukunin daukar nauyin da ya rataya a wuyansu, dole ne su sami shiga harkokin rayuwar kasashen su. Mata dole su samu karfafawa.

Akwai Ajiyayyen Tanadi Na Duniya Na Bukatar A Karfafawa Mata.

A yanzu muna da ajiyayen yarjejeniya akan bukatar karfafawa mata. An kai cimma wannan yarjejeniya ne a taron Majalisar Dinkin Duniya da a kayi akan mata a Beijing a kasar China (Beijing 1995) kuma yana nan a "Beijing Platform for Action". Wannan kundin taron yayi magana kamar haka:

Shi 'Platform for Action' wani tanadi ne na karfafawa mata. Yana da nufin kawar da dukan wata kafar - ungulu ga tabbatar da samuwar shigar mata

³ United Nations, *The World's Women 2000: Trends and Statistics*, New York: United Nations, p. 167.

⁴ A karau na farko a 1995 an samu daidaituwa a yawan mata da maza a membobin majalisar gwamnati na Sweden. Tun lokacin aiyika da maufofin gwamnati sun canja.

harkoki rayuwa walau a gida ne ko a waje, ta hanyar tabbatar da cikakkiyar dama ga mata a harkokin yanke shawara da yin zabi a harkokin tattalin arziki, al'adu da siyasa. Wannan yana nufin tsari irin na rarraba karfi da nauyi zai samu a tsakanin mata da maza a gida, a kasa baki daya, ko a duniya duka. Daidaituwa tsakanin mata da maza batu ne na yancin yan Adam kuma tabbatar da adalci a tsakanin al'umma ba zai samu ba sai da shi. Haka kuma ya zama dole domin tabbatar da adalci, ci gaba da zaman lafiya. Wani sabon tsari na hadin kai wanda aka gina akan rashin banbanci shine zai kai mu ga samun ci gaba mai dorewa. Wannan kuma yana bukarar sadaukarwa mai dorewa domin maza da mata su ci gaba da kuma al'ummomin su a wannan sabon karni... "Platform for Action" yana karfafa cewa mata suma kamar maza suna da matsaloli da suke za'a iya shawo kansu ta hanyar aiki tare ne kawai domin tabbatar da adalci a duniya. Yana kuma kula da dukan halayya da matsayin mata dabandaban tare da yin masaniyar cewa wasu mata suna fuskantar matsaloli na musamman da suka sha musu kai.⁵

Fasahar Sadarwa Na Zamani Ke Tafiyar Da Tsarin Rayuwa Ta Duniya.

Ci gaba ta hanyoyin sadarwa sun kawo sauyi a tsarin iko. Ilimi da sadarwa sun zamo wasu ginshikan iko a harkokin duniya. Suna mamaye hanyoyin sanarwa da rayuwa. Hanyoyin sadarwa na zamani, sun shawo kan lokaci - ya rage nisan wurare yanda kowa kusa da kowa yake. Bunkasar hanyoyin sadarwa ya rage wahalhalun sadarwa a duniya, wanda ya tilastawa gwamnatoci da kamfanoni canza ragamar inda aka sa gaba ya zuwa cudanya da juna da gasar cinikayya. Kasashen suna fuskantar wani hali sakamakon wadannan bukatu na gogaiya da kuma adalci. Sabuwar fahimtar hada kai da juna da akayi ya kawo sauye – sauye na hulda da juna da kuma salon iko. Ba wanda yake da masaniya cewa ko wannan zai zamo alheri ko sharri ga a'lummar duniya a nan gaba ba. Ko dayake zamu iya samun tabbacin cewa idan har bamu tafiyar da ci gaban da aka samu ta hanya ta gari ba, ci gaban zai iya zamo ci gaban mai hakar rijjiya. A sakamakon karfafuwar hanyoyin

⁵ "Report of the Fourth World Conference on Women," *Covenant of the New Millennium: The Beijing Declaration and Platform for Action* (Beijing, September 4-15, 1995), Santa Rosa, California: Free Hand Books, 1996, pp. 7-8.

sadarwa, sabon karnin da aka shiga zai samar wa mata dama, amma fa idan matan sun kasance a shirye suke su dauki damar.

Fasahar Sadarwa Na Zamani Suna Da Rudarwa, Wuya Da Kuma Hatsari.

Fasahar da ke tafe da sabin hanyoyin cinikaiya ta duniya ta na da fuskoki da yawa kuma da rudarwa. Ta tsallake duka wata iyaka. Ta canza yanayi da bukatar a yayin da take bunkasa, tana mai kirkirar sabobbin yanayi wanda ke da bukatar samun canji daga kowane mutum, al'ummomi da kuma kasashe. Mutum, kungiyoyi, ko kasashe da suke sane da irin wannan tsarin zasu kasance masu samin sakamakon ta. Amma wandanda basu da sani a hanyoyin sadarwa na zamani, kuma suka kasance ba'a damawa tare da su wajen amfani da ita, ko kirkirar ta, ba za su kai labari ba. Sabuwar hanyar fasaha ba ruwanta da wahalhalun yan Adam, saboda haka ba ta duba bukatar yan Adam sai fa idan mun ja mata akala ga kai da yin hakan. Ba za mu kawar da bace – bacen ta ba ta hanyar mita ko rokon baka ba kawai. Abin da za mu yi kawai shine kokarin samo hanyoyin samun karfin suffanta ta yadda zata amfane mu. Wannan matsala ce ta ilmi, ko dayake samun nasarar shawo kan matsalar ba zai yiwu ba sai mun fuskance ta a siyasance, shine ta jagoranci mai gina hadin kai da samar da yarjejeniya da fahintar juna.

Fasahar Sadarwa Na Zamani ta Bada Damar Samar Da Rayuwa Mai Inganci Ga Kowa.

Hanyoyin sadarwa na zamani zasu iya taimaka mana wajen samun karuwar ilmi, jagoranci, da fahimtar juna da muke bukata wajen samun irin rayuwar da muke buri. Sabin hanyoyin nan za'a iya yin musayar su a saukake zuwa duka bangarori na duniya domin tallafawa tsare – tsaren kasashen duniya na bada taimako ga al'ummomin da suke a baya domin samun shiga a dama da su. Karnin nan na ashirin da daya (21st Century) yana tafe ne da cigaba a fuskokin kimiya da fasaha. A sakamakon haka ne wannan karni yake da damar kawo sauyi gagarumi a rayuwar yan Adam. Cigaba a fuskar kimiya ya bamu damar kauda cututtuka munana, samun tsawan rai, canza aiyuka, da samar da rayuwa ingantacciya ga kowa da kowa. A halin yanzu zamu iya kirkiro, mu tara, mu kuma baza sani da ilmi a ko ina a duniya a cikin sauri da kuma sauki, zamu iya tsallake wahalhalu na da da suka yi mana kaka gida a dalilin rashin hanyoyin sadarwa na gaggawa.

Bukatar Cike Gurbin Fasahar Da Ya Rarraba Mu.

Koda yake muna fuskantar rarrabuwa ta fuskar sani wanda ya samo asali daga banbanci ta samun damar sani da ilmi da kuma banbanci ta damar amfani da sanin da kuma daidaituwa tsakanin mata da maza. Akwai yawan na'ura mai kwakwalwa ta comfuta a Amurka fiye da wandanda suke da akwai a kasashen duniya duka jumulla.⁶ Mata a ko'ina, musamman a kasashe masu tasowa, suna fuskantar rashin samun hanyoyin sadarwa na zamani fiye da maza.

Akwai bukatar a samarda wadannan ba ga kasashe masu talauci kawai ba, har ma ga mutanen da suke an barsu baya a cikin irin wandannan kasashen, musamman mata da yara mata. Muna da bukatar samar wa mutanen duniya damar yin amfani da hanyoyin sadarwar nan ta zamani ta intanet', wato ba wai kayan aikin ba kawai, harma da horo na amfani da na'ura, wanda zai dace da al'adu, harshe, da kuma sauran kayayyakin da aka samar a cikin gida. Dole ne sauran jama'a na duniya da aka mayar saniyar - ware su kasance suna amfani da labarai da aka samar ba a wasu wurare kawai ba, amma su kasance masu samar da ilmin da su da kansu da kuma wadansu za su yi amfani da shi. Mu duka zamu karu idan muka samu amfani daga zurfin sanin wasu da wayon su. Idan muka kai ga nasarar shigar da kowa, zamu samar da duniya wadda yan Adam za su ji dadin rayuwa a cikin mutunci, bunkasar arziki, rashin banbanci da adalci. Amma idan muka gaza kalubalantar wannan, zamu kare da rayuwa a duniya wacce ba za muyi alfahari da ita ba.

Jagoranci Da Kafon Ilmantarwa

Mafi yawan mu muna zaune ne a wurare da suke da tsarin irin na gaba – da gaban ta, da kuma bin umarnin na gaba. Tushen umarni na iya zama daga gida, al'umma, dandalin siyasa ko tsarin cinikaiya. Tsarin bin umarni yana samar da tsari irin na biyayya kamar yadda biyayya kan tabbatar da bin umarni. Yadda hakan yakan iya haifar da shugabanci mai makon jagoranci. Amfanin shugabanci shine halalta tsarin umarni ta hanyar yarjejeniya. A rashin shugabanci ne akan samu ma'abuta guraben da ke sama su kasance masu zalunci ko malalata. Wannan ba shine irin tsarin umarni da muke bukata ba. Abin da muke bukata shine tsari irin na adalci wanda mata da maza zasu iya dogara da juna ke bada umami daya na bi. Muna duban jagoranci a al'ummomin da suke abin koyi a matsayin mai renon mutane ne masu mu'amala da juna wandanda suke dogara da juna domin zaman tare da samun manufa daya. Saboda haka

⁶ United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Report* 1999, New York: Oxford, 1999, p. 62.

idan muna son cimma wannan matsayi dole ne mu fara daga inda muke a yanzu.

A wajen mafi yawanci mu wannan kalma ta jagoranci tana nuni da kwazo, karfin zuciya, da kuma iko da zai iya kai mutum ga cimma wani muhimmin buri. Mutum zai zama jagora idan har zai iya jan hankalin wasu da yin abin da yake bukatar suyi. A irin wannan fahimta ta kalmar jagoranci, mutanen da ke matsayin shugabanci/iko suke da damar jagorancin jama'a. Amma hakan bata samuwa a kowane lokaci. Tarihi ya nuna cewa da daman mutanen dake matakan shugabanci – iyaye ne, ko shugabanin ma'aikatu, ko masu mallakar gidaje da sauran masana makamar aiki – ba jagora ba ne. Amma da yawan mu mun ci karo da mutane wadanda ko dayake ba sa rike da wani mukami na musamman, amma muna musu ganin jagoranci sabo da yadda suke sawa ayi ko a bari a inda suka sami kansu. Kenan jagoranci baiwa ne da wasu ke da shi da wasu ba su da shi?

Abun Da Ba Shine Jagoranci Ba.

Bari mu fara da duba abubuwan da ba sune jagoranci ba. Da yawan mu zamu yarda da cewa jagoranci ba shine yin amfani da karfi ko tilastawa ba. Mai yiwuwa ne ayi amfani da karfi domin samun biyan bukata daga jama'a ta hanyar tsoratarwa da azabtarwa. Uba zai iya tsoratar da dansa domin dan ya fadi a aji ko baiyi aikin sa na cikin gida ba. Na gaba a wurin aiki na iya tsoratar da na karkashin sa da tauye masa wani hakki idan har bai inganta aikin sa ba. Zamu iya ganin yin hakan kamar takurawa ne da kuma cewar da, da jagoranci na gari da hakan bata taso ba. Misali da uban nan bai kai ga horar da dansa ba, ko shugaban, na karkashin sa, da anyi amfani da sadarwa mai amfani da zata samar da fahimtar juna.

Wannan misali zai nuna mana cewa jagoranci ba daya yake da iko ba, ko a shari'ance kamar a matsayin mahaifa ga 'ya'yan su, ko a al'adance, kamar shugabancin mukami a kungiyoyi. Uba na iya bukatar wani aiki daga dansa a inda dan zai yi aikin domin yana ganin uban yana da ikon ya bukaci hakan. Na kasa zai iya yin abin da na gaba ya sa shi, ba don komi ba sai don ganin cewar ya isa. Wannan shi ake nufi da shugabanci wanda ya cancanta. Shugabanci mai cancanta yana kauda amfani da karfi ko tilastawa amma ya sha banban da jagoranci. Mun sani cewa wadansu mutane Allah yayi musu kwarjini kuma suna samun biyayyar jama'ar su. Amma kwarjini ba shine jagoranci ba. Kwarjini duk da cewa akan haifi mutum da shi ne, ba duka mutum kan sami kwarjini ba. Jagoranci sadarwa ce wadda ko wa ma zai iya samu. Mutane da yawa da basu da kwarjini sukan kasance masu jagoranci na gari. Saboda haka jagoranci

ba tilastawa bane, ba kuma shugabanci bane a shari'ance, ko a al'adance, ba kuma kwarjini bane. Ko da yake kowanen su zai kasance ginshikin jagoranci.

Jagoranci Da Sadarwa.

Jagoranci sadawar ne. Ba'a samun jagoranci sai an sami mutane biyu, a takaice masu nasaba da juna. Mutum daya ba ya jagoranci. Saboda haka ne jagoranci ya zamo sadarwa. Salon jagoranci yakan samo asali ne daga salon sadarwa. A kungiyoyin da suke da tsari irin na gaba – da - gaban - ta. Salon sadarwa ya kan zamo daga sama zuwa kasa, ko daga kasa zuwa sama. Haka kuma jagoranci. Na gaba zai iya bada umarni, mabiyansa su bi su kuma bada bayani idan sun aiwatar. Duk da cewa irin wannan tsari zai yiwu, baya cancanta domin yakan tabbatar da dorewar tsarin danniya wadda ba zamu so ba.

Sadarwa a tsarin ilmantarwa, ba yakan bi irin tsarin gaba - da - gaban - ta ba. Yakan kasance fahimtar juna wadda ba matsi ko tilastawa, kuma mai tabbatar da tattaunawa da ilmantarwa. Kowane mutum a irin wannan tsarin zai iya zama jagora ko mabiyi, ko kuma jagora mai aiki tare da wasu masu jagoranci domin samun fahimtar abinda aka sa a gaba.

Wannan manufa ta jagoranci ana iya yi mata kallon mawuyacin abu, saboda wancan tsari na baya, amma, ba haka bane. Tsari irin na danniya shine mafi yawancin mu muka sani a gida, a makaranta, a wurin aiki da wurin ibada. Saboda haka aka rene mu, dole ne muyi aiki tukuru domin yanto kawunan mu daga wadannan miyagun ala'du. Idan muka amince zamu iya ilmantuwa muyi shawara tare, zamu tabbatar da zamantakewa ta gari domin samun rayuwa mai inganci.

Jagoranci a Tsarin Ilmantarwa.

Jagoranci abu ne mai nasaba da samun hangen nesa. Hangen nesa na bukatar samun manufa. Hangen nesa shine samun abu na gari wanda ya dace da kuma fahimtar yadda abun da muka sa a gaba zai kasance idan har muka yishi da kyau. Idan jagoranci ya kasance kara zube, bashi da al'kibla, to ya zama ba jagoranci ba. To amma ta yaya ne zamu fassara manufarmu, mu zabi al'kiblar mu, kuma mu kaddamar da auyukan mu, tare da ajiye hanyoyin auna nasarar mu?

Tsara hanyoyin ilmantarwa.

Saboda tsarin jagoranci na gaskiya an kafa shi ne akan bani - in - baka, baza a sami nasara ba sai har an kai ga cimma hangen nesa da manufa.

Buri da hanyoyiyin cimma buri suna canzawa a kullum, saboda haka ba wani buri da cimmasa zai zamo lallai ko ta wane hali. Wannan ba yana nufin mahalarta bita basu da nasu ra' ayin bane. Tsarin jagoranci a hanyar ilmantarwa na iya kunsar wadannan:

Sassauci: Tsara ilmantarwa zai zamo mai sassauci ya kuma canza tare da samun ci gaba. Jagoranci zai samu da zarar tsari da ilmantarwa sun samu. Tsari zai zamo ilmantarwa, kuma ilmantarwa ta zamo tsari. Ilmantuwa a wannan yanayi ba wai kawai daidaita tunani da dabi'u ne ba, amma samun daidaita musabaha a tsakanin'yan kungiya a ko yausha. A tsarin ilmantarwa, tsari ba shine yawan azuzuwa ko ofis ba, amma sadarwa mai ma'ana a tsakanin al'umma.

Rarraba Iko: A samu cimma tsarin ilmantarwa mai ma'ana yana bukatar rarraba iko yadda ya dace. Kauda tsari irin na gaba – da - gabanta ba zai kawo rudani ba. Amma yana nufin samar da da'a daga mutane masu sanin ya kamata don samar da fahimtar juna a tsakanin mahalarta.

Mutunta Juna: Jagoranci a hanyoyin ilmantarwa ya dogara ne akan damar mahalarta na yin magana da juna a matsayin masu kara wa juna ilmi. Irin wannan tsari yana bada fifiko ga mutanen da suke girmama wasu da ra'ayoyin su ko da kuwa sun sha banban da nasu.

Amincewa: Jagoranci yana da muhimanci wajen samar da manufa daya. Ko da yake ya dogara akan amincewa, ba akan dokoki ko tilastawa ba. Jagoranci na gari baya sumuwa sai da kyaykyawan sadarwa da fahimtar juna.

Rashin son Kai: Tsarin ilmantarwa yana sane da musabaha da ke da akwai a tsakanin bangarori daban-daban da kuma tsakanin bangarorin da gudan tsarin kansa yakan kawar da son kai domin mahalarta suna sane da cewa abin da suka aiwatar zai samu ma'ana ne kawai idan aka sami ma'ana guda.

Ana iya tsara hanyoyin ilmantarwa ta hanya daban-daban. Mafi yawan fitattun jagorori na kungiyoyi sukan yi anfani ne da hanyoyin sadarwa da suka dace.

Dabi'a da Jagoranci a Hanyoyin Ilmantarwa.

A nan baya an yi nuni da cewar jagoranci ba karfi bane ko karfin iko ko umarni ba. Amma jagoranci musabaha ce tare da jama'a a bisa tsari

wanda ya dace. Yin jagoranci a tsarin ilmantarwa na bukatar tsari da yafi dacewa. Ko da yake wadannan dabi'u da ake bukata domin samar da tsarin jagoranci na gari a hanyoyin ilmantarwa koyon su ake.

Bari mu fara da duba wani dan misali. Wasu mutane sun yarda cewa mutum malalaci ne sai fa idan an matsa masa zai yi aiki. Wasu kuwa sun dauka cewa mutum mai fasaha ne da son aiki, abin da yake bukata shine samun wuri wanda ba matsi ko kariya da zata musgona wa fasahan nan tasa. Wadannan hanyoyi ne guda biyu na fahimtar rayuwa. Na farko dai zai haifar da bin umarni a tsari irin na gaba – da - gaban ta. Fahimta ta biyu kuwa zata samar da tsari irin na sadarwa da kuma fahimtar juna. Dole ne tsarin ilmantarwa da muka zaba ya kasance mai bada karfin gwiwa ga samar da kuma tabbatar da wannan fahimtar ta biyu, idan har muna bukatar gina ginshikin da'a a jagoranci a tsarin ilmantarwa. To amma ta yaya ne zamu iya tallafawa wannan fahimta ta biyu? Wadanne ne abubuwan da da'a a jagoranci ta kunsu?

Halayya ga Sauran Jama'a: Halayyar mu ga sauran jama'a tana da muhimmanci kwarai. Lalle ne mu koyi ganin mutane a matsayin mutane na gari kuma masu niyya ta gari. Kuma mu zaci cewar suna bukatar koyo domin su zama sun ci gaba, ba domin samun sakamako kawai ba, amma don cimma manufar aikin su. Halayyar mu ga sauran jama'a ita zata nuna wadanne irin mutane ne mu ko wadanne irin mutane muke so mu zama. Muna da bukatar cimma kwarewa, kwantar da kai, saukin kai, a cikin shirin koyo a kowane lokaci, kuma mu zama mutane masu saukin kai da sassauci.

Tsayawa Akan Akida: Dole ne muyi tattalin abin da muka sa a gaba na gaskiya, kuma mu kasance masu hazaka ga cimma burin abin da aka sa a gaba. Hazakar mu ga cimma burin abin da aka sa a gaba shi zai ba aikin mu ma'ana.

Sanin ya Kamata: Da'a a jagorancin tsarin ilmantarwa ba wai kawai bada gudunmawar mu ba ne. Mafi muhimmanci shine mu zama a shirye muke mu bada gudummawar. Wannan shi ake kira a turance "Servant – Leadership."⁷ Kuma son bada gudunmawar ba shine ba, lalle ne mu san ya kamata. Yin hakan yana bukatar mu kawar da zargi, kyamar wasu, cusa ra'ayi, banbanci, fushi, kuma mu koyi yin gafara ga wadda ya saba mana.

Kimanta ci Gaba: Da'a a jagorancin tsarin ilmantarwa yana fifita ci gaba, yana mai kimanta ci gaba ta wajen ci gaban al'umma baki dayan

⁷ Dubi Larry C. Spears, ed., *Insights on Leadership: Service, Stewardship, Spirit, and Servant Leadership*, New York: John Wiley, 1998.

ta. Yana karfafa aminci da kuma tabbatar da cewa gaskiya da rikon amana da bada hadin kan mahalarta shine kadai zai kai mu ga samun biyan bukata.

Hakuri da Juriya: Da'a a jagorancin tsarin ilmantarwa yana bukatar juriya. Mutum ba zai iya koyo, ko ya koyar ba idan har bashi da juriya. Samun dabi'a da ta dace da jagoranci a tsarin ilmantarwa yana bukatar mu koyi gwagwarmaya da shiga wahalhalu. Rashin tsoro, hakuri, hazaka, juriya – duka wadannan halayya ce da ake bukata domin samun nasarar jagoranci.

Hadin Kai: Haka kuma da'a a jagorancin tsarin ilmantarwa yana bukatar muyi aiki tare, mu sadar da zumunci mu kuma samu ci gaba tare. Wato a gudu tare a tsira tare. A gudu – tare – a tsira – tare yana nufin girmama juna, karbar banbancin ra'ayi, kyautatawa, da kuma sasantawa, hada kan jama'a domin yin shawarwari ko aiwatar da su, da kuma yin gayya domin aiki tare.

Horar da Juna: Aikin gayya yana da muhimmanci babba a wajen ilmantarwa da taimakawa mahalarta wajen samun hanyar koyo da ta dace, wacce kuma zata taimaka musu wajen samun manufa daya ta horar da juna. Hanyoyin koyan kuwa sune “tunanin mu, da zaton mu, da labarai da muka sani muke kuma dauke da su a kawunan mu game da mu kanmu, wasu mutane, cibiyoyi da sauran harkoki na duniya.”⁸ Wadannan sune kafofin da muke hangen duniya. Sune kuma jigogin al'adun mu kasancewar mun sami reno ne daga al'adun mu tun kaka da kakanni. Hanyoyin koyon mafi yawan mu baza su sami karbuwa a kungiyoyin ilmi ba. Sabo da haka ne muke da bukatar samar da kuma canza wasun su. Ko da yake yin hakan ba zai zamo abu mai sauki a kowane lokaci ba saboda sun zamo a cikin jininmu. Horar da juna yana bukatar fahimtar juna da zata haifar da hadin gwiwa – wato daidaito, da hadin kai. Hadin gwiwa ba yana nufin kowa da kowa ya amince da komai ba. Yana nufin saboda yan kungiya sun koyi su girmama juna, za su iya bada gudumawar su ga tsari wadda zai kawo sakamakon da kowa zaiyi alfahari dashi.

⁸ Peter M. Senge, Art Kleiner, Charlotte Roberts, Richard B. Ross, and Bryan J. Smith, *The Fifth Discipline Fieldbook: Strategies and Tools for Building a Learning Organization*, New York: Currency Doubleday, 1994, p. 235. Don Karin bayani dubi Warren Bennis and Joan Goldsmith, *Synchronicity: The Inner Path of Leadership* by Joseph Jaworski, San Francisco: Barret-Koehler, 1998, and *Learning to Lead: A Workbook on Becoming a Leader*, Cambridge: Perseus, 1997.

Tsarin Jagoranci a Kungiyoyin Ilmantarwa.

Abin da aka tattaunawa ya zuwa yanzu za' a iya takaitashi a matsayin tsarin gina jagoranci a kungiyoyin ilmantarwa. Jagoranci a matsayin ilmantarwa shine:

Ba Ruwansa da Banbancin Mace Ko Namiji: Ya kamata maza da mata su zamo tsintsiya madaurinki daya a wurin samun ma'ana daya da kuma aiki domin cimma nasara a manufofi da zasu amfani kowa. Daya daga dalilan wannan littafi shine gwada cewan wannan hadin kan tsakanin maza da mata mai yiwuwa ne, kuma lallai ne a samar dashi in har muna bukatar samun ci gaba a tsarin siyasa, tattalin arziki da zamantakewa ta gari da zasu kaimu ga biyan bukatar rayuwa mai inganci da amfani. Yana kuma mai yi mana nuni cewa kowa na iya zama jagora idan har aka bi tsari na gaskiya. Saboda haka ne dan littafin nan duk da cewa yafi maida hankali akan mata, zai amfani maza. Lallai zai samu nasara kwarai idan maza suka taimaka wajen bashi ma'ana da tsari wanda ya dace.

Mai Sadarwa: Mutane sukan tattauna da juna akan abubuwa da suke da muhimmanci a rayuwarsu. Irin wannan sadarwa tana da ma'ana. Kowa na da gudunmawar da zai bada, kuma a duk lokacin da ya bada gudunmawar ya yi jagoranci. Ana nufin wannan dan littafi zai nuna yiwuwar canza taro marar manufa ya zuwa mai sadarwa ta hanyar bashi ma'ana kuma ta yin hakan ya samar da manufa da tantance jigogin jagoranci.

Mai Manufa/Ma'ana: Babban amfanin kungiyar sadarwa shine samar da da kuma fadada ma'ana. Samar da da fadada ma'ana shine tabbata a cikin tsarin ilmantarwa. Haka kuma tabbata a cikin gwada karfin iko. Siffar da wannan tsari na samar da ma'ana zai dauka shi zai sanar da mu game da irin manufar siyasar wannan kungiyar sadarwar. Zai sanar da mu ko tsarin dimokiradiyya ne, ko na kama karya da dai sauran su. Manufar wannan dan littafi ne ya banbance tsarin wadannan hanyoyi biyu na samar da ma'ana.

Mai Tsari Na Dimokiradiyya da Rashin Banbanci: A kungiya irin ta sadarwa, mahalarta suna masu girmama juna a matsayin mutane cikakku. Hanyar da mutane ke girmama junan su ya kan samu ne ta hanyar samar da manufa da yanayin ingancin jagoranci. Anyi nufin wannan dan littafi zai taimaka mana samun ci gaba ya zuwa samun manufar burin mu ta hanyar dimokiradiyya da rashin banbanci ko da al'adun mu basu yi mana tanadin hakan ba.

Halal ba Haram ba: “The ends do not justify the means,” wata akida ce a turance wadda take nuna cewa mutane da suke da da’ a da sanin ya – kamata basu neman halal ta hanyar haram. Wato duk halalcin abin da zaka samu ba zai halalta ba idan hanyar neman sa haramun ne. Akwai dan gantaka tsakanin nema da hanyar samu. Rashin cikkaken bayanin hanyar samu na iya tauye biyar bukata.

Yafi Samuwa a “Kungiyoyin Ilmi”: Bama nufin bayyana menene kungiyar ilmantarwa a wannan dan littafi. Amma muna iya cewa kungiyar ilmantarwa tsari ne na samar da “jagoranci a matsayin ilmantarwa,” kuma yana da wadannan suffofi da a ka lasafta a sama. Yadda aka bayyana wadannan suffofi kuwa ya dogara ne da al’adun al’ummar da ke yin jagorancin.

Manufar wannan dan littafi ne ya gayyace mu da mu kula da cewa jagoranci ilmantarwa ne da kuma damar da yake dashi ta buda wa mata. Wannan fahimta ta jagoranci a matsayin ilmantarwa shi ne aka shigar cikin duka zaman wannan dan littafi.

Sadarwa A Tsarin Zaman Bitu:

Shawarwari Don Gudanarwa

Wadannan shawarwari an bada su ne domin su taimaka miki/maka mai gudanarwa, ki fahimci makasudin zaman bitu, ki kuma cimma naki makasudin gudanarwa da tattaunawa. A matsayin mai gudarnawa, kina da alhakin kula da kuma jan ragamar kowane zama. Amma ba kamar yadda aka saba da malama ko mai horo na al'ada ba, alhakin da ke wuyan ki shine na samar da fili ga mahalarta a inda ke da su zaku jagorancin mahalarta ya zuwa wata fahimta. Haka kuma za ku karu da juna, ku kuma yi aiki tare ya zuwa samun fahimtar juna. Za ki iya samar da hakan ta hanyar tsara dakin taro da kayan aiki da kuma ta zaben dabarun gudanarwa da zasu tabbatar da girmama juna, tattaunawa mai ma'ana da yanayi da zai samar da hadin kai.

Makasudi

Jagoranci na gari ya dogara ne bisa amfani da wasu dabarun jagoranci, musamman ma, sadarwa, sauraro, gina yarjejeniya, samar da manufa daya da kawance. Wadannan dabaru sune zaman bitu ya tattauna. A lokacin bitu zaku iya tattauna ma'anana da kuma dacewar wasu daga matsalolin a zurfafe.

Sadarwa: Duka jagoranci yana farawa ne da sadarwa mai inganchi. Jagora dole ne ta kware wajen sanar da jama'ar ta akidodin ta da manufofin ta. Jagora ta kwarai mai lura ce da sauraro, da bayani da kuma sadarwa. Sabo da haka ne ma duka zaman bitan nan ya maida hankali wajen karfafa hanyoyin sadarwa. Da farko an fi maida hankali akan bunkasa sadarwa na kai, daga bisani kuma hanyoyin sadarwa a cikin kungiya da tsakanin kungiyoyi.

Sauraro: Sauraro shi ke karfafa jagoranci wanda zai kai ga fahimta da samun manufar wasu. Sauraro ba shine jin abinda na gaba ko abokin aiki, ko abokin hamaiya yace ba, amma ya hada da daukar abin da suka fadan da muhimmanci. Jagora na kwarai, kamar shugaba ta kwarai, itace mai ilmantuwa daga abin da ta ji.

Gina yarjejeniya: Gina yarjejeniya wani babban bangare ne na yanke hukunci don jagoranci mai nasara. Ta hanyar sasanta 'yan kungiya da 'yan manyan cibiyoyin ilmantarwa zasu sami fahimtar zabi da hanyoyi. A inda aka sami banbancin ra'ayi, to kungiya baza ta yi komai akai ba. Ko da yake a wasu lokuta bambancin ra'ayi na iya kawo damuwa da bata

lokaci, ya kan kai ga samun cimma hukuncin da kowa zai amincewa ya kuma bi.

Samar da manufa daya: Kananan kungiyoyi da manya zasu iya amfana da samun manufa guda daya. Ta hanyar sadarwa, yarjejeniya da darasi, akan sami akidojin da kowa ya taimaka wajen samarda su kuma wadanda kowa keji da su. Manufa daya wata hanya ce mai sauki ta tsaida abin da aka sa a gaba wacce ke da nasaba da tsarin kungiya da kuma tafiyar lokaci. Idan kungiya ta samu manufa daya, kowane dan kungiya yana aiki ne a bisa tsari wanda yake da hannu da kuma alhaki a ciki.

Samar da kawance: Sakamakon kawance yana nuni da tunani da harkokin masu kawancen kungiya wacce 'ya'yanta ke tafiyar da al'amuransu da kyau. Ba kawance ba ne, idan masu kawancen basu duba cancantar harkokin nasu ba, basu yi auni da dacewar su da ci gaba ba, ko su sanar da juna darussan da suka koya ba. Saboda haka kawance a tsarin ilmantarwa itace wacce sadarwar masu kawancen zata samar da natsuwa, tunani, auni da sani mai gaugauta cimma manufofin kawancen⁹

Aikin mai Gudanarwa

Mai gudanarwa da bita ta kwarai tana sauraro ta kuma koya tare da masu halartar bitar. Aikin ki ne ki tsara taro ki kuma jagorar mahalarta a cikin bitar. Ba ki bukatar kwarewa a jagoranci ko sanin duka amsoshi. Tattaunawa mai ma'ana zata kai ga samar da gudunmawar duka mahalarta taron.

Jan ragamar tattaunawa: Wani lokaci zaki bukaci jan ragamar tattaunawar kungiyar ya zuwa wani sabon al'amari ta hanyar bincike ko tambayoyi. Ba aikin ki bane ki bada umarnin yadda tattaunawar zata kasance, illa kawai ki ja ragamar sa a yayin da kike sane da cewa ba wani ra'ayi da yake daidai ko ba daidai ba. Ta haka ne zaki tabbatar da kowa ya bada nasa ra'ayin da gudunmawa wajen karawa juna sani. Mai gudanarwa ta kwarai zata samar da yanayi na aminci da yarda wadda kowa zai sami damar tofa albarkacin bakin sa ba tare da kwaba ba. Haka kuma taimakawa mahalarta su baiyana banbancin ra'ayin su ta hanyar da ta dace. Kada ki damu idan an sami tsaiko na dan wani lokaci. Irin wannan tsaiko shine lokacin da mahalarta kan numfasa domin yin tunani su kuma samu karfin gwiwar yin magana.

⁹ Don Karin bayani dubi Peter M. Senge, Art Kleiner, Charlotte Roberts, Richard B. Ross, and Bryan J. Smith, *The Fifth Discipline Fieldbook: Strategies and Tools for Building a Learning Organization*, New York: Currency Doubleday, 1994.

Jan hankali wanda zai kai ga Tattaunawa: A dan littafin nan baki dayan sa, an tsara tambayoyi da za su ja hankali wanda zai kai tattaunawa. Tambayoyin an saka sune a matsayin sharar hanya da za su kai mahalarta ga yin mahawara akan ma'anar jagoranci dabandaban. Idan har tattaunawar bata kauce hanya ba ba laifi idan bata tsaya ga tambayoyin kawai ba kina kuma iya yin amfani da dabaru dabandaban na gudanar da darussan ko yin tambaya, daga wandanda ke nan (duba bayan littafin don karin bayani). Idan kun ga alamar wasu na jin kunyar yin magana, kina iya bada ra'ayin ki sannan ki tambayi dayar su tace wani abu akai. Muddin kina sane da bukatar mahalartar, kuma kina taka – tsantsan, da rarraba nauyin koyo, to kina gudanarwa ta kwarai.

Tsayawa ga Tsari: A wasu lokuta, mai gudanarwa zata fi iya jan ragamar tattaunawa ta hanyar kula da lokaci da tunatas da mahalarta tsarin bita kuma mahalarta su sani cewa yakamata su takaita bayanin su domin kada wata ko wasu su kankange su hana saura magana. Wata hanya daya ta yin hakan itace ta bada shawara ga kowa a kungiyance maimakon nuni ga wani mutun daya tak. A bada shawara cewa mahalarta su dinga sauraron juna da yin korofi a kan bayanin da ya gabata.

Rarraba Nauyi: Ko har zuwa karshen sa, ba lallai ne ki dauki nauyin kowane al'amari ba. Rarraba nauyi zai taimakawa tsarin gudanarwar zaman bita. Wani sassaukan da yake ke ce da alhakin tafiyar da kowane zaman bita mataki shine karfafawa mahalarta gwiwar su taimaka da rubutun abinda ake tattaunawa, ko karanto ka'idoji ko labarai daga wannan dan littafi, ko jan ragamar tattaunawar. Sanarwa da mahalarta cewa kada su damu da kuskure a wajen rubutu ko karatu, zai taimaka matuka su ji dadi kuma ya bawa wasu karfin gwiwar daukar nauyin taimakawa.

Shiga Cikin Tattaunawa: Ya rage naki ko ki shiga ko kar ki shiga tattaunawar amma ki sani cewa saboda matsayin ki na mai gudanarwa, mahalarta zasu iya bawa naki ra'ayin da shadarwa muhimmanci. Saboda haka lallai ne ki takaita yin katsalanda a yayin tattaunawar, kuma idan har kika tofa naki albarkacin bakin, ki tabbatar kin nuna cewa wannan ra'ayin ki ne ba kuma shine kadai ra'ayi ba ¹⁰

Jin dadin ki: Ki tuna cewar kema kina halartar bitar ne domin ki karu kuma ki ji dadi. Saboda haka ki saki jiki!

¹⁰ Dubi "Part 1: Facilitating Learning," in *In Our Own Words*, by Nancy Flowers, Bethesda: Sisterhood is Global Institute, 1999 don Karin bayani akan menene gudanarwa na kwarai da bana kwarai ba.

Aikin Mahalarta

Mahalarta bita suna da dalilai dabandaban na halarta, sukan kuma zo da fahimta da zato iri dabandaban na abin da zai gudana a wurin bitar. Ko menene matsayin mahalarta bita, aikin sune su zama dalibai kuma malamai, su koya kuma su karawa juna sani. Zaman bita zasu samu nasara idan mahalarta zasu saurara da kyau, suyi tambaya mai ma'ana, su kuma kalu balanci zato. Mahalarta suna da alhakin tofa albarkacin bakin su a tattaunawa, suyi aiki tare a cikin kawance, ko a manyan kungiyoyi, suna kididdige dacewar tsarin tare da nasarar da aka samu a kowane zama. Kowane mai halarta zai karu idan ya bada tasa gudunmawar wajen samar da yanayi na mutuntawa kowa a lokacin bita.

Fara Taro

Yana da muhimmanci kizo wurin taro a shirye. Kina bukatar *kiji bitar darussan* da za'ayi kafin a fara domin ki tabbatar da kin fahimci manufofi da makasudin dan littafi, tare da naki makasudan da na kowane zama. Ki tabbatar da kayayyakin aiki da kike bukata ki kuma yi tanadin samun su isassu. A na iya yin zaman bita a ofis, wurin taro, a gida, ko a ko'ina muddin wurin yana da *kadaici kuma ba hayaniya*, kuma mahalarta zasu sami kwanciyar hankali. Kina iya sanar da mahalarta da su taho da nasu kayan rubutun – *alkalami da takarda*, ko kuma ki basu. Kina iya tanadin allo da alli, ko abin rubutu mai launi da manyan takardu domin yin amfani idan hakan zai samu. Ko kuma ki samu manyan takardu da abin lika su a bango. Wadannan suna da amfani kwarai wajen daukar takaitattun bayanai da a kayi a gaban taro domin yin bitar abubuwan da aka tattauna a kowane lokacin zaman. Yin hakan kuma zai taimaka wajen ajiyar abubuwan da aka tattauna domin yin amfani da su a zama na gaba.

A wasu wurare a dan littafin, akwai inda aka bukaci mahalarta su kasu gida – gida domin yin wani aiki. Idan ba duka mahalarta ke da dan littafin ba, kina iya samar da kwafin *in* da kike bukatar ayi. A maimakon haka kuma kina iya rubuta aikin a takarda da bakake manya ki lika a bango yadda kowa zai iya karantawa daga wurin zaman sa.

Yawancin zaman bazasu wuce akalla sa'a biyu da rabi zuwa uku ba. Kina iya samar da dan abin *sha da kayan marmari* domin jin dadin mahalarta. Ko kuma ki fada musu su zo da nasu. Kina iya kuma bawa mahalarta zaɓi. Mafi muhimmancin abu shine ki zama a *shirye* kowane lokaci da sanin me zaki bukata da yadda tsarin zama zai kasance.

Kayan Aiki da Zaki Bukata

- Alkaluma da/ko fansura
- Takardu
- Manyan takardu don rubutu a bango
- Abin likewa
- Alkalami mai launi
- Alli
- Kofin dokokin aiki
- Agogon tebur
- Abin sha da kayan marmari
- Kofofi, farantai da abin goge hannu

Zaman Bita Na Farko

Yayin da ki ka iso

Ya kamata ki zo akan lokaci saboda zaman farko domin ki sami lokacin tabbatawa kome ya daidaita. Ki duba fitila da hasken dakin da kuma mashayar iska. Ki tabbatar kujeru da tebura sun isa kuma a shirye suke. Da'ira shine mafi tsarin zaman bita amma wannan tsarin ba lailaine ba. Tsarin da'irar zai bai kowane mahalarci damar gani da jin kowa, haka kuma itama a ganta a kuma jita.

Yayin da Mahalarta Suka Iso

Yayin da mahalarta suka fara isowa ya kamata ki karbe su da hannu biyu. Wannan yana da muhimmanci musamman idan mahalartan basu san juna ba. Idan baku san juna ba, sai ki gabatar da kanki garesu, ki kuma yi bayanin cewa ke ce mai gudanar da bitar. Idan an riga an shirya abin lashe-lashe, kina iya sanar da mahalarta kowacce ta taimaka wa kanta ta kuma nemi wurin zama ta zauna kusa da wata su kuma gabatar da junansu.

Gabatarwa: A yayin da kowa ya iso, zai yi kyau idan aka bi kowa ya gabatar da kansa a layi har a zagaya. Idan kuwa dama mahalarta sun san juna, kina iya tambayar su da dai dai kowacce ta tashi tayi gajeren bayanin dalilin halartar bitar, ko kuma ta fadi abubuwan da take fatan zasu faru a wurin bitar. Mai gudanarwa ma ya kamata ki shiga cikin wannan jerin kamar kowa. Hakan ya zama dole saboda duka mahalarta su san juna su kuma saki jiki a yayin yin magana.

Bayani: Ya kamata afara zaman farko da yiwa mahalarta bayani akan me za'a tattauna, kuma me za'a koya a tsawan zaman bitar, da kuma tsarin gudanar da kowane zama (a duba kasa). Zai yi amfani kiyi bayanin makasudin zaman bita da aka yi bayani a baya: sadarwa, sauraro, gina yarjejeniya, samar da manufa daya da kuma kawance. Ko kuma ki tambayi abinda mahalarta suka fahimta da wadannan kalmomi, kina iya kuma ki zabi yin wadannan:

- Lura cewa kowane zama ba zai wuce sa'a biyu da rabi ko uku ba.
- Yin bayanin tsarin zaman bita, tare da lokutan hutawa.
- Yin bayanin cewar a wasu lokuta za'a bukaci mahalarta da su taimaka wajen daukar bayanai a rubuce, kula da lokaci, karatu daga littafi, ko gudanar da zama da sauran su.

Tsarin Zama: Zaman a cikin dan littafin nan an kasa su kashi uku: Shirya Kai Don yin Jagoranci (Sashe na I); Sadarwa da Wasu (Sashe na II); da Samar da Kawance (Sashe na III). Zama akan jagoranci sun hada daga shirya kai har ya zuwa shirya kungiya don jagoranci, da kuma bunkasa jagoranci na kwarai a manyan ma'aikatu. A farkon kowane sashe akwai dan gajeren gabartawa da bayanin makasudin zaman. Zai yiwu a fara zaman farko da karanta gabartarwar sashen farko. Bayan nan ki tabbatar kin tambayi mahalartar ko da mai tambaya.

Yanayin Kowane Zama

Kowane zama yana da tsari guda daya. Ko da yake ba kowane zama yake da aiyuka iri daya ba. Bisa la'akari da irin makasudin zama, zaman zai kasance ya kunshi wadannan:

Makasudin Zama: Kowane zama zai fara da makasudin zama a rubuce kuma a kafe. Wannan zai taimaka wa mahalarta su fahimci dalilin darussan da tambayoyin da suka biyo, ya kuma taimaka wajen jan ragamar tattaunawa game da labarai. Kina da zabin karanta makasudin zaman ga mahalarta a farkon zama, ko a karshe, ko duka.

Shawarwari don Gudanarwa: kowane zama yana dauke da shawarwari don gudanarwa da yake bayani akan darasi ko darussan zama da kuma manufar tambayoyin da suka biyo baya.

Darasi: Kowane zama yana da darasi daya ko biyu wadda mahalarta za su yi tare ko su rabu kashi-kashi. Dalilin wadannan darussa shine fitar da

wasu dabarun yin jagoranci da sadarwa. Kina iya canza tsarin kowanne darasi bisa la'akari da su waye mahalarta bita, kuma menene bukatun su. Yana da muhimmanci kiyi sassauci, ki kuma zama kina da masaniyar abinda zai fi yiwuwa a kowane kungiya. Bayan kowane darasi akwai tambayoyi da suka biyo baya.

Tambayoyi don Tattaunawa: Tambayoyi don tattaunawa an shirya su ne yadda za'a sami mahalarta su bada nasu ra'ayoyin akan matsalolin da ake tattaunawa.

Kowacce tambaya tana gina ta gaba domin ciyar da tattaunawar gaba. Idan wannan shine na farko da kika taba gudanar da bita, zai fi kyau idan kika bi jerin tambayoyin a yadda suke a littafin, ko da kuwa a zaman farko – farko ne kawai. Daga bisani kina iya amfani da wani tsarin bin tambayoyin kamar yadda kika ga ya dace. Kuma kina iya samun wata daga cikin mahalarta ta gudanar da wata tattaunawa, a inda zata yi amfani da nata tsarin da dabarun. Babu wata tambaya ta daidai ko wadda tafi dacewa don gudanarwa da tattaunawa, amma yana da muhimmanci ki tabbatar da tattaunawar ta dore, kuma tana da ban sha'awa, kuma mai amfani.

Tambayoyi don Kowa: Tambayoyi a zaman bita za'ayi su ne domin duka mahalarta. Dalilin yin hakan shine samun ra' ayoyi daban-daban na mahalarta game da matsalar da ke hannu. Ko da yake irin wannan tambayoyin sun fi amfani idan kowa ya bada tasa gudumawar. Amma ya kamata ki yi wa mahalarta bayanin cewa wacce bata son yin magana tana iya yin shiru. Akwai dalilai da dama da zasu hana mai halarta yin magana kuma a kyale ta. Duk da haka idan kika lura da wata da bata shiga cikin tattaunawa, kina iya tambayar ta a asirce dalili. Ki tabbatar kin nuna mata muhimmancin nata ra'ayin da kuma irin karuwar da zata samu a cikin bitar. Idan ba haka ba, kiyi binciken yadda ke ko bitar zaku iya biyan bukatun ta. Kada a matsawa kowace mai halarta idan har tana ganin bata jin dadin zaman bita ko kuma bata samun amfani daga gare su.

Aiki Tare: A zama da yawa na bitar akwai aiki da yawa da za'ayi tare. Wadannan sun sha ban-ban da darussan domin duka mahalarta zasu yi aiki tare wajen yin zabi ko yanke hukunci a matsayin tsintsiya – madaurin – ki – daya. Aiki tare yana da amfani wajen sadarwa, sauraro da samar da yarjejeniya, sulhu, da kuma kawance a kungiyance. Ga wasu mahalarta, aiki tare zai fi sauki akan yin aiki dai-dai ko daki – daki. Wasu kuwa aiki tare yafi sa su samu himmatuwa. Lokacin yin aiki tare mai gudanarwa zata taka rawar - gani wajen taimakawa a samu aiki tare akan matsaloli. Ki tuna cewar wasu suna iya yarda su taimaka wajen

gudanarwa lokacin yin aiki tare. Idan har mai halarta zata gudanar, to ke sai ki shiga cikin sauran mahalarta kuyi aiki tare.

Lura: Tambayoyin lura an zana su ne domin samar da tattaunawa a game da tsarin zaman bita. Tambayoyin zasu baiwa mahalarta damar baiyana ra'ayinsu game da darasin, kuma su taimakawa mai gudanarwa ta tantance wane darasi ne yafi dacewa da kungiyar.

Tambayoyin Rufe Bitu: A wuri uku a cikin tsawan bita – a zama na farko, na bakwai, da na karshe akwai tambayoyin tantancewa bita. Tambayoyi iri uku ne ake ta maimaitawa domin su hada duka zatuttukan da ra'ayoyin mahalarta akan tsari da abinda duka zaman bita suka kunsu. Wadannan bangarorin tantancewa zasu taimaka miki mai gudanarwa, tantance me mahalarta suke zaton samu, kuma ta yaya ke da sauran mahalarta zaku samar da biyan bukatun nasu. Wasu lokuta kuma zai zama lalle a fahimtar da su abin da bita ta sa a gaba domin kare rashin fahimtar abinda za'ayi a zaman bita. Kuma ya wajaba a kanki lokacin tantancewar ki tuna cewar hakkin ki ne ki saurari mahalarta ku karu kwarai daga tsarin tantancewar.

Dokoki don Zaman gaba: Wani lokaci a karshen zama akwai dokoki don zaman gaba. Aikin gidan da ke ciki ba mai wahala bane, kuma zai iya taimakawa mahalarta su kansance a shirye domin aikin zaman gaba. Koda yake zabin bada dokokin ko rashin bada su yana gareki, idan kika yi shawarar ba za ki bada su ba, ki tabbata kin bada isashshen lokoci a farkon zaman na gaba domin yinsu.

Rufe Bitu

Bisa abinda kuka zaba, mahalarta suna iya rufe bita da 'yar walima ko wata hanya da aka yarda a kai. A zama na tara da na goma, kina iya sanar da mahalarta da su fara tunanin yadda suke so a rufe bita. Yana da muhimmanci ki tsara komai a kan lokaci domin mahalarta su tashi cikin jin dadi da walwala da kuma gamsuwa.

Samar da jagoranci aiki ne na iya tsawan rayuwa, saboda haka mahalarta zasu kasance masu karfafa tare da yin kwaswarima da gyaran – fuska ga dabarun bita. Mahalarta zasu so su sake haduwa domin karfafa darussan da suka koya bayan watanni da yin bitar. Mafi yawan lokuta kawance ya kan kafu a yayin gudanar da zaman bita saboda haka mahalarta za su yi marhaba da samun damar ganin juna da karfafa wannan kawancen. Matakan gaba kuwa sun dogara ga zabin mahalarta da kansu.

ZAMAN BITA

Sashen Na I:

Shirya Kai Don Jagoranci

A koda yausha murayoyin mata da ra'ayoyin su a dakushe suke, koda kuwa sun kasance a aikin tattaunawa da tsarin yanke hukunci. A tsarin rayuwar al'umma, mata suna iya kasancewa a cikin taron ma'aikata, ko na iyali, ba tare da an ji duriyar su ba. Ko menene dalilin haka? Ba shakka akwai dalilai daban-daban a al'adance, a tarihin da kuma dalilai masu zaman kansu. Wasu mata suna da wata baiwa ta fadin ra'ayinsu, tabbatar da an duba matsalolin su, da kuma gwada nasu fasahar. Ya kamata muyi koyi da irin wadannan matan, ta tsintar halayya da muke sha'awa daga garesu. Darussan da suke wannan bangare suna kokarin karfafawa da kuma tantance dabarun yin jagoranci da zasu amfani mahalarta bita. Ba duka tattaunawar ce zata taimakawa duka mahalarta ba. Kowacce zata zabi halayya da dabarun jagoranci da take ganin sun fi mata a kowane irin hali. Makasudin wannan shashen shine bawa mahalarta damar bincike da samun dabarun jagoranci da suka fi sha'awa da kuma samun wadanda suka fi dacewa da su.

Darussan da ke wannan sashen an tsara su yadda zasu ba wa mahalarta damar kula da halayyar su a cikin taro, su kuma lura da yadda su kansu da sauran mahalarta suke sadarwa a tsakanin su. Da kuma menene yake tabbatar da muhawara, ko yake hanawa. Ko da yake a wasu lokuta za'a iya tabbatar da gudummawar kowa ne ta hanyar zagayawa dai-dai da dai-dai. Wacce ba ta son yin magana za'a wuce ta ne idan tana ganin babu abin da zata ce ko ba ta son yin magana ne kawai.

Idan ana bukatar a cimma nasarar kyawawan halayen shugabanci na gari a cikin al'umma dole ne a dauki juriya, kwarin-gwiwa, hakuri da dauriya – wadannan na daga cikin ingantattun halayen cin nasarar shugabanci na gari.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 1:

Wacece Jagora?

Makasudin Zama

- Yin nazarin manufofin jagoranci tare da alamun jagoranci nagari.
- Fadada fahimtar mahalarta bita a game da wacece jagora da kuma wa zai iya zama jagora.
- Tattaunawa da sharhi akan hanyoyin ilmantarwa na taro.
- Mahalarta su tattauna tsakanin su akan abunda da suke tsammanin da kuma burin da suke dashi a zama na 11 wanda za'ayi agaba.

Abun La'akari: Shawarwari da suke nan domin gudanar da wannan sashen zai bada wasu dabaru na yadda za ki yi idan ki ka isa wajen zaman farko, da kuma yayin da mahalarta suka isa, da abubuwan da za ki bukata na tsawon zaman bitar. A matsayin mai gudanarwa ta kwarai, aikin ki shine jan ragamar tattaunawa, samar da yin sharhi, bin tsari, rarraba nauyi tare da wasu mahalarta, ki kuma shiga cikin tattaunawar. Ki saki jikin ki – ki tuna ke ma kina halartar bitar domin ki karu da sani, ki kuma sami walwala.

Shawarwari don Gudanarwa

Ki karanta a fili wannan labari na kasa wanda Asma Khader ta bayar. Ku tattauna akan bayanin manufar jagora da halayyar jagoranci. Tambayoyin da suka biyo baya zasu iya taimaka wajen jan ragamar tattaunawar kungiyar. Mutum daya – mai gudanarwa ko mai sa kai – zata so ta rubuta a takarda ko a allo muhimman abubuwan da aka tattauna.

<p>Domin dorewar tattaunawar, tambayoyi da amsoshi “Questions and Answers” (Q & A) na iya taimakawa wajen gudanarwa. Mai gudanarwa ta na iya kara tambayoyin domin a bunkasa wannan tsari na “Q & A,” ki duba Karin Bayani na A domin karin fahimta kan dabarun gudanarwa.</p>

Mace Daya na iya Kawo Sauyi

Asma Khader: Mai neman tabbatar da hakkin yan Adam

“Ban tabbata ko ni jagora ce ba, amma na san cewa kasancewa jagora yana nufin ki fahimci cewar akwai bukata ta gaggawa na sa ido da duban matsala wadda ki ke ganin akwai wani gurbi da zaki iya cike shi ta hanyar bada wata gudummawa da zata taimaka wajen shawo kan wannan matsala. A lokacin da al’ummar ki ta amince cewar ki na bada gudummawa zasu mara miki baya, su dora miki nauyin jagorancin su. Idan jama’a suka amince miki, to lallai za su nemi taimakon ki na agaza musu ga kai wa ga nasara akan abin da suka sa agaba.

Kamar shekaru ashirin da suka wuce, wata mata tazo ofishi na a cikin halin firgita da damuwa, domin neman taimako. Ta bani labarin yadda mijinta ya kashe ‘yarsu mai shekaru goma sha biyar wadda ta samu juna biyu (ciki) a sanadiyyar fyade. An daure mijin nata wata shida kacal, wai saboda yayi kirarin cewar yayi hakanne domin ya kare mutuncin iyalin sa. Amma wannan mata a kokarin ta na tunawa da ‘yarta ta sanar da ni ainihin gaskiya cewar mijin ta shine wanda ya yi wa ‘yarsu fyaden, kuma cewar tana kyautata zaton shine yasa ya kashe yarinyar domin cikin ya fara nunawa. Kotun ta amshi bayaninsa ba tare da wani kyaykawan bincike ba.

Ko da cewa wannan mata tazo ofishi na sau daya ne tak, ban sake ganinta ba, na godema ta, domin na koyi abu muhimmi na yadda mata da ‘yan mata ke shan wahalhalu dalilin wasu dokoki. Na fahimci cewa ba zan kasance lauya ta gari ba idan har ban yi iyaka kokari na, na canza irin wadannan dokoki wanda suke kare masuyi ma mata laifi. Abinda wannan mata ta yi lallai ya zama kalubale a gare ni da na tashi tsaye domin neman gyara ga irin wannan dokoki.

Wannan shi ya sa na zama daya daga cikin masu jagorancin neman kawo sauyi. Amma duk da haka ina ganin cewa wannan mata data amince da ni, ta kuma yi jarunta ta same ni a ofishi na ta sanar dani tabbacin abinda ya faru, ita ce jagora. Ta sha kan tsoron ta na tonawa mijinta asiri da neman taimako na. Ire iren ta suna kalubalantar mu da mu duba matsalolin da bamu yi

tunanin su ba. Dole ne mu yi koyi da irin su domin bada gudunmawar mu ¹¹”

Asma Khade lauya ce mai kare hakin yan Adam. Ta taba shugabancin Kungiyar Matan kasar Jordan, wato Jordanian Women’s Union. Ta jagoranci yaki da laifuka da suka shafi musgunama mata da yan’ matan Jordan

Tambayoyi don Tattaunawa

- Yaya Asma Khader ta bayyana jagora?
- Wadanne irin halayya take dasu na jagora?
- Ta yaya ne Asma Khader ta zama jagora? Kasancewar ta jagora ya samu ne ta kokarin kanta? Ko ta halin da ta sami kanta? Ko duka? Ko akwai wadansu karin dalilai?
- Menene ya sa uwar yarinyar nan ta kai wa Asma Khader ziyara a Ofishin ta?
- Wace rawa wannan mata ta taka a rayuwar Asma Khader?
- Wai shin Asma Khader ce kadai jagora a wannan labari?
- Wai shin jagora yana iya kasancewa mai biyayya? Ta halin yaya? Ko ta wace hanya?

Tambayoyi domin Kowa

- Tambayi kowacce mai halarta ta yi bayani takaitacce: Yaya zaki baiyana jagora? Wadanne ne alamun jagora na gari?

Abun Lura

- Yaya kika ji a lokacin da muke zagayawa don tambayar kowacce ra’ayin ta?

¹¹ Wannan labari an rubuta a tsamakon tattaunawa da Asma Khader a June 1, 2000 wadda Women’s Learning Partnership tayi.

- Akwai abinda ki ka ji da ya baki mamaki?
- Rubuta abinda kowa ya fada da ya taimaka miki ko ya bata tattaunawar da aka yi?
- Idan da ke ce ke tafiyar da wannan zaman taro, me za ki yi domin tabbatar da kowa ta bada gudummawar ta ko albarkacin bakinta?

Tambayoyin Auna Fahinta

Mai gabatarwa ko wani daga cikin mahalta na iya rubutu kan allon bango lokocin waddanan tattaunawa.

- Menene burin ki bayan zama na 12 na wanna taron bita?
- Ko kina da tambaya game da tsari ko fasalin wannan taron?
- Ko kina jin nauyin magana a tattaunawan kungiya? Ko kina da shawarwari da zaki bamu don jan ra'ayin mahalarta?
- Wadanne al'amran jagoranci ki ke so a yi bayani akai a wannan zama goma sha biyu (12)?

***Shawara:** Kina iya sa mahalarta su rubuta amsoshinsu a littafi ko ki rubuta a allo. Ana bukata amsa bayan zama na goma sha biyu (12).*

Ummarni Don Zama Na Gaba

Ki tuno wata mace da ki ke ganin jagora ce, wacce tana iya zama 'yar siyasa ko ba 'yar siyasa ba amma ta kasance wacce ta kula da wata matsala a rayuwar ta ko ta al'ummar ta kuma tayi kokarin magance ta. Kina iya lura da cewa wannan jagorar daga iyalin ki take koma kawarki ce. Ki zama a shirye domin ki bada takaitaccen bayani (na minti uku ko biyar) a kan wannan jagora ga mahalarta a zama na gaba. Ki maida hankali a kan matsaloli da wannan jagora ta fuskanta, da kuma halayya da basira da ta yi amfani da su domin shawo kan wadannan matsaloli.

Shugabanci ci ne:

Hada dukkan jinsi: Ya hada dukkan jinsi na mutane, wato mata da maza, wajen hada gwiwa don cimma nasarar aiki don amfanin al'umma.

Sadarwa: Kowa yana da gudummawar da zai iya bayarwa, kuma kowacce gudummawa tana cikin tsari na kyakkyawan shugabanci.

Ma'ana: Bayar da ma'ana da fadada ita ma'anar yana daga cikin hanyoyin koyo. Haka kuma yana cikin nishadantarwa wajen gudanar da mulki.

Dimokradiyya da Daidaituwa: Ko wata irin al'umma maras nuna fifiko acikin aikatarwa da sadarwa don al'umma.

Yin la'akari da hanyoyin samu: Lura da cewar ba kowacce hanyar samu ce take ingantacciyar ba, wannan sananniyyar akida ce a cikin al'amurran duniya. Wannan Yana nufin mutanen kwarai masu kyawawan dabi'u basa yin anfani da gurbatacciyar hanya don cimma burin su duk da muhimmancin bukatunsu.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 2:

Yaya Nake Jagora A Rayuwa Ta?

Makasudin Zama

- Yin nazarin yanayin da ke samar da jagoranci.
- Tantace da'ar jagoranci da kuma halayya dake nuni da dacewar jagora.
- Duba muhimmancin banbancin mace ko na miji a tsarin gudanarwa, da manufofin masu jagoranci.
- Sanar da juna yadda mahalarta suka nuna jagoranci a tsakanin su.

Shawarwari don Gudanarwa

A karshen sashe na farko, an sanar muku kuyi tunanin wata mace da kuke mata kallon jagora. A wannan zama kowaccen ku zata bamu labarin jagorar da ta fi bata sha'awa, wacce zata iya kasancewa 'yar siyasa ko kowacce mace a rayuwar yau da kullum – a iyali, abokai, ko abokan aiki. Ki maida hankali a kan hikiman da ta nuna wajen shawo kan matsalolin da ta fuskanta. Takaita labaran zai bada isashshen lokaci domin tambayoyin tattaunawa da suka biyo baya a darasin jagoranci abin koyi. Zai taimaka idan lokacin da aka dauka domin bada labaran bai shige sa'a guda kawai ba.

Ki kasa mahalarta kashi- kashi, ko biyu – biyu wanda zai fi amfani a wannan sashe. Ki duba Karin Bayani na A don karin fahimta. Yayin da mahalarta ke bada labarin su, wata ko wasu daga mahalarta zasu rubuta akan allo (1) halayya da dabarun da masu jagoranci suka nuna, da kuma (2) abubuwan da suka taimaka (misali, iyali, abokai, makwabta, abokan aiki) musu ko suka basu kalubale wajen cimma biyan bukata.

A darasi na biyu, kasancewa mace ko namiji yana da muhimmanci wajen jagoranci? Hira guda biyu masu iri daya suka kasance, daya a tsakanin mata hudu, daya kuwa a tsakanin maza hudu. Dalilin wannan darasi shine gwada bayanin mahalarta a kan hirar da kuma yin nazarin yadda kasancewa mace ko namiji zai iya shafar fahimtar ma'anar iko da jagoranci a cikin iyalai da tsakanin al'umma.

Darasi: Jagoranci abin koyi

Bada kaman sa'a daya domin wannan darasi.

Bayan kowacce mai halarta ta bada nata labarin akan jagorar da tafi bata sha'awa, sai a duba wadannan tambayoyi:

- Akwai labaru, yanayi ko halin da suka farun fiye da daya a cikin labarun? Wane abubuwa da suka faru yasa matan suka dauki anansu matakai?
- Wadanne halayya ko fasaha wadannan mata suke da ita iri daya?
- Wadannan halayyar jagoranci sun samu ne sakamakon matsalolin da matan suka fuskanta? Ko kuwa dama matan suna da halayyar jagoranci?
- Wace rawa wasu mutane ko kungiyoyi, suka taka da ta taimakawa wadannan mata su kai ga cimma burin su?
- Zaki iya tuna yadda kika sha kan wata matsala a rayuwarki? Wadanne halayya ko basira kika yi amfani dasu don shan kan matsalar? Wane taimako kika samu daga wasu ko wasu kungiyoyi domin kawar da matsalar? Wadanne hanyoyi kika bi?
- Duka hanyoyin da kika bi na shawo kan matsalar ne suka dace? Shin hanyoyin da jagora ta zaba na kawar da matsala ya kamata ya nuna 'hangen nesa' ko kuwa matsalar ita kanta zata nuna dacewar hanyar da aka zaba.
- Wadanne halayyar jagoranci kike zaton kina da su? Wadanne karin halayyar jagoranci kike fatan samu?
- Akwai dakushewar iyali, ko wani nauyi da zai hana miki cimma cancantar jagorancin ki?
- Wadanne dabaru za ki amfani da su domin kubuta daga wadannan nauyin?
- Wadanne makatai za ki dauka domin karfafawa kanki da wasu (abokai, abokan aiki, 'yan uwa) domin bunkasa halayya irin ta jagoranci?

- Kina jin kina da wani alhaki na shawo kan wata matsala a cikin al'umma?
- Kina ganin ke jagora ce? Menene dalilin ki?
- Kina jin wasu su na miki kallon jagora?

A sati mai zuwa ki rike wadannan halayyar jagoranci da kike fatan samu, kuyi kokarin yin amfani dasu koda sau daya tak ne.

Darasi: Shin Babancin mace – da – namiji yana da muhimmanci?

Bada kamar minti arba'in da biyar don wannan darasi.

Ki nemi wasu daga mahalarta kowacce ta karanta daya daga cikin wadannan gurabe na wasan kwaikwayo guda biyu da ke kasa. Ku tattauna akan muhimmancin babancin mace da namiji a cikin hirar wadannan mutane, da yadda hakan ta shafi yadda ki ka fahimci matsayin su, da dacewar su, da kuma ikon su. Tambayoyin da suka biyo baya zasu taimaka wajen jan ragamar tattaunawar.

Fitowa ta farko

Yan wasa: Almaz, Insaf, Lena, Farah, da kuma Mai Bayani.

Mai Bayani: *Rana ce mai dumi a cikin gari. Mata guda hudu suna zaune tare a karkashin inuwar wata itace. Insaf ita ce babba. Yau itace zagoyowar ranar haihuwar ta ta sittin kuma 'yar dan'uwanta Lena ta kawo mata ziyara. Farah kuwa tana yi wa Insaf hidima ne a rumfarta ta saida cefane. Ita kuwa Almaz wacce take 'yar siyasa ce kuma harma an zabe ta a 'yar majalisar dattawan gari, kawa ce a gun Farah. Dukkan matan suna cin abincin su ne na rana.*

Almaz: *Insaf, yar yar 'uwannan ta ki kyakykyawa ce mai hankali. Kin taba yin da-na-sanin rashin iyali kuwa?*

Insaf: *Ahaf, ba hankali gareta har haka ba! Ni kuma ai banyi tsufan da bazan sami iyali a yanzu ba! Tambayi Farah kiji. Mutane – maza da mata na zuwa rumfata a koyaushe su bani shawarar zantawa da dansu... da sauransu. Na zabi rashin aure ne domin haka nafi so!*

Lena: Haba dai goggo kin yi tsufa da yin aure yanzu. Duk wadda zai soki kuwa tsoho ne kuma mummuna.

Almaz: Wannan ba gaskiya bane Lena. Goggon ki mace ce mai arziki. Na san mazaje da yawa da zasu so su same ta a matsayi matar aure. Da kinyi sa'a idan ki ka yi suna kamar nata.

Lena: Lallai ina tsoro don kuwa nima, kamar goggona, bana son aure. Maza aiki ne, sai dai suci su kuma kashe kudi. Gasu da son 'ya'ya da yawa. Ni kam, ina son walwala ta. Bayan haka ma, zai yi min wahala naci gaba da karatu na idan da miji da 'ya'yan da zan kula da su.

Farah: Lena ba shakka kina da hankali. Ilmin ki shi ne gaba. Kalle ni. Ina kula da mijina wadda bashi da lafiya. Kullum ina aiki tukuru a rumfar goggon ki, kuma ina zaton ina aiki sosai.

Insaf: Ba shakka kina yi.

Farah: Amma bani da wata hanya taci gaba da dan guntun ilmi. Ko da yake ina karatu da rubutu yadda zan iya aiki a rumfar, dole ne in hakura da inda na sami kaina. Kuma ba shakka ina gode wa Insaf da ta bani aikin, kuma ta fahimce ni duka lokutan da nake tashi da wuri ko ranakun da banzo aiki ba domin kulawa da miji na.

Almaz: Mita, mita, mita. Shine kadai abinda nake ji daga gareku mata game da mazaje da aiki. Ni kam ina son miji na. Ina kuma kaunar 'ya'ya na mata. Samun iyali da kula da su shine abin da rayuwa zata kasance akai.

Farah: Ah Almaz, yanzu zaki fadi haka yayin da 'ya'yan naki suke kanana. Amma ki bari ki gani lokacin da za su girma su isa aure su kuma bar ki. Basu nan lokacin da zaki tsufa balle su kula da ke. Suna nan suna kula da mazajen su da nasu 'ya'yan. Dana kam? Kyauta ce daga Allah.

Almaz: 'Ya'yana mata ma dai kyauta ce daga Allah! Suna taimaka min kwarai a gida. Kuma sun iya karbar baki duka lokacin da na kawo 'yan siyasa domin wani taro a gida na, idan miji na ya tafi ganin iyayen sa.

Lena: Ha ha! Kina basu horo ne na takun sawun ki domin samun matsayi na siyasa?

Almaz: *Ba zai gagara ba... (ajiyar zuciyar). Amma kin san siyasa tana da muni. Bani da tabbacin zan amince ayi musu irin abinda akayi min a cikin harkar siyasa. Majalisar dattawan garin nan ba wurin mata bane.*

Insaf: *Almaz mafarki dai ki ke yi. 'Ya'yan naki mata ba za su taba samun kuri'un da zasu shiga majalisar dattawan gari ba. Wa zai zabe su? Kema kin ci zabe ne domin mahaifin ki gwarzo ne a lokacin yaki. Maza ba za su zabe su ba, kuma mata za su zabi son ran mazajen su ne.*

Almaz: *Tsohuwa, ke dai kina da ra'ayin mutanen da. Lokaci ya canza. Zaki gani. Akwai abu da dama da 'ya'ya na mata zasu taimakawa siyasa. A cike suke da dabarun yadda garin nan zai ci gaba, tun ma ba harkar kasuwanci ba!*

Farah: *Almaz kawata, yanzu kan, kin fara nuna rashin biyayya ga mace mai kirki. Wannan hira ta isa haka nan. Ku zo muyi ma Insaf fatan alheri da tsawan rai da arziki a shekaru masu zuwa.*

Lena, Fara, da Almaz: *kwarai, kwarai!!*

Fitowa ta biyu

Yan wasa: Muhammad, Adnan, Amir, Faisal da Mai Bayani.

Mai Bayani: *Rana ce mai dumi a cikin gari. Maza guda hudu suna zaune tare a karkashin inuwar wata itaciya. Adnan shine babba. Yau itace zagoyowar ranar haihuwar sa ta sittin kuma dan dan'uwansa Amir ya kawo masa ziyara. Faisal kuwa yana yi wa Adnan hidima ne a rumfarsa ta saida cefane. Shi kuwa Muhammad wanda yake dan siyasa ne kuma harma an zabe shi a majalisar dattawan gari, aboki ne a gun Faisal. Dukkan maza suna cin abincin su ne na rana.*

Muhammad: *Adnan, dan' dan 'uwan nan na ka kyaykyawa ne mai hankali. Ka taba yin da-na-sanin rashin iyali kuwa?*

Adnan: *Ahaf, ba hankali gare shi har haka ba! Ni kuma ai banyi tsufan da bazan sami iyali a yanzu ba! Tambayi Faisal kaji. Mutane – maza da mata na zuwa rumfata a koyaushe su bani shawarar zantawa da 'ya'yansu... da sauransu. Na zabi rashin aure ne domin haka nafi so!*

Amir: *Haba dai baffa! Ka yi tsufa da yin aure yanzu. Duk wacce zata so ka kuwa tsohuwa ce kuma mummuna.*

Muhammad: *Wannan ba gaskiya bane Amir. Baffan ka mutum ne mai arziki. Na san mata da yawa da zasu so su same shi a matsayi mijin aure. Da ka yi sa'a idan ka yi suna kamar nasa.*

Amir: *Lallai ina tsoro don kuwa nima, kamar baffa na, bana son aure. Mata aiki ne, sai dai su ci su kuma kashe kudi. Gasu da son 'ya'ya da yawa. Ni kam, ina son walwala ta. Bayan haka ma, zai yi min wahala naci gaba da karatu na idan da mata da 'ya'yan da zan kula da su.*

Faisal: *Amir ba shakka kana da hankali. Imin ka shi ne gaba. Kalle ni. Ina kula da mata ta wadda bata da lafiya. Kullum ina aiki tukuru a rumfar baffan ka , kuma ina zaton ina aiki sosai.*

Adnan: *Ba shakka kana yi.*

Faisal: *Amma bani wata hanya taci gaba da dan guntun ilmi. Ko da yake ina karatu da rubutu yadda zan iya aiki a rumfar, dole ne in hakura da inda na sami kaina. Kuma ba shakka ina gode wa Adnan da ya bani aikin, kuma ya fahimce ni duka lokutan da nake tashi da wuri ko ranakun da banzo aiki ba domin kulawa da mata ta.*

Muhammad: *Mita, mita, mita. Shine kadai abinda nake ji daga gareku maza game da mata da aiki. Ni kam ina son mata ta. Ina kuma kaunar 'ya'ya na maza. Samun iyali da kula da su shine abin da rayuwa zata kasance akai.*

Faisal: *Ah Muhammad, yanzu zaka fadi haka yayin da 'ya'yan naka suke kanana. Amma ka bari ka gani lokacin da za su girma su isa aure su kuma bar gida. Basu nan lokacin da zaka tsufa balle su kula da kai. Suna nan suna kula da matan su da nasu 'ya'yan. 'Ya'ta kam? Kyauta ce daga Allah.*

Muhammad: *'Ya'yana maza ma dai kyauta ce daga Allah! Suna taimaka min kwarai a gida. Kuma sun iya karbar baki duka lokacin da na kawo 'yan siyasa domin wani taro a gida na, idan mata ta ta tafi ganin iyayen ta.*

Amir: *Ha ha! Kana basu horo ne na takun sawun ka domin samun matsayi na siyasa?*

Muhammad: *Ba zai gagara ba... (ajiyar zuciya). Amma ka san siyasa ta na da muni. Bani da tabbacin zan amince ayi musu irin abinda akayi min a cikin harkar siyasa. Majalisar dattawan garin nan ba wurin maza bane.*

Adnan: *Muhammad mafarki dai ka ke yi. 'Ya'yan naka maza ba za su taba samun kuri'un da zasu shiga majalisar dattawan gari ba. Wa zai zabe su? Kai ma ka ci zabe ne domin mahaijin ka gwarzon ne a lokacin yaki. Mata ba za su zabe su ba, kuma maza za su zabi son ran matan su ne.*

Muhammad: *Tsoho, kai dai kana da ra'ayin mutanen da. Lokaci ya canza. Zaka gani. Akwai abu da dama da 'ya'ya na maza zasu taimakawa siyasa. A cike suke da dabarun yadda garin nan zai ci gaba, tun ma ba harkar kasuwanci ba!*

Faisal: *Muhammad aboki na, yanzu kan, ka fara nuna rashin biyayya ga mutumin kirki. Wannan hira ta isa haka nan. Ku zo muyi ma Adnan fatan alheri da tsawan rai da arziki a shekaru masu zuwa.*

Amir, Faisal, da Mohammed: *kwarai, kwarai!!*

Tambayoyi don Tattaunawa

- Hirar dake fitowa ta 1 da ta 2 abin yarda ne? Wane bangaren kowanne ne ba abin yarda ba? Kuma menene dalilin?
- Kina jin babbar cikin su Insaf, zata iya yin aure? Me yasa i ko a'a? Kina jin babban cikin mazan Adnan zai iya aure? Me yasa i ko a'a? Kina jin shekarun su, ko matsayin su, ko kasancewar su mace ko namiji zai taimaka? Kasancewar Insaf ta wuce haihuwa yana da muhimmanci?
- Wace shawara zaki bawa Lena, 'yar 'yaruwan Insaf, da Amir dan dan'uwan Adnan, akan daidaita aure/iyali da ilmi/aiki? Shawarar ki ga ko wannen su zata banbanta? Meyasa i ko a'a?
- Idan kece Almaz, yar siyasan nan, ta waddanne hanyoyi zaki zamo abar koyi a wurin 'ya'yan ki mata? Ta yaya zaki shawarce su su zamo jagora na kwarai kuma mata masu tsayawa akan manufa?

- Idan kece Muhammad, dan siyasan nan, ta wadanne hanyoyi zaki zamo abin koyi ga 'ya'yan ki mata? Akwai banbanci akan darasin ko misalai da za'a koya wa 'ya'ya mata daga na 'ya'ya maza?
- Shin maza da mata suna da tsarin jagoranci da ya sha banban? Wadanne ne karfi da raunin kowannen su? Akwai hanyoyi ta wanda mata suka fi maza iya jagoranci? Akwai hanyoyi da yasa maza suka fi mata iya jagoranci?
- Ta yaya ne hanyar renon mata yake shafar irin akidar su da manufofin su da suke shigarwa cikin jagorancin su?
- Kin fi son aiki a karkashin mata ko maza? Akwai banbanci aiki karkashin mace da aiki karkashin namiji? Kina jin mata manajoji da shugabannin ma'aikatu mata zasu fi maza duban matsalolin mata da neman maganin su? Me yasa i ko a'a?
- Zaki bada goyan banyan ki ga 'yar siyasa mace a unguwar ku? Me yasa i ko a'a? Kina jin yan siyasa mata zasu fi maida hankali wajen kawar da matsalolin da suka shafi mata?
- Shin yawan mata ko rashin su a cikin hukumar mulki misali na makaranta, ko shugabannin kasuwanci, ko majalisun gari, zai shafi yadda ake gudanar da mulkin. Mata nawa ya kamata a samu a ciki domin samun sauyi? Kashi biyu (2%) bisa dari zai kawo sauyi? Goma (10%), talatin da uku (33%), hamsin (50%) ko nawa? Me yasa i ko a'a?

Hangen nesa ba wai yana nufin cimma wata
manufa bane kawai. Ya hadar da wasu kyawawan
aiyuka da ra'ayoyi don gudanar da aiyuka na gari.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 3:

Menene Hangen Nesa Ta?

Makasudin Zama

- Tattaunawa akan hangen nesan kowa.
- Duba yadda hangen nesan mutum kan bashi himmatuwa ya zuwa jagoranci.
- Fahimtar muhimmancin samar da furuci da zai nuna hangen nesan kowa.
- Samar da hanyoyin maida hangen nesa zuwa kalmomi da kuma a aikace.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta a fili wannan labari na hangen nesan Dr. Muhammad Yunus na tabbatar da adalci da cin gaban tattalin arziki a Bangladesh ta hanyar rancen banki. Ku tattauna tare matsalolin kudin da ya gano a tsakanin marasa shi, musamman a tsakanin mata, da hangen nesan ta ya kawo gyara. Bayan kun duba tambayoyin da suka biyo labarin Dr. Yunus, ki tabbatar mahalarta bita sun shaida wa juna nasu hangen nesan don kawo sauyi. Wannan darasi an tsara shi ne yadda zai taimakawa mahalarta su samar da nasu hangen nesan a furuci.

Rarraba mahalarta biyu -biyu zai iya taimakawa wajen samar da yanayin da ya dace, kuma wanda mahalarta zasu sami jin dadin shaida wa juna nasu hangen nesan. Dubi Karin Bayani na “A” domin cikekken bayani.

Banga Dalilin Talauci Ba A Duniya Na

Muhammad Yunus: Masanin Tattalin Arziki

Muhammad Yunus ya dawo gida Bangladesh daga America wata 9 bayan samun mulkin kai a shekara 1971. Sa’ad da ya ke koyar da ilmin tattalin arziki a Jami’ar Chittagong, yan kasar sa suna fama da yaki da kuma rashin abinci. Wannan ya canza ra’ayin sa na warware matsaloli daga cikin aji kawai. Sai ya yanke

shawarar ya shiga cikin jama'ar kauyen da ke kusa da jami'a don ya gane matsalolin su.

Ya samu wata mai sarrafa kujerar kaba kuma yanayin da ya same ta ya sa ya dada tono dalilan talauci – halin sune: bata da kudin da zata sayi kaba sai dai ta karbi rance wajen tireda, shi kuma ya sayi kujerun ta akan farashin da ya ga dama. Saboda yana son ya bata kudin, sai yayi wani babban shirin da zai taimaka wa wasu kamarta: yasa daliban sa su yi binciken kauyawan da suke bukatar kudi irin wannan.

Abin mamaki ya gano mata 42 masu kokari da kwazon aiki suna bukatar \$27 (N1,080) kawai don su yi aikin su kuma sami riba. Ya basu bashin kudin nan kuma ya basu damar biya cikin natsuwa. Yunus ya sake tunanin hanyar da zai dada taimakawa. Ya nemi bankin dake cikin makaranta ya bawa mutanen bashi. Amma manaja yaki ya bada saboda yayi imanin ba zasu iya biya ba.

Amma Yunus bai hakura ba, sai ya kafa bankin Gramean da kansa a 1983 da goyon bayan gwamnati. Gramean ya fara bada bashin kafa kananan sana'o'i ga matalauta, musamman mata. Amma sa mata su karbi bashi abu ne mai wahala, saboda a al'adarsu namiji ba zai yi hulda da mata a fili ba, saboda haka yana bukatar taimako. Da farko su kansu mata basu da masaniya me ma za suyi idan an basu bashin don haka suka bada shawarar a ba wa mazajensu wannan kudin. A hankali Yunus ya rinjaye su su dau bashin a kungiyance domin kafa kananan masana'antu. Ta haka matan suka jawo kawayen su su dauki bashin. Bayan sun biya bashin sun gano cewar zasu iya daukar dawainiyar kansu da iyalansu da kuma kula da su.

A yayin da ayyukan taimako da kungiyoyin sa kai suka yi koyi da Gramean, Yunus ya tuna wadanda basu yarda da wannan shirin cewar “ba matalauta suka kirkiro talauci ba (Talauci ba yin talaka bane) illa halin da mu muka gina. Ya zama dole mu sake gina yanayi da halin da muka aza don a kauda banbanci da watsi da matalauta.”¹²

Yanzu aikin Yunus na kauda talauci ya zama ruwan-dare. Yace “nauyi ne da ya rataya akan kowanne al'umma da ta tabbatar da

¹² Wannan labari akan Muhammad Yunus and the Grameen Bank an samo daga Muhammad Yunus, Grameen Bank,” in Michael Collopy and Gardner, ed., Architects of Peace: Visions of Hope in Words and Images, Navato, CA: New World Library, 2000, p. 77 and <http://www.grameen.or/>.

mutumcin kowanne mutum a cikin al'umma. Muna ta batun hakkin yan Adam amma ba mu hada wannan da batun talauci. Idan muka kafa yanayi da kafofin bada bashi ga marasa karfi da su kafa sana'a, zamu samu nasara irin na Bangladesh."

Yunus shine wanda ya kafa bankin Gramean, yau wannan bankin na aiki a karyuwa 36,000 a Bangladesh, da mutane miliyan 2.1 masu daukan bashi, da ma'aikata 12,000. Ayyuka irin na Gramean sun kafu a kasashe hamsin da shida (56). Tun cikin shekaru 1990s Gramean ta habbaka zuwa wasu bangarorin da ba na banki ba, kamar sa hasken lantarki a karkara, sadarwa ta intanet da wayan tarho, don a karfafawa mutanen karkara a Bangladesh.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Wane yanayi ya kai Yunus ga kafa hangen nesar sa?
- Wace matsala ce ta gaggawa ta damu matalauta da Yunus ya nemi yayi maganin ta?
- Wace matsala ya gano?
- Me ya gane game da halin mutane?
- Yaya ya hango abinda shi zai yi don ya kawo sauyi?
- Wadanne halayen jagoranci ya nuna na kau da talauci?
- Akwai cikin maganganun sa abubuwan da suka nuna matsalolin da kuma warware su da kuma nashi gudummawa?
- Maganganun nan zasu iya zama bayanin hangen nesa?
- Menene ma'anar "hangen nesa"?
- Hangen nesarsa ya canza da lokaci?
- Ya zama muhimmi ya canza?
- Bayanin hangen nesa ya zama muhimmi? Bayanin sa na hangen nesar sa ya bayyana makasudinsa?

Darasi: Zana Hangen Nesa

Bada kamar minti arba'in da biyar domin gudanar da wannan darasi.

1. Ku kasu biyu biyu ko uku uku don tattauna wadannan:
Yi bayanin wani yanayi ko wata matsala a cikin iyali ko al'umma da kuke so ku canza. Wadanne hanyoyin warware matsala kuke hangen za ku zartar da zasu kawo sauyi?
2. Kowace mai halarta zata sanar da 'yar uwanta a cikin minti biyu yadda zata bada umamin gabatar da hanyoyin kawo sauyin nan da ta fada.
3. Kowace kuma zata rubuta a rubuce takaitacce bayani – layi daya ko biyu – da zai nuna hangen nesan ta na rawar da zata taka wajen kawo sauyin.
4. Bayan wannan ne kowa zai koma mazaunin ta. Farawa daga kan mai gudanarwa, kowacce zata karanta nata hangen nesan ta a bayyane ga mahalarta.

A karshen wannan darasi, maigudanarwa zata karbi rubutaccen hangen nesan kowacce, ta tabbatar kowacce ta rubuta sunanta akan takardarta domin za'a kuma amfani dasu a zama na bakwai.

Abun Lura

- Sanar da hangen nesa yana da wahala?
- Sanar da hangen nesa a bayyane ya taimaka wajen fayyace manufofin ki?
- Kina zaton hangen nesan ki na iya canzawa tare da lokaci?
- Yaya kikaji lokacin da kike sauraron hangen nesan wasu?
- Menene yasa yake da muhimmanci a rubuta hangen nesa a rubuce ko kuma furta shi ga kowa da kowa?

Sashen Na II:

Sadarwa Tare Da Wasu

A cikin zaman da suka gabata, munga cewar wani muhimmin bangaren jagoranci shine fasahar mutum ta sadarwa da sako ko hangen nesa. Matar nan da tazo ofishin Asma Khader neman taimako tayi nasarar sanar da ita abinda ya dameta game da iyalinta, kuma koda yake Khader bata sake ganin matar nan ba, kalamana ta sun zamo matashiya ga Khader wajen bada tata gudummawar ta taimakawa kawo sauyi a dokokin kasarta yadda zasu kare hakkin mata. Nasarar da Dr. Muhammad Yunus ya samu wajen kawo sauyi ya dogara ne bisa fasaharsa na sadar da ra'ayoyin sa ga jama'a daban – daban. Dr. Yunus ya tabbatar da cewa hangen nesan sa ya samu fahintar mata da karbuwar su a kauyuka da kuma jami'an gwamnati.

Darussan wannan sashe suna binciken bangarorin sadarwa masu nagarta, sulhu, da sauraro, da zasu bunkasa fasahar mutum ga yin jagoranci. Aiki tare, hadin kai, da kawance duka suna bukatar sadarwa mai nagarta a tsakanin mahalarta. Tambayoyi da suka biyo baya suna nuna sauraro mai amfani, sulhu, da sasantawa suna da nasaba da fasahar yin amfani da banbancin ra'ayi wajen samar da yarjejeniya da zata amfani kowa.

Shugabanci dangantaka ce tsakanin masu mulki da wadanda ake mulka.

Kafin shugabanci ya wanzu dole a samu mutane biyu da zasu yi

aiki da juna ba tare da kadaitarwa ba.

Shugabanci kamar sadarwa ne, yadda aka gudanar da mulki ya

danganta da yadda aka sadar da shi.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

Zama Na 4:

Ta Yaya Zamu Yi Sadarwa?

Makasudin Zama

- Yin nuni da muhimmancin sadarwa don samun jagoranci mai nagarta.
- Duba yadda za'a iya samu rinjaye a wajen sanarwa da himmatuwa, ilmantarwa, ko yin sulhu da wasu.
- Tattaunawa akan yanayin sasantawa – ko samun manufa daya – tare da amfanin sa da kuma rashin amfanin sa.
- Tantance tsarin sadarwar mahalarta bita.

Shawarwari don Gudanarwa

Ki karanta a fili wannan dan labari wanda Mariam Wright Edelman ta rubuta. Ku duba hanyoyi da ta bi domin ta ja hankalin masu karatu don hada hannu wajen kare yara a kasar Amurka. Tambayoyin da suka biyo baya zasu iya taimakawa wajen jan ragamar tattaunawar.

Kina iya kasa yan taro kashi kashi. Yanzu tunda yake anyi aiki tare a zaman baya da dama, zai yi kyau idan aka samu darasi mai samar da kuzari. Wannan zai iya bada damar yiwa mahalarta kaimi da su kara maida hankali akan makasudan bita. Duba Karin Bayani na A domin karin fahimta.

Na Damu, Kuma a Shirye Nake da Nayi Aiki/ Taimaka

Marian Wright Edelman: Mai neman hakkin yara

Hada gangami yana da wahala, yana da sanyaya gwiwa da wuyar gudanarwa. Kuma yana bukar juriya da gaskekarfin hali, sadaukarwa da hangen nesa. Sanin nauyin da ya rataya a wuya da daukar nauyin kome wahalarsa yana bukar tarbiya, alkibla, da kuma shiri irin na zaune, kuma haka niyya ta yin

amfani da dama daga zarar ta samu. Da kuma rayuwa mai wahala da rikitarwa.

Gina gangami domin yara yana bukatar gaskiya, daga mutane iri-iri masu bukatar daban – daban, hanyoyi, bukatar da kuma hazaka ba tare da sha'afada inda aka sa a gaba bakada a bar wani yaro a baya. Yana bukatar kuzari da kuma sa kai mai karfi domin samun ci gaba a lokacin da wasu ke kiran a da kata tare da yin kafar ungulu, ko su zama masu jan kafa, ko su kasance suna mana kirarin rashin sanin gaskiya.

Yunkuri irin wadannan baza su taba samuwa dare daya ba. Su kan dauki lokaci, sukan tsuro ne daga iri wanda mutane da yawa suka shuka, a wurare da yawa da dadewa, kuma daga rashin gamsuwa da dama, da suke bararraka, sukayi turiri, har kuma suka tafasa a lokacin da akayi watsi da al'amuran su.

Gina gangami domin yara yana bukatar halartar masu jagoranci da sadaukar da kai daga manya da yara, addinai, jama'a daban daban, tarbiya iri iri, kowa na mai taka tasa irin rawar da taimakawa juna. A bauta wa manyan gobe ba mu kanmu kawai ba, ko kungiyoyin mu, ko ra'ayin mu na siyasa ba.

Dole ne mu dauki nauyi, kuma mu zama masu cika alkawari domin kawar da zalunci ga yara. Wadannan da suke karya alkawarin “kada a bar wani yaro a baya” ko kuma suke goyan bayan barin yara da yawa a bayan, dole ne a kalubalance su. Rage banbanci da ke tsakanin masu akwai da wadanda basu da shi, da kuma mai karfi da mai rauni shine kadai zai zamo zakaran gwadin dafi. Yara masu tasowa ba za su ci alkawari ba, ba za su zauna a cikin alkawari ba, haka kuma alkawari ba zai basu ilmi ba. Yara da suke cikin fama da yunwa, da rashin matsugunni, suna gwagwarmayar samun ilmi a makarantu da suka lalace, suka zube, suke kuma bukatar kulawa da lafiyar su, lailai ne a kare su. Dole ne mu masu iko a kungiyoyin siyasa, a kuma kowane mataki na hukuma, da duka bangarorin alummar Amurka, har sai dukan yaranmu sun sami tasowa a cikin lafiya, kwanciyar hankali, mutunci, ilmi, da tsaro.

A kowane sakan 44 ana haihuwar cikin rashi, kowane minti ana haihuwar cikin rashin tabbacin kula da lafiya. Ana kuma watsi da hakkokin sa kowane minti 11, kuma ana harbe yaro har lahira, kowace sa'a biyu da minti 20. Wadannan ba yin Allah bane, amma zabin mu ne a matsayin kasa da al'umma. Dole ne

mu canza wannan yanayi da gaggawa da kuma juriya. Kowacce rana muka jira, rana ce da yara 10 suke rasa rayukan su, wasu 186 suke shiga hannu saboda aika-aika, kuma 2,911 suke barin makaranta. Dr. King da Gandhi ba za su dawo domin su kafa mana gangami sabo da yaran mu ba. Ni da ke dole mune zamu yi. Zamu iya, kuma zamu yi. Kuma idan mukayi iya kokarin mu, mubar wa Allah sauran.¹³

Marian Wright Edelman, ita ce bakar fata yar' Amurka ta farko da ta samu shiga aikin lauya a Mississippi a shekara 1960. A matsayin ta na mai kare hakkin yan Adam ta yi aiki da Dr. Martin Luther King da sauran su. Ita ce ta kafa gidauniya don kare yara, wato, Children Defence Fund, kungiyar da ke neman tabbatar da lafiyar yara.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Menene makasudin Marian Wright Edelman na rubuta wannan a zaton ki?
- A ganin ki mace ce mai iya sadarwa?
- Menene muhimmanci kiyasin da tayi amfani da su a ciki?
- Wadanne dabaru za ki yi amfani da su domin sadarwa da wannan sako ga jama'a?
- Wane furuci ne guda daya, ko kalma ki ke ganin muhimmia ce a wannan dan rubutu?
- Hanyoyin sadarwa na zamani kamar wasikan inji (fax), wasikar kar takwana imail ko mazauni na intanet (website), zasu taimaka wajen watsa wannan sako ga mafiya yawan jama'a? Idan haka ne, menene shirin ki nayin hakan?

Darasi: Sadarwa a tsakanin Banbancin ra'ayi

Bada kaman minti arba'in da biyar don gudanar da wannan darasi.

Dokar Gwamna a Sudan ta Haramta wa Mata Aiki a Wuraren Jama'a

¹³ Marian Wright Edelman, "Hold My Hand: Prayers for Building a Movement to Leave No Child Behind".

A cikin watan Satumba na shekara ta dubu biyu (2000), Gwamnan Majzoub Al-khalifa na Jihar Khartoum ya bada umarni haramtawa mata fita aiki da cewar wannan doka zata kare shari'ar Musulunci da tabbatar da mutuncin mata. Wannan doka an samar da ita ne musamman domin mata dake aiki a gidajen mai, gidajen saukan baki, da gidajen cin abinci.¹⁴

Yanayi: Wata mace mai ra'ayin samo yancin mata da ke zaune a Khartoum ta nuna matukar rashin jin dadin ta game da wannan doka a inda ta yanke shawarar fitowa domin ta kalubalanci wannan doka. Ta hanyar wata kawarta, sai ta nemi ganawa da wani babban Mataimakin Ministan Kodago da Sauye-Sauye. Ta yi kokarin ta shawo kansa ya hada karfi da ita wajen neman canja da nuna rashin amincewar su da wannan doka. Shi Mataimakin Minista dattijo ne magidanci mai 'ya'ya yan mata guda biyu. Shi kansa yana dai sha'awar tabbatar da yancin mata tare da bawa 'ya'yansa kariya yayin da suka shiga aiki. Yana son 'ya'yansa su samu zabin yin ilmi da aiki, amma a yanayi mai kyau wanda zai samar da tabbatar 'ya'yansa a cikin addinin Musulunci.

1. Masu taro zasu kasu kashi uku-uku ko wane kashi zai zabi wacce zai tsaya a matsayin Mataimakin Minista da wacce zata rike matsayin mai neman yancin mata. Yan kungiya ta uku zasu kasance magatakardar kungiya wacce zata lura da abin da ya gudana ta kuma rubuta.
2. Mataimakin da mai neman yancin mata zau tattauna na tsawon minti 5 ko 10 akan damuwar ita mai neman yancin mata a kokarin ta na jawo hankalin Mataimakin Minista da ya yarda yayi magana a kan dokar.
3. A yayin ganawar magatakardar zata lura ya kuma ta rubuta abubuwan da ake tattaunawar kamar haka:
 - Wane hanyoyin sadarwa suka yi amfani da shi?
 - Wane salon mahawara sukayi amfani da shi?
 - Wane irin sauraro kowannen su yayi wa yar uwanta?
 - Wane irin amsa kowannen su ya baiwa yar uwanta?
 - A karshe sun kai ga cimma fahimtar juna?
4. Yan taro zasu koma ma zaunin su. Masu daukar rahoto kuma zasu fita day-daya domin bada rahoton abinda ya gudana tsakanin su.

¹⁴ Wannan abu yafaru da gaske. Dubi
<http://www.cnn.com/2000/WORLD/africa/09/05/sudan.women.ap/>

5. Idan lokaci zai bada dama, ki sanya wasu daga ciki su maimaita nasu wasan a gaban kowa, suna masu musayan matsayi.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Da Minista da mai neman yan'cin mata, akwai wace ta sami matsalar kare matsayin /ra'ayin ta? Me yasa ko me ya hana?
- Da Mataimakin Minista da wannan mata sun saurari juna yanda ya kamata?
- Kowannen su yayi kokarin ilmintar ko fahimtar da yan uwansa game da muhimmacin ra'ayinta?
- A wane lokaci jagora zai bukaci ilmintar da jama'a?
- Akwai wasu misalai da zaki kawo na yanda shugabanni suka yi amfani da hakan?
- Suna da banbancin manufa? Wadanne manufofi suke dasu iri daya?
- Akwai wasu matsaloli wanda zasu iya yin sulhu akai? Idan a'a, me yasa hakan?
- Kuna jin yakamata ayi zaton zasu sami manufa daya? Me yasa i ko a'a?
- Shin samun manufa daya ya kamata ya zama abin buri wajen mai yin jagoranci? Hakan abin so ne? Me yasa i ko a'a?
- Me kike ganin zakiyi a kowanne wadannan matsayi domin shawo kan dayan?

Abun Lura

- Yaya kika ji tsayawa a wadannan matsayi? Me kika koya a wajen wasan kwaikwayon?
- Yaya kika ji a matsayin 'yar kallo a lokacin yin wasan?
- Akwai abinda ya baki mamaki?

Takamaiman shugabanci na gari ya ba fifiko
ga girmama juna da mutunta ra'ayoyin juna ko da sun banbanta.
Akwai kuma bukatar kwar da son rai da munanan halaye wajen
fahimtar juna da hakuri da juna.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 5:

Ta Yaya Zamu Cimma Bukatu Da Suka Sha Banban?

Makasudin Zama

- Tantance banbanci tsakanin hakuri da banbance-banbance yan Adam da kuma yin aiki da shi.
- Tattaunawa akan karfin tarbiya da karfin siyasar mutanen da suka banbanta, suka kuma yi aiki tare domin samun manufa guda daya.
- Yin sharhi akan yadda mutanen da suke da banbancin ilmi, arziki, al`ada zasu iya aiki tare akan manufa, da kuma gazawar hakan.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta a fili wannan dan labarin akan kokarin neman zaman lafiya na Mairead Corrigan Maguire da Betty Williams a Ireland ta Arewa. Ku tattauna a kan yarjejeniyar da sulhu da kuma matakan da za a dauka domin rungumar banbancin ra`ayi domin yunkurin nasu ya samu nasara.

Wannan abu ne babba kuma mai muhimmanci. Ana iya yin amfani da dabarar koyarwannan da a turance ake kira `fishbowl tactic`, wato wata yar karamar kungiya ta mutum kadan su tattauna akan abinda ake magana akai wanda zai jagoranci tattaunawar kowa da kowa (a duba Karin Bayani na A don kara fahimta).

Girbin Zaman Lafiya da Adalci da aka Shuka na

Mairead Corrigan Maguire da Betty Williams: Masu yakin neman zaman lafiya.

Gwagwarmayar neman yancin Ireland ya samo asali ne tun shekaru da yawa a lokacin da aka cinye ta da yaki kuma ta zama karkashin mulkin mallakar kasar Ingila. Mulkin kasar ta Ireland wacce take mafi yawan yan kasar yan darikar Katolika ne, ya kasance cike da nuna wariya, banbanci, zargi, da rashin kula, da

fannin wadda ya dauki dogon lokaci har cikin karni na ashirin. A cikin shekara ta 1921, yan kasar ta Ireland masu tsatsauran ra'ayi sun sami dama, ta hanyar samun yanci daga wata doka. A karkashin yarjejeniyar dokar, wasu yankunan kasar guda shida wadanda suke da mafi yawan 'yan darikar Furotasta a Arewacin kasar, an barsu a karkashin mulkin Britaniya). Duk da goyan bayan masu rinjaye yan darikar Furotasta ga mulkin na Biritaniya a Ireland ta Arewa, sabuwar Jamhuriyar Ireland taci gaba da daukar wannan tsari a matsayin ba mai dorewa ba kamar yadda sauran marasa rinjaye yan darikar Katolika suke daukar ta. A cikin yan shekarun baya bayan nan, wannan matsayi na yankunan ya jawo tashe – tashen hankula a tsakanin yan darikun guda biyu a kasar wanda yayi sanadiyar rasa rayuka sama da 3,000 a kasar da yawan jama'ar basu wuce mutum miliyan 2 ba.

A cikin irin wannan hali ne Mairead Corrigan Maquire da Betty Williams wani abin takaici ya faru wanda ya hada su. Ranar 10 ga watan Agusta na shekara 1976, wasu 'ya'yan yar uwan Ms. Maquire guda uku, mace daya, maza biyu suka rasa rayukan su sanadiyar wutar da wani sojan Biritaniya dan sintiri ya bude wa wani dan bindiga dadi na Kungiyar kwatar yancin Jamhuriyar Ireland (IRA) wadda motar da yake ciki ta kauce hanya ta kashe yaran a kan titi a Belfast.

Bayan wannan ne Maquire yar darikar Katolika ta fito a talbigin inda tayi Allah wadai da aikin ta'addancin yan kungiyar ta IRA. Williams kuwa tana nan sa'ad da hatsarin ya afku. Bayan wannan ne ta rarraba takardun rashin amincewa da abinda ya faru. Da sa hannun mutane 6,000 ta gabatar da wannan takarda a talabijin bayan kwana biyu da afkuwar wannan al'amari. Ranar da aka binne yaran Maquire da Williams a cikin bakin cikin suka hada karfi da yarjejeniya ta neman zaman lafiya. Sun kafa wata kungiya mai suna Mata Masu Neman Zaman Lafiya "Women for Peace", wadda daga baya ta koma Kungiyar Yan Neman Zaman Lafiya wato "Peace People Organisation."

A cikin dan lokaci kankane wannan kungiya ta hada gangami na mata 30,000 wadanda suka hada da duka yan darikar Furotasta da Katolika domin yin faretin nuna rashin goyan baya a titinan Belfast. Duk da zargin su da akayi da hadakai da abokan hamaiya da kuma kurari da akayi musu, Maguire da Williams basu ja da baya ba wadda sakamakon haka ma sai kara samun mabiya sukayi. Gangamin neman zaman lafiyar tasu ya samu

mabiya ne dalilin manufar su guda daya. Mahalarta sun fahimci cewa ba su da manufa daya ne ta kokarin kawo karshen tashe tashen hankulan bane kwai ba, har ma da cewar duka wadanda abin ya shafa suna fama da talauchi da fatara, rashin ‘yanci, sabo da dokar ta bacin da gwamnatin ta kafa.

Maquire da Williams sun sami karbuwa a duniya duka saboda wannan aiki nasu wadda har suka sami kyautar nan ta Zaman Lafiyan duniya wato Nobel Peace Prize a watan Octoban 1977. Daga baya Maquire ta cigaba da kokarin ta domin ta ilmantar da duka bangarorin biyu ta kuma samar da sulhu a tsakanin su. A cikin shekaru 1980 da farkon 1990 masu ganin tarzoma a matsayin hanyar kawai da ta dace don neman adalci, sunji haushin al’amarin ta. Amma Maguire ta nace tana mai sadar da sakonta na zaman lafiya da dadewa kafin yarjejeniyar nan ta zaman lafiya ta samu a 1998.

Maquire tayi bayani “Nayi imani cewa zaman lafiya ya dogara ne da kowane dayan mu ya dauki alkawari a zuciyar sa na zai zauna lafiya kuma zai samar da sabon tsari na rashin tashin hankali ga kowa. Wasu suna iya ganin kamar ba zai samu ba . Amma ni nayi imanin cewa mai samuwa ne, wadanda suke ganin ba zai yiwu ba, mu tuna fa cewa an sauke aikin bauta. Aikin mu bai gaza na kauda tashe – tashen hankula da yake-yake ba !

Ba shakka Maquire taci gaba da cewar ``domin samar da zaman lafiya da adalci a duniya, dole ne mu sanar da iri na zaman lafiya da kauda tashe- tashen hankula yanzu, kuma a nan.¹⁵”

Tambayoyi don Tattaunawa

- Wadanne abubuwane suka faru suka ja hankalin Mairead Corrigan Maquire da Betty Williams da su nemi hanyar kawo karshen tashin hankali a kasar Ireland ta Arewa?
- Wadanne hanyoyi suka bi na neman kawo karshen wannan tashin hankali? Me yasa suka zabi wadannan hanyoyi?
- Wane muhimmanci ki ka gani a irin tsarin jagorancin Maquire da Williams?

¹⁵ Wannan a same ci daga

http://www.wagingpeace.org/articles/peaceheroes/mairead_corrigan_maguire.html
wadda aka tsaro daga Mairead Corrigan Maguire with John Dear, S. J., ed., *The Vision of Peace, Faith and Hope in Northern Ireland*, Maryknoll, NY: Orbis, 1999.

- Wadanne manufofi yan darikun nan na Katolika da Furotesta suke da su iri daya? Menene sakamakon aiki tare akan samun nasarar wadannan manufofi nasu?
- Wadanne akidoji ne suka yi wa Maquire kaimi ta ci gaba da neman kawo zaman lafiya a Ireland ta Arewa da duka duniya duk da wahalhalun da ta fuskanta?
- Shin samun manufa daya zai sha kan banbance banbance a tsakanin al'uma?
- Kin taba yin aiki tare da wani ko wasu da kuke da banbancin ra'ayi tare da shi/su? Idan kin taba, ta yaya kuka shawo kan wadannan banbance – banbance?
- Kinfi ganewa nuni ga banbance – banbance dake tsakanin ki da wasu, ko kuwa kin fi ganewa yin shiru da bakin ki? Me yasa haka? Menene sakamakon kowanne?
- Menene manufar wadannan kalmomi `banbancin` da kuma `sulhu` a wurinki`?

Aikin Kungiya: Rungumar Banbanci

Bada sa`a daya don wannan darasi.

- Kuyi tunanin wani aiki da kowa zai so`ayi tare.
- Ku tattauna kuma ku yarda a kan wata jama`a (ya yiwu `yan wata kabila ne, ko wata kungiya) wadannan mahalarta bita basu taba mu`amala da su ba.
- Kuyi tunani ta wacce hanya ne aiki tare da wannan jama`a zai taimakawa wannan aiki?
- Ku samo hanyoyin saka wannan mutane a cikin aikin ku yadda za`a bunkasa fahimtar juna. Ta yaya zaku samar da yanayi na mutunta juna, da aiki tare?

Akwai bukatar kyakkyawar niyya a wajen mutane don gabatar da
aiyyuka na gari. Mu yadda cewa gabatar da ayyuka ba
don riba ko yabo ba ne, sai dai don cimma nasarar hangen nesa.
Haka kuma hadin gwiwa tsakanin mata da maza don cimma
nasarar wanzuwar karuwar tattalalin arziki, siyasa da
zamantakewa saboda kaiwa ga amintacen matsayi da rayuwa.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 6:

Ta Yaya Zamu Karfafawa Juna?

Makasudin Zama

- Yin sharhi akan me karfafawa take nufi.
- Tattaunawa akan muhimmancin karfafawa wasu/juna.
- Duba hanyoyin da jagora zai iya karfafawa.
- Karuwa da hanyoyin karfafawa jama'a.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta a fili wannan dan labari na kokarin Sakena Yacoobi na ilmantar da horar da kuma karfafawa 'yan uwanta 'yan Afghani a sansanin gudun hijira a Pakistan. Ku tattauna tare da sauran 'yan kugiya hanyoyin da tabi na bunkasa kokarin ta don ta samar da sakamako mai dorewa.

Tambayoyi da amsoshi don gudanarwa zasu taimakawa wannan zama. Mai gudanarwa zata bada hankali akan tambayoyi guda uku ko hudu da ke bin labarin domin ta fadada tattaunawa ta kuma bawa mahalarta karfin gwiwar suyi tunani kuma su yi magana akan kansu. Dubi Karin Bayani na A domin kara fahimta.

Yi aiki da jama'a, Taimakawa Jama'a su ilmantu

Sakena Yacoobi: Mai ilmantarwa

Sakena Yacoobi ta bar Afganista tana yarinya a farkon 1970 domin yin karatu a Jami'ar Amurka a inda ta sami digirin na biyu a ilmin lafiyar al'umma. Tana daga nesa da gida a Amurka Sakina Yacoobi ta lura da tashin hankali na siyasa da ke faruwa a Afganista. Lokacin da Rasha ta mamaye Afganista a 1980, Sakena ta daina jin labarin gida. Sanin irin wahalhalun da mutanen

Afganista suke fuskanta, Sakena sai ta himmatu wajen neman tara kudi da kayan sakawa, da sauran kayan masarufi domin ta aika musu. Ta hada kai da wasu daliban kasashen waje da sauran abokan karatun ta daga kasashen Asiya da Gabas ta Tsakiya domin su isar da kayan taimakon ga mutanen dake sansani gudun hijira, a yayin da ta ci gaba da himmatuwa don neman wa iyayen ta da yan uwanta mafakar siyasa a kasar Amurka.

A shekarar 1988 Sakena ta yi nasarar samawa iyayen ta da yan uwanta zuwa Amurka, ko da yake yanayin da mutanen kasar Afganista ke ciki bai canza ba. Bayan shekaru hudu da tayi tana yar kallo irin wahalhalun da mutanen suka shiga, Sakena wanda a wannan lokacin tana koyarda ilmin kimiya ne ga daliban jami'ar ta Amurka, ta yi shawarar barin aikin nata domin tayi aiki a sansanin ya gudun hijira a Pakistan. Ta lura da cewa lokaci yayi da zata yi amfani da kokarin ta domin ta karfafawa jama'arta ta hanyoyin ilmintarwa. Ta sami 'yan gudun hijiran nan a cikin halin matsanancin rashi, gurbatar halayya da kaka na kayi. Ta yanke shawarar samarwa mutanen Afganista karantarwa da horon da suke bukata domin sake gina kasar su.

Sakena ta zama mai gudanarwa ta kungiyar Agaji ta Duniya akan ilmin mata a wuraran gudun hijira, ta kuma tsara kafofin horar da malamai don taimakawa da karfafawa dalibai wajen koyo. Maimakon dogaro da hada karatu, kundin ilmin ya maida karfi wajen tabbatar da bincike da kuma yin sharhi.

Mata goma sha biyar (15) na farko da suka sami horo sun horas da wani fanin mutane hamsin (50) wadanda suma suka horas da wadansu har ya kai ga yawan mutane dubu uku (3,000) sun sami horon. Sakena ta bada hankali wajen nuna sha'awar jin dadin yara mata wadanda suka samu kansu cikin wani mawuyacin hali. Ta himmatu wajen tabbatar da tsarin koyarwa na gari tare da bunkasa ilmin mata a makarantun mata ashirin da biyar (25). Adalilin kokarin ta, yaran mata da ke zuwa makaranta ya karu daga 3,000 zuwa 15,000 a shekara daya.

A shekarar 1995, Sakena ta samar da wata kafar ilmi ta Afganista a Peshawar, a kasar Pakistan, tare da wasu abokan aikin ta guda biyu. Akidar ta ita ce shirya da gudanar da tsare – tsare da zasu bunkasa harkar ilmi a duka mata kai domin ko wane dan gudun hijira. A shekarar farko ita wannan kafar ilmi ta gudanar da bitoci har guda hudu wanda malamai 20 suka sami halarta. A cikin shekara daya an sami horar da malamai dari (100). Bada dadewa

ba sai aka samu makarantun wuraren gudun hijira suna ta tura malaman su horo wanda a yanzu akwai malamai 2,000 wanda suka sami irin wannan horo. Domin tabbatar da duba irin abubuwa suka shafi rayuwar mata a wuraren gudun hijira, an shirya bitoci da horo akan yancin mata, cin mutuncin mata da abinda ya shafi lafiyar su. Yawancin bitoci da matan aure da mata masu iyali suka sami halarta sunyi nuni da bukatar da ke akwai ta samun karin wuraren bada ilmin manya.

A yanzu gurabe kadan ne da akwai ga yan gudun hijiran Afganista dake da bukatar ilmin jami'a a Pakistan. Burin Sakena na gaba shine samar da kosa-kosai akan ilmin na'ura mai kwakwalwa komfuta hanyar lafiya, da ilmi domin tabbatar da cigaba da bunkasar al'ummar kasar Afganista. Kuma tana sa ran cewa wata rana tsare - tsaren ilmi zasu sami isa/kaiwa ga mutanen da ke cikin Afganista kanta.

Da aka tambaye ta ko me yayi mata kaimin karfafawa wasu, Sakena ta bada amsa kamar haka: "Idan ka bawa wani abu daga gareka, to lallai ka bada abu managarci. Ka yi aiki da mutane. Ka kuma taimakawa mutane su ilmantu. Ina kokarin taimakawa mutane ta hanyar kokarin al'umma domin dogaro da kai. Ta wannan hanyar ne mutanen Afganista za su fita. Fita anan yana nufin samun sukuni, yanci da yancin furuci. Wannan ce hanyar da nake taimakawa domin sake gina kasarmu."¹⁶

Tambayoyi don Tattaunawa

- Menene dangantakar Sakena da kuma tunanin ta da wannan jama'a?
- Wane darasi ta koya daga mazabarta? Ta yaya bukatun mazabarta ya sata a hanya?
- Me Sakena ta ke fatan samu da gaggawa?
- Ta yaya Sakena tayi amfani da kwarewarta?
- Me yasa aka bada karfi akan yin bincike da yin sharhi? Menene amfanin haka ko rashin amfanin su?
- Ta yaya Sakena ta sadar da tunanin ta da hangen nesan ta?

¹⁶ Wannan an rubuta a tsamakon littattafai da ta aiko da tattaunawa a waya da Sakena Yacoobi a Decemba 14, 2000 wanda Women's Learning Partnership tayi.

- Ta yaya tsarin ilmantarwar ta ya taimaka wajen karfafawa matan da sauran jama'ar Afganista?
- Me karfafawa take nufi a wurin ki?
- Kina ko kuma zaki iya karfafawa wasu?
- Kina gani kin samu karfafuwa? Ta wace hanya zaki kara karfafawa kanki?
- Ta wace hanya za ki karfafawa wasu? Me yasa? Wadanne dabaru za kiyi amfani da su?
- Ki na jin karfafawa wasu ya kamata ya zama wani bangaren jagoranci mai akida?

Aikin Kungiya: Karfafawa Wasu

Bada sa'a daya domin wannan darasi.

1. Wannan darasi an tsara shi ne domin misalin yadda za'a karfafawa juna ta hanyar musayar sakamako. Mai gudanarwa ko daya daga mahalarta zata kula da lokaci. Kowa za'a fada mata da ta nemi abokiya.
2. Abokan zasu yi hira da juna ta minti 5. Kowaccen su zata bada bayani akan abin da aka bukace ta a kasa:
 - ki fadi wani abu da kike sha'awa a game da kawar taki (tunaninta, yadda take gudanarwa da aikin ta, take magana etc).
 - kiyi bayani akan wani aiki da zaki so kiyi tare da ita ko wani abu da kike fatan koyo daga wurin ta.
 - Ki bata wata shawara da kike ganin zata taimaka mata.
3. Bayan minti biyar, mai kula da lokaci zata fada wa kowa ya canza abokiya a inda zasu maimaita wannan aiki.
4. Bayan kowace tayi hira da mutane hudu, kowa zai koma mazauni domin tattaunawa akan wannan darasi, kuma a duba wadannan tamboyoyi:
 - Wane abu ne mai sauki game da wannan darasi?

Menene mai wahala?

- A cikin abin da abokiyarki ta fada akwai wani abu da kika yi murna da shi, kike ganin zai taimaka miki? Idan akwai, menene shi? Me yasa kika so jinta? Yadda ta fade shi ne, ko shi kansa?
- Wannan darasi ya sa kin sami fahimtar wasu mahalarta fiye da da?
- Wannan darasi ya karfafa son juna ko kuwa? Kunyi magana da juna batareda chakka ba? Meyesa ko kuma meyesa ba haka ba?
- Wannan darasi yasa kin chaku da sauran yan uwanki? Meyesa ko kuma meyesa ba haka ba?

Sashen Na III:

Samarda Kawance Don Ilmantuwa

A tsarin kawance don ilmantuwa, ko kungiyar ilmantarwa, sakamakon da mahalarta suka samu tare shine kungiyar aiki tare yakan samar da tunani, sani da kuma aunawa wanda yake bunkasa ya kai ga cimma buri. Idan mahalarta suka sami nasara zasu kara shimmatuwa bisa aiki, sani ya watsu a samu sakamako mai inganci da kuma jagoranci ta hanyar sulhu da kuma samun ma'ana daya.

A darussan da suka biyo baya, akwai labarai akan kungiyoyi da suke aiki tare. Wadannan zasu bada misali akan irin jagoranci da ke samuwa ta hanyar kungiyoyin mata. A zama na biyu na karshe mahalarta bita zasu samu damar aiki a kungiyance domin ajiye manufa da samar da tsarin gudanarwa da kuma ayyuka da zasu yi akan abubuwan da aka koya domin ya taimaka wajan yin aikin na karshe.

Koyo a kungiyarce na bukatar tattaunawa don a
cimma matsayi bai daya. Matsayi bai daya ba lalle
bane kowa ya yadda da dukan abun da a ka tattauna.
Yana nufin idan mutane suka girmama juna zasu iya
samun sakamako da kowa zai amince da shi.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 7:

Ta Yaya Zamu Samu Ma'ana Daya?

Makasudin Zama

- Gano dabarun samun ma'ana daya tsakanin yan kungiya.
- Samo hanyoyin kai ga hangen nesa daya ta hanyar hadin kai da aiki tare.
- Duba yadda kungiyoyi zasu hada hangen nesarsu don anfanar mutane da yawa.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta labari na gaba a bayyane game da asalin yakin mata matalauta masu diban shara a garin Ahmedabad a India, domin su inganta rayuwarsu da matsayin tattalin arziki. Tattauna tare da su yadda masu diban sharan suka tabbatar da shi.

A wannan zaman, dabarar koyarwa ta hanyar kwaikwayo ko zane-zane zasu iya saukaka wa masu zaman su gane labarin matan India. Waannan dabaru zasu iya sa tattauna mai maana a tsakanin masu taro (dubi Karin Bayani na A domin kara fahimta).

Gangamin Arogya Bhaginis

A kasar India, fiye da kashi 94% na mata masu aiki suna zaman kansu ne kuma suna fuskantar kunci da wanda matsayinsu na rashin tattalin arziki ya dada tabarbare shi. Cikin matan nan akwai masu aikin kodago da ke aiki irin na turin kura, ayyukan gida da kuma diban shara.

A shekara 1994, Kungiyar Mata Masu Aikin Zaman Kansu (wato SEWA), wace kungiyar kodago ce da akayiwa rajista a India tun shekara 1972, ta kaddamar da yaki domin tinkarar bukatun mata masu diban shara, wadanda yawancin su matalauta ne da kuma marasa iya karatu da rubutu. SEWA ta fara kokarinta ta hanyar tuntubar mata da shugabannin al'ummu. Ta hanyar saduwa da tattaunawa a kauyuka da makobta, an samu matsayi daya akan cewa akwai abubuwa uku muhimmai da suke kalubalantar daukaka matsayin mata masu diban shara. (1) Inganta karancin

kudin diban shara da kuma rasitun biya akan lokaci. (2) Rage hatsari ga lafiya da ke tattare da diban shara. (3) Rage hatsari ga lafiya yaran masu diban shara da basu da mai kula su yaran.

A birnin Ahmedabad, anyi tarurruka da dama da masu diban shara domin a wayar musu da kai da kuma gano matsalolin da suka shafi kodago a al'ummarsu. SEWA ta shirya wa yan kungiyar bitoci game da kiwon lafiya da gyaran mahalli, inda kuma aka tattauna dasu akan dabarun da za'a inganta matsayinsu da tattalin arzikinsu. Ta hanyar sadarwa da tuntubar juna da bitoci, masu aikin diban sharan da kansu sun kirkiro wasu ka'idoji da dabi'u. Ta hanyar wadannan ka'idojin masu diban sharan sun tantance abubuwa da suke muhimmai a garesu kuma sun tsayar da hangen nesa da tafarki daya da zasu tattaro kawunan mutane akansu. Musamman, cikin masu diban sharan, masu tsincen takardun da sake sarrafasu, da ake yiwa kyama kuma ake ganin suna baza cuta, sun hada kansu suka kaddamar da yakin neman yancinsu.

Masu tsince tsincen takardun sun fara ne ta hanyar shirya kansu ta yadda kowacensu tana da bangaren da zata tabbatar da tsabtar sa. Kuma ko wane gida a wannan unguwar nada jakar zuba shara da za'a sake idan ta cika. Masu daukan jakukunan kuma zasu amfana ta hanyar sayarda duk wasu abubuwa na shara da zasu iya saidawa. Kuma aka gane kasancewarsu a unguwa ya taimaka wa al'umma.

Matan da suke wannan yakin a birnin Ahmedabad yanzu an sansu da suna Arogya Bhaginis (wato yan uwan masu aikin kiwon lafiya) kuma saboda hada kai da suka yi da ma'aikatan gwamnati yasa sun samu goyon bayan wani kwamiti na musamman da babban kotun kasar ta kafa.

Bayan wannan kokarin, Arogya Bhaginis ta sake wani yunkuri kuma na tattaro wasu yan uwansu masu tsince-tsince a babban bolar birnin har su 400.

Suma masu tsince-tsincen a wannan bolar kamar masu tsince tsince takardu ne, suna tsintar abubuwa wanda zasu iya sake saidawa. 'Ya'yansu a goye ko a gefensu suna fuskantar hatsarin rashin lafiya a bolar. Don haka ne Arogya Bhaginis take kokarin samo wani shiri na kula da yaran mata masu aiki a bolar, kuma duk da haka take kokarin gano wasu irin abubuwan da zasu iya sake sarrafawa wanda basu tattare da hatsari kuma suke da riba.

“Akwai ayyuka da dama da za’ayi game da karfafa jagorancin mata, da karfin zuciya da kuma karin jari a ciki da wajen gidajensu, da kuma tabbatar da wakilan su a duk matakan yanke shawara;” haka littafin SEWA ta fada. Samun manufa daya da bayyana hangen nesa daya yana yiyuwa ne ta hanyar tuntubar juna da shawarwari tsakanin mutane da yawa da abin ya shafa. Aiki a madadin mata matalauta masu aikin kansu, SEWA ta nanata cewa “matsalolinsu, da muhimman abubuwan da suke so da kuma bukatun su, sune za’ayi la’akari da su wajen aikin ci gaba....¹⁷”

Tambayoyi don Tattaunawa

- Me kuke zaton shine faffadan hangen nesan aikin SEWA? Ta yaya zaku bayyana hangen nesan kungiyar?
- Ta yaya mata masu diban shara suka gano da kuma tsaida manufofin su?
- Kasancewar su mata ya shafi hanyar da suka gano da kuma cimma burin su? Suka maida bukatun su zuwa tabbatacen aiki?
- Ta wadanne hanyoyine Arogya Bhaginis ta nuna jagoranci?
- Ta yaya irin jagoranci da kuka riga kuka dandana yasha banban da irin wannan?
- Ta yaya suka cimma samun hangen nesa daya?
- Ta yaya canza da kuma sauye hangen nesa daya ya shafi jin dadin su?
- Wadanne mata kai ne hangen nesan SEWA ya samu sauye sauye garin tsara shi?
- Ko samun hangen nesa daya na yiwuwa kuma abinda ake bukata ne a ko da yausha? Menene dalili?

¹⁷ Wannan labari akan *Kungiyar Mata Masu Aikin Zaman Kansu (wato SEWA)* an samo daga <http://www.sewa.org>.

- Wadanne irin cikas ake samu wajen samu hangen nesa daya tsakanin kungiyoyi dabamdabam, kuma tsakanin mutane masu ra'ayi daya? Yaya za'a shawo kan wannan matsalar?

Aikin Kungiya: Gano hangen nesan kungiya ta hanyar ma'ana daya.

Bada sa'a daya domin wannan darasi.

A zama na 3, ansa masu zama kowacce ta rubuta bayanin hangen nesan ta. A wannan karon, mai gudanarwa zata maida bayanin ga wadanda suka rubuta su. (A iya sake ware su a kananan kungiya. A dubi Karin Bayani na A domin karin fahimta).

Ma'ana daya na nufin kungiya ta zaɓi dabarar tsara manufa da za'a iya sauyawa dangene da yanayin kungiyar da kuma lokaci. Idan kungiya ta tsaida ma'ana daya kowacce yar kungiya zata yi aiki cikin kungiyar tamkar tare aka mallaka kuma ake da hakki. A wannan aikin, mahalarta zasu bayyana wa junan su abubuwan da suke muhimmai a gare su da kuma suka taba gani a rayuwa da suka sanya suka rubuta hangen nesan na su. Aikin da ke gabansu yanzu shine su samo abubuwan da suke daya tsakanin muhimman abubuwa a garesu da zasu taimaka a gano kuma a tsaida hangen nesa daya na kungiya.

1. Mayarwa da mahalarta bayanin hangen nesan da kowacce ta rubuta a zama na 3. Basu mintina kadan domin yan kungiya su sake bin abinda suka rubuta kuma suyi tunani akan dalilan da suka sasu kirkiro hangen nesansu.
2. A bi kowace kungiya a sa mahalarta su karanta a bayyane hangen nesan da suka rubuta, idan kuma sunga dama su dan sanya hangen nesan yadda zai zo daidai da ra'ayin su da kuma sonsu a yanzu. A takaice za'ayi wannan (kowacce bazai dau fiye da minti 5 ba, koma kasa da haka idan kungiyar babba ce) mahalarta zasu yi bayanin abubuwan da suka su saka rubuta hangen nesan su.
3. Bayan Kowacce ta samu daman bayanin hangen nesan da ta rubuta, a tambayi kungiyar tambayoyin gaba (garin haka, mai gudanarwa ko wata tarinka rubuta abunda ake fada akan allo ko akan takarda).
 - Wadanne abubuwan da aka taba gani, ko ra'ayoyi, ko abun so na 'yayan kungiya ne suka zo daidai?

- Akwai manufar kanki (da suka shafi zabi ko iyali ko yanayi) ko manufar jama'a (da suka shafi zamantakewa ko siyasa ko tattalin arziki) da suka zo daidai a cikin bayanan hangen nesan da aka rubuta? Idan haka ne wadanne ne?
4. Tambayi kungiyar tayi tunani akan wannene cikin bayanen hangen nesanda aka rubuta duk mahalarta zasu hadu akai. Bayanin zai iya shafan ra'ayoyin mahalarta ko manufofin jama'a da suka zo daya. Sannan mahalarta zasu rubuta bayani daya da duk yar kungiya zata bada goyon baya akai.

A adana wannan bayanin domin ayi anfani da shi a zama na 8.

Tambayoyin Auna Fahinta

Mai gabatarwa ko wani dan sakai ya rubuta tattaunawa na gaba a kan allo.

- Me ki ka koya ko amfana da shi a wannan zaman bita?
- Shin tsari wanna bita ya anfone ki?
- Ko abubuwa da aka tattauna sun kara miki fahimta?
- Ko kina da wata shawara da zai iya taimaka ma wannan bitar?
- Ko zaman ki a wannan bita na da sauki? Bada dalili?
- Makasudin halarta taron bita ki ya canza?

Tambayoyin domin Kowa

- Me nene yafi amfanan ku awannan taron bita?
- Wanne shahen bita ku ka fi jin dadi?

Bada ma'ana da kuma fadada manufa

hanyan koyo ne.

Haka kuma hanyan

gudanar da mulki ne.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 8:

Menene Shirin Mu Na Aiwatar Da Aiki?

Makasudin Zama

- A nanata muhimmancin shirin kungiya na aiwatar da aiki.
- A hada kai a kungiyance wajen yanke shawara.
- Tsaida shirin aiwatar da aiki ta hanyar aiki tare.
- Nuna matsayin na'urar zamani wajen kara wayewar kai game da zama namiji ko mace.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta musu a bayyane labari na gaba akan hanyoyin da wata kungiya ta bi don tsara shirin aiwatar da aikinta. Tattauna tsakanin masu zama yadda kungiyar ta yanke shawara ta hanyar hadin kai ba tare da ba wasu fifiko.

Rarraba mahalarta kashi kashi ko kungiyoyi zai bada daman tattaunawa sosai. Tunda mahalarta sun dade suna tattaunawa a tsakaninsu, watakila za' a iya basu darasi na gudanarwa akan manufon wannan taron (dubi Karin Bayani na "A").

Samar Da Sani Ga Mata: Gina Hanyar Sadarwa Ta Hanyoyin Iska a Kasar Brazil

Da farkon shekarun 1980s, Brazil tana cikin yunkurin neman sauyi daga mulkin kama karya zuwa ga mulkin wakilci, da kuma samun hanyoyin sadarwa mai yanci bayan kasancewarsu karkashin takunkumi. A wannan lokacin, matan kasar Brazil suna kan gaba wajen neman wannan sauyin. Lokaci ne da matan suke da dama da fata musamman wadanda suke neman gurabe a sabobbin wuraren aiki da aka kirkiro domin a dama da su wajen sauyin Brazil zuwa dimokaradiyya. Wata yar jarida yar Brazil mai suna Thasi Corral mai la'akari da matsalar mata a aikin jarida, tayi shekaru da dama a kasar Italia tana aiki a gidan

radiyo mallakar gwamnati, cikin wani shiri kakkarfa da ake kira “Sa’ar Mata”, wanda shiri ne don mata. Wannan shine lokaci na farko da Malama Corral tayi amfani da kafonin watsa labarai a matsayin mai nemawa mata yancinsu kuma mai sauraron radiyo. Da ta dawo kasarta, ta hadu da wasu fitattun mata masu fasaha kuma yan siyasa da suke a majalisa a garin Rio. Matan suna binciken yadda zasu yi amfani da na’urorin sadarwa don su samu fadada iso wa ga mata. Suna so ne su kafa wata kafa ta inda mata zasu iya bayyana manufofi da bukatunsu kuma wacce zata taimaka wajen kara wakilcin mata da tabbatar da dimokaradiyya a kasar.

Ko a karkashin mulkin kama karya na baya a Brazil, an kafa wasu shirye shiryen radio fitattu kuma na ci gaba kuma masu tasiri. Koda yake kadan ne cikin shirye-shiryen suke don mata kawai, duk da haka Malama Corral da matan birnin Rio suna ganin radiyo yariga yayi babban tasiri a rayuwar mata kuma “a al’adance, yayi kusa da mata a matsayin masu sauraro. Kuma masu amfani da shi”. Sun lura cewar mata na sauraron radiyo yayin da suke wasu hidimomi a gida ko a gurin aiki. Bugu da kari, watsa shirye shirye ta radiyo ba tsada kamar na talibijin kuma yafi samuwa ga masu sauraro fiye da jaridu.

Malama Corral da matan birnin Rio sun shirya wata dabara: don bawa mata daman yanke shawara a hanyoyin sadarwar su, musamman ta radiyo, kuma an samu yawan mata a hanyoyin sadarwan Brazil don amfaninsu da bukatunsu – don haka zasu kirkiro shirye shiryen radiyo da zasu amsa bukatan mata. A shekara 1988 saboda kaimin shiri don mata da tariga ta yi a kasar Italia Malama Corral, tare da karamar kungiyar sa kai da suka sadaukar da kansu domin karuwar mata da kuma inganta yadda aka dau mata ta hanyoyin sadarwa, sun fara gabatar da wani shiri na mako-mako da suka kira “Fala Mulher” (wato: yi magana mata). Kwararrun bakin shirin suna bawa mata shawarwari da zasu aikatu dangane da damuwarsu ta kullum, kamar lafiyar mata, da dukan mata a cikin gida da kuma taimakawa wajen mata su zama yan kasa na gari. Bayan shekara daya da kaddamar da wannan shirin masu gabatar da shi sun kafa wata kungiya da aka kira Sadarwa, Ilamantarwa da Sanarwa kan mata (Wato: CEMINA) wacce aka sadaukar domin kara inganci da banbanci da yawan muryoyin mata akan hanyoyin sadarwa a Brazil.

Masu gabatar da “Fala Mulher” sun so zama masu sassauci a

hanyar da zasu bi wajen habaka wannan shirin. Suna shirye don su gwada abinda shirin ya kunsu da kuma tsawon sa, su kuma hada yawarsu da na wasu mata, kuma su dada koyo wajen matan. Wannan sassauci da suke da shi da kuma amincewa da suka yi su yi gwaji suka sa CEMINA ta kaddamar da bitocin horarwa a ko ina a kasar ga matan da suke son kafa nasu gidajen radiyo da shirye-shirye. Tsakanin shekaru 1982 zuwa 1985, daruruwan mata sun sami horarwa ta hanyar bitocinnan. Sakamakon wannan shine bazuwar gidajen radiyo da shirye shirye na mata a Brazil. Saboda inganci da kuma kwarewar na'urar tashoshin da shirye-shiryensu, mata sun zama wadanda ake damawa da su a hanyoyin sadarwar kasar, kuma sun zama masu gabatar da labarai da al'adu da ba za'a iya barinsu ba ko a kore su. Yanzu CEMINA tama shige shirye-shiryen radiyo ta mayarda hankali ga intanet. A yanzu da ta gina nata mazauni na intanet (wato: website) kungiyar zata taimakawa tashoshin radiyo na mata a Brazil domin su samu shiga shiga mazauni sadarwa duniya ta intanet (wato: world wide web) inda zasu samu masu sauraro da yawa a ciki da kuma wajen Brazil. Nan gaba kuma, mazauninta na intanet din zai bawa matan Brazil daman sadarwa da yan'uwansu a duniya inda za su karu da juna game da dabaran da za abi domin a wayarwa da juna kai akan matsayinsu ta hanyar tsara al'adu da ilimi.

Sani cewar sauyi zuwa dimokaradiyya na gaskiya sai dai tare da dangatakar mata da maza, yasa CEMINA tare da tashoshin radiyon da ta taimaka aka kafa, suka bada karfi akan damawa da mata. Sun tabbatar da wannan ta hanyar ingancin labarunsu da kuma yadda suke gabatar dasu. Maimakon jinkirta matsalolin mata, masu gabatarda shirye shiryen sun sa matsalolin matan gaba da kuma tsakiyar shirinsu, suna matukar kokari suga an samarwa mutanen Brazil dimokaradiyya mafi tasiri da zata kunshi mata da maza.¹⁸

Tambayoyi don Tattaunawa

- Ta yaya aka kafa CEMINA ? Cikin wane hali aka kafa kungiyar?
- Menene “Fala Mulher” tasa a gaba? Ta yaya aka raya wannan shirin?

¹⁸ Wannan an rubuta a tsamakon littattafai da ta aiko da tattaunawa a waya da Thais Corral a Febrari 20, 2001, wanda Women’s Learning Partnership tayi.

- Menene shirin aiwatar da aiki na kungiyar matan Rio wadanda daga baya suka zama CEMINA? Ta yaya wannan shirin aiwatar da aiki ya fito?
- Ta yaya CEMINA take auna nasararta? Akwai wasu alamun da zaku auna nasararta da tasirinta akan al'umma?
- Ta wace hanya CEMINA da kuma tashoshin radiyon suka sauwakar da sanarda mata kuma suka anfone su?
- Ta yaya shirin aiwatar da aiki na CEMINA ya taimaka ma wasu mata wajen bunkasar shirye shiryen radiyo?
- Menene muhimmancin wasu su zama masu rubutawa da gabatarwa da kuma sauraron shirye shiryen radiyo?
- Yaya radiyo ya zama haryar sadarwa mafi tasiri ga mata, duk da yake akwai wasu hanyoyin ci gaba na sadarwa na na'urorin fasahar zamani (ICT)?
- Wadanne hanyoyin sadarwa na na'urorin fasahar zamani (ICT) ne zaku iya amfani da su domin bunkasa yancin mata a al'ummanku? Radiyo, ko talibgin , ko bidiyo, ko wayan tarho, ko fax (wasikar inji), ko sadarwar na'ura mai kwakwalwa na comfuta, ko intanet da sauran su?

Aikin Kungiya: Yanke Shawara Kan Shirin Aiwatar da Aiki

Bada sa'a daya domin wannan darasi.

A zama na 7, an tambayi kungiya ta rubuta bayanin hangen nesa daya da aka tsara da keda goyon bayan kowa. A wannan gwajin, mai koyarwa ko wata mai taimakawa zata rubuta wannan bayanin hangen nesan akan allo domin tuni, kuma a rubuta a takarda.

1. Tambayi mahalarta su bada ra'ayoyinsu game da yadda kungiyar zata aiwatar da manufofinta domin cimma burin hangen nesan su. Wannan zai zama, zama ne na kowa ta fadi abinda ta sani. Domin haka babu shawarar da bata da amfani. Tunda makasudin gwajin ra'ayi saboda a kawo ra'ayoyi da za'a iya aiwatarwa a kalla har guda 30.

2. Da angama rubuta ra'ayoyin, sai mahalarta su amsa wadannan tambayoyin.
 - Wadanne ne cikin ra'ayoyin da aka rubuta za'a iya hadawa ko suka yi kama har za'a ce daya ne? (Sake rubuta jerin sababbin ra'ayoyi da za'a iya aiwatarwa).
 - Wadanne ra'ayoyi cikin wadanda aka jera ne baza su aiwatu ba? Idan mahalarta sun yarda, a soke wadannan daga ciki.
 - Yaya Kungiya zata jera mafi fifiko daga cikin ra'ayoyin da suka rage saboda kyansu da ingancinsu. Jera ra'ayoyin yadda kungiya ta zaba, a sa mafi fifiko a na daya.
 - Yaya kungiya zata jera ra'ayoyin da ta gane da aiwatuwarsu da yuwuwarsu? A Banbanta alamun jera wannan da na baya. Jera ra'ayoyin yadda kungiyar ta zaba, a sa mafi fifiko kuma mafi yuwuwa da aiwatuwa a na daya.
3. Dangane da abinda aka koya game da hanyoyin da za'a aiwatar da bayanin hangen nesa, a sa kungiya ta sake duba jerin ra'ayoyin kuma sai a yarda gaba daya akan shirin (ko shirye shiryen) aiki.

Abun Lura

- Wannan gwajin aikin da a ka yi ta tsananta ne ko ta sawwaka wa da daman ku wajen tattaunawa da yanke shawara?
- Shin barin kowacce ta fadi duk abin da ta ga dama ya taimaka? Yaya wannan ya taimaka ko yaya bai taimaka ba?
- Kun gamsu da shirin ku daga karshe? Kuna jin kun taimaka wajen yanke shawarar shirin? Domin me kuke jin haka ko domin me ba ku jin haka?
- Kun lura da misalin cewar wata tayi amfani da shawarar wata? Ko da cewar an karu da juna?
- Kun taba halartar yanke shawar a kungiyance da aka yi tare da wata salo daban da wannan? Idan haka ne wane salon aka dauka? Anyi tare? Kun gamsu da shawarar da aka yanke daga karshe ta wannan salon?

- Kuna ganin akwai wani banbanci ne idan masu yanke shawara sun kasance duk mata, ko duk maza, ko a hade mata da maza? Me yasa kuke ganin da banbanci ko mai yasa bazu ganin ba banbanci?

Buri na kwarai mai aikatuwa baya yiyuwa

ba tare da la'akari da

arziki da hanyoyin samun su ba.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 9:

Ta Yaya Zamu Raya Kwarewar Mu Da Basirar Mu?

Makasudin Zama

- Domin bayyana jagoranci da darajojin shirin jagoranci mai tasiri.
- Domin nuna darajar hada iyawa da sanarwa ga mutane da kuma kungiyoyi.
- Domin ayi bayanin yadda iyawa da sanarwa yake da muhimmanci wajen gina gwaninta da dorewa a kungiyarda ake neman sani.

Abun La'akari: Yanzu zai iya zama daidai lokacin da za'a nemi kungiya ta fara tunani kan yadda zata kammala wannan zaman. Muhimmin abu ne ayi shiri don gaba domin mahalarta su bar wurin bita da gamsuwa cewar bukatunsu da tsammaninsu sun samu.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta a bayyane labari na gaba na wata kungiya a Nigeria mai suna BAOBAB domin yancin yan Adam na mata – wacce ta tsara shirye-shiryen ta da kuma aikace-aikacenta na cikin kungiya domin raya kwarewa da kuma basirar ma'aikanta ta hanyar jagora da horarwa mai tasiri. Tattauna da masu zama ka'idogi ko ma'aunin kungiyar. Ku koyi kuma wadanne halaye na BAOBAB ne suka zo daidai da ka'idojin. Tambayoyi da gwajin aiki da zasu biyo bayan labarin zasu iya taimakawa wajen tattaunawar kungiya.

Masu gudanarwa sun gane cewa akan samu nasara idan aka tattaunawa tare da kowa da kowa domin dukan mahalarta sukan karu idan sungi raayin sauran mutane (dubi Karin Bayani na "A").

Da'irar Koyo: Jagorar Mata a Nigeria

Kawo mutane cikin da'irar koyo da kuma fadada wannan da'irar" jagoranci wata hanye ce muhimmiya ta gina kwarewar kungiya da tabbatar da dorewarta. Kungiyar da Ayesha Imam da

sauran su suka kafa BAOBAB domin Yancin Yan Adam na Mata, tana da niyyar ta inganta da kara sani a aikace da kuma cigaban yancin yan Adam na Mata a karkashin dokokin al'adu na addini da wadanda ba na addini ba a Nigeria. An sama sunan kungiyar suna wata bishiya ce da ake samu a ko'ina a kudu da Saharan Afrika. Bishiyar BAOBAB (wato kuka) tana iya jure kowane irin mummunan yanayi, tana da abubuwan gina jiki da kuma magunguna ga yan Adam kuma tana bada mafaka ga kananan dabbobi. BAOBAB tana kokarin ta kwaikwayi al'adun wannan bishiyar, karfinta da kuma jurewarta da mata da kuma karfafasu da kwarewar da za su iya amfani da su a rayuwarsu ta kullum kuma su taimaki wasu. A haka kungiyar ta bawa mata dama kuma ta yi musu kaimi, musamman wadanda suka shiga shirye shiryenta, domin suyi tunani su kuma yi aiki da kansu.

BAOBAB tana bada goyan baya kuma tana tabbatar da yancin yan Adam na Mata ta hanyoyi dabam-daban - musamman ta wayar musu da kai, ta horarwa, ta buga takardu da kuma aiki tare da wasu. Abu muhimmi game da wadannan ayyukan shine amfani da na'urori. Wadanda suka kafa kungiyar basu dubi amfani ko rashin amfani naurorin fasaha ba. Maimakon haka, suna la'akari ne da wadannene suke rike da na'urorin, yaya suke amfani da su kuma menene sakamakon yadda suke amfani dasu. Misali, BAOBAB ta dogara ne akan na'urori fotokofi domin buga takardu kuma da watsa sanarwa ga matan da basu da damar samun sanarwa kan na'urar mai kwakwalwa domin ilmantar da mata kan ayyuka kan buga rubutu da tsara takardu. Da kuma kan aikawa da sako ta na'urar kwakwalwa na intanet domin saduwa da kuma hada kai da kungiyoyi da ake dasu ya kuma taimaka wajen ci gaban hanyoyin sadarwa na kasashen kudu da sahara.

Hanyar da BAOBAB ta dauka domin ilmantarwa kan yancin yan Adam na Mata ta hada da na cudanya, da na iyawa da aikatawa. Masu horarwa sun san cewa wadanda aka horar sun gane akwai sababbin hakkoki da suka rataya a kansu, kuma suna da yancin da zasu karfafa mata su hada kwarewar juna domin masu horo da wadanda ake horarwa duk su koyi sababbin ra'ayoyi da kwarewa. Mafi muhimmanci, BAOBAB tana horarda mata a kwarewar da ta danganci ayyukan su da rayuwar su. Wajen horarwa game da amfani da na'urar mai kwakwalwa, misali, BAOBAB tana koyar da ma'aikatan ta da masu sa kai yadda zasu yi amfani da naura mai kwakwalwa domin kidaya kudin kungiya da rubuta rohoto.

Kirarin kungiyar shine, “ba za ku iya sauya abin da ya riga ya wuce ba amma za ku iya yin kokarin sauya abin da zai zo a gaba”. Sauya ko kuma kyautata gaba ya kunshi a gane cewar hali da kokarin mutum zasu iya shafan wasu, haka na wasu ke iya shafan na mutum. Shirin BAOBAB na yakin horarwar akan sadarwa ta na’urar mai kwakwalwa, na hadin kai da kuma shirin ta na ‘mata da shari’a’ sun nuna amfanin da zasu samu a gaba wajen raya iyawa da kwarewar wasu. Anfara shirin hadin kai na horarwar akan sadarwa ta na’urar mai kwakwalwa a 1998 – 99 da mata kamar hamsin da suka hallarci horo kan sadarwar da kuma amfani da intanet domin a karfafa yakin hadin kai na yancin mata, kuma a kyautata sadarwa da taimakawa tsakanin masu yakin neman yancin yan Adam da suke amfani da harshen turanci ko faransanci a Afrika gabadaya. Matan suna gamuwa da juna kuma suna shawartawa akan sadarwa da dabarunsu. Da sabon kwarewarsu, yanzu mata suna yin shawara a junansu game da yancinsu fiye da yadda aka saba a wannan bangaren da kuma duniya gabadaya. Shirin mata da Shari’a ma ya jawo haduwar kananan kungiyoyin mata da maza yan kadan domin yin bincike akan al’adu da kuma gano fahimtar mata game da shari’ar Musulunci, da na al’ada da na wadanda basu shafi addini ba. Da farko matan sun sadaukar wa maza kwarewa a wannan bangaren, amman a sannu suma sun karfafu kuma sun samu tabbaci wajen fahimtar shari’a da wasu dokoki. Daya daga cikin matan ba da dadewa ba zata zama mace ta farko da zata samu digiri na uku a bangaren shari’ar Musulunci daga wata jami’a a Nigeria. Daga bisani kuma itama zata ilmantar da wasu ta kuma zama abun koyi ga wasu mata da ke neman karya wasu al’adu na cikas wajen neman matsayin su cikin al’umma.

“BAOBAB ta bada fifiko akan jagoranci” inji Malama Imam. Kungiyoyi suna dorewa da bunkasa ne ta hanyar mika wa wasu ilimi da iyawa da ake da su, musamman wadanda suke da ra’ayi daya, a bar wa mutane da zasu rayu nan gaba abin riko. BAOBAB don yancin ydan Adam na Mata ta baiwa yan kungiyar ta da kuma wasu kungiyoyi kwarewa da sanin al’kibla da ake bukata wajen tabbatar da adalci tsakanin mata da maza. Tamkar bishiyar da aka ambace ta da ita, makasudin BAOBAB ya samo tushe ne da imanin cewa dole ne a shigar da yancin yan Adam cikin rayuwar mata, ta haka kungiyar ta kafa rassa domin ta karfafa mata a Nigeria da wasu al’ummun Afrika da na Musulmi.¹⁹

¹⁹ Wannan an rubuta a tsamakon littattafai da ta aiko da tattaunawa a waya da Ayesha Imam a Janairu 10, 2001 wanda Women’s Learning Partnership tayi.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Menene babban manufar BAOBAB?
- Yaya kuka fahince yadda BAOBAB ta tinkari jagoranci?
- Menene amfanin irin wannan dabarar na kwasa-kwasai da na dogon zamani? Kuna iya hangen wani rashin amfani?
- Menene halayen kyakyawan mai jagoranci ingantacce? Mai jagora ma zata iya zama wacce za'a jagorar?
- Wace rawa na'uran fasaha ta taka wajen kokarin BAOBAB na bunkasa iyawar mata da kadarorin su?
- A misali menene amfanin horar da ma'aikatan BAOBAB da masu sa kai domin su yi aiki da na'urar mai kwakwalwa? Yaya wannan dabarar horarwa kan aiki da abubuwan aiki kan na'urar ta taimakawa kowacce? Yaya ta taimakawa BAOBAB? Yaya ta taimakawa al'umma?
- Yaya zaku yi bayanin hanyar da za'a bi domin jagoranci?
- Kun taba amfana da jagoranci? Zaku iya tunanin misalin wani yanayi wanda da jagoranci ya taimakawa?
- Kuntaba zama mai jagoranci? Ku bayyana wasu dabarun jagoranci da kuka taba dauka ko zaku dauka a rayuwarku ko akan aikinku? Menene amfanin zama mai jagora?

Darasi: Raya shirin jagoranci na karamin waje

Bada kaman sa'a daya da munti 15 domin wannan aikin.

Jagora zata iya kasancewa shiri mai zaman kanta, ko kuma tsari na kanta a cikin al'umma, tamkar shirinda yara yan makaranta suke zama tare da na gaba da su domin jin shawara da horarwa bayan an tashi daga makaranta. Za'a iya kuma kwatanta ta da babban wuri, kamar tsarin dake da alaka da dakin haihuwa a asibiti inda akayi shirin sababbin masu jego su sadu da uwaye domin shawara. A wannan aikin, kungiyoyi zasu kirkiro tsarin jagoranci na kansu da zai zo daidai da daya daga cikin misalai biyu da aka bada a sama.

1. A raba mahalarta kananan kungiyoyi da ya kunshi mutane uku zuwa biyar. Daya daga cikinsu zata zama mai rubuta abinda ake yi a takaice, ita din kuma ko wata mai sa kai zata bada rahoton abinda kungiyar ta tattauna ga mahalarta. Cikin misalin munti 20 zuwa 30, kowace kungiya tayi la'akari da wadannan:
 - Su wanene zasu zama abun tinkara wato wadanda za' a jagoranta da shirinku zai taimakawa? Akwai misalai kamar yara mata masu zuwa makarantar karkara da suke da fatan zama jagora a nan gaba, ko matan aure da ke son fara nasu sana'oi a cikin gida, ko kuma mata da aka zaba a wasu matsayi. Kungiyoyin zasu iya daukan kowanne daga cikin misalai da aka bada ko kuma suyi tunanin wadanda zasu fuskanta dangane da bukatar jagoranci da suka gani a al'umman su.
 - Ta yaya masu jagoranci zasu yi aiki da wadanda ake jagoranta? Zasu rinka saduwa mako mako ne, su shirya horarwa, suyi wasu abubuwa tare? Har wane lokaci zasu rinka saduwa? Yaya tsirar saduwarsu?
 - Za' a taba iya hada masu jagoranci da wadanda ake jagoranta a kungiya daya domin su sadu da takwarorinsu domin samun tallafi da shawara? Mai zai faru a wajen irin wannan sadarwar?
 - A yi la'akari da bukatun wadanda ake jagoranta da kuma yadda shirin zai fi amsa bukatun. Haka nan, yi la'akari da bukatun masu jagoranci da kuma yadda za' a tsara shirin har suma su gamsu kuma su amfana.
2. Idan kananan kungiyoyin sun dawo wurarensu, daya daga cikin ko wace kungiya zata baiyana shirin jagoranci. Sannan mahalarta zasu iya yin tambayoyi ko ta'aliki tsokaci ko bada shawara akan shirin kowace kungiya.

Abun Lura

- Menene kuka so ko baku so ba a wannan aikin?
- Kimanta daraja ko sukan shirin jagoranci wanda yayi muku wuya? Mai yasa haka ko mai yasa ba haka ba?

- Ko wannan aikin ya taimaka muku wajen tunanin sababbin hanyoyin da zaku gabatarda jagoranci a al'umman ku? Idan haka ne wadanne hanyoyi ne?

Ya kamata mu kawo hanyar anfani da na'ura mai kwakwalwa
Na intanet ga dukan al'umma, ba wai kayan naurorin ba kawai ba ko
koyar da anfani da shi ba har ma kula da al'adun da haren
jama'a.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 10:

Ta Yaya Zamu Tattara Karfi Domin Aiki?

Makasudin Zama

- Duba matakan tattara kan mutane/hada karfi.
- Tattaunawa akan abubuwan da suke muhimmai a shirin daukan mataki tare da kokarin samun hangen nesa, tsara manufa, zaben hanyoyin bi, tattara kayan aiki da ma'aikata, samun tabbatar da gudanarwa aiyukan a tsari da hadin kai.
- Duba gudummawar da hanyoyin sadarwa na zamani kamar – tarho, na'ura mai kwakwalwa suke bada wa wajen hada kan jama'a da hada karfi a nan cikin gida da na duniya baki daya.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta wannan labarin gangamin kasa da kasa na hana bine-binen nakiyoyi. Tattauna a tsakani ku hanyoyin da masu gangamin suka bi wajen jan hankalin duniya ga samun yarjejeniya hana bine binen nakiyoyi. Tambayoyin gaba zasu taimaka wajen tattaunawa.

Waansu mahalarta zasu so su tattauna akan wannan darasi fiye da waansu kuma zasu so suci gaba da tattauna da sauran jamaa. Kiyi amfani da hikiman gudanarwa don cima tattaunawa mai zurfi (dubi Karin Bayani na "A").

Yakin Kauda Binne-Binnen Nakiyoyi Na Duniya

Yakin kauda binne- binnan nakiyoyi na duniya sun samo asali ne tun karshen karni 1980 da kuma farkon 1990 ta yunkurin kungiyoyi masu zaman kansu dake kasashen da suke samar da nakiyoyi. A shekaru hamsin da suka wuce nakiyoyi sun sa asarar rayuka fiye da makaman nukiliya da sauran makamai masu guba in aka hada baki daya. Lura da irin gagarumin barna da dumbin nakiyoyin da aka binne suke yi wajen gurbata kasashen da dama na duniya, sai ya sa wasu tsiraren kungiyoyi masu zaman kansu suka hada karfi domin duba wannan lamari da tabbatar da kauda wannan matsala sai wadannan kungiyoyi suka amince

cewar ya zama lailai duka a kauda dukkan wani makami. Sun tattara/hada karfi domin su tabbatar da samar da hanyoyi na kasa, na bangarori da na duniya baki daya domin kawar da binne- binnan nakiyoyi a duniya. Sun fara da gina kawance na kungiyoyi na kasashe, nahiyoyi da kuma na duniya ba ki daya domin wannan yaki.

Karfin wannan hadin kai ya samu ne ta kasan cewar kungiyoyin sun kasance daga bangarori dabam daban. Domin kauda tsarin gudanarwa mai wahala sai aka ba ko wace kungiya ta zabi abin da zata gudanar da ta hanyar da zata gudanar. Wannan ya taimakawa kungiyoyin fuskantar abin da yake a gabansu wanda ya dace.

Nan da nan aka sami fiye da kungiyoyi 1,200 da ga kasashe 8 a cikin wannan kawancen kauda binne- binnan nakiyoyi ta duniya. Anyi ta shirya tarurruka wanda suka kira yawan kungiyoyi da suka bada lokacin su da ma'aikata da kayan aiki ga wannan yaki. Samar da tabbacin aiki na kwarai daga wadannan kungiyoyi da sauran mutane yana bukatar hanyoyin sadarwa na kwarai. Hanyoyin sadarwa na zamani sun bada taimako na gaske wajen tabbatar da samuwar wannan hadin karfi.

Da farko wannan yunkuri ya dogara ne musamman akan amfani da wayar tarho da na'ura wasikar inji (fax) duk da cewa amfani da na'ura mai kwakwalwa ya kasance mai tsada amma mai amfani. Da wannan yaki yakai ga kasashen da abin ya shafa a kudu, yan kungiya sunyi amfani da rabuwar hanyar wasikar na'ura mai kwakwalwa wato imail, duk da cewa itama tana da tsada da kuma wuyar samuwa a kasashen duniya da dama wannan ta sami fifiko akan fax wajen sadarwa.

Yawanci akan samu kungiyoyi masu zaman kansu sun kasance abokan hamayyar gwamnati. Saboda haka wani daga cikin aikin wannan kawance shine samar da fahimtar juna tsakanin gwamnatoci da kungiyoyi masu zaman kansu. Wajen 1996 wannan kawance ya samar da taimakon gwamnatoci da dama da na nahiyoyi da kungiyoyi dabam daban na duniya.

Yarjejeniyar da aka samu daga karshe ta kasance ta musamman saboda gwamnatoci sun dogara da kokarin wannan kawance. Wannan ya jawo bada karfin goyan bayan kasashe kanana ga wannan yarjejeniya da ake ganin tana kalubalantar 'yancin kasashe manya.

A watan Disemba shekara 1997, kasahe 121 sun je taro Ottawa domin sa hannu a wanna yarjejeniya ta kauda amfani da nakiyoyi a duniya. Lloyd Axworthy, Ministan Harkokin Wajen Canada, ya bayyana wannan yaki da binne binne nakiyoyi na duniya a bayanin sa na rufe taro da cewar “sadaukarwa, kawance da hadin kai mai dorewa ne zai kai mu ga cin nasarar burin mu”. Ranar 1 ga watan Mayu, 1999, wannan yarjejeniya ta zama doka akan kowacce kasa ta duniya.²⁰

Tambayoyi don Tattaunawa

- Menene burin wannan kawance?
- Yaya zaki bayyana tsarin wanna kawance?
- Me yasa sadarwa take da muhimmanci?
- Ta wacce hanya ‘yan kungiyar kawance suke sadar da sakonni a junansu da sauran jami’u da kungiyoyi a duk fadin duniya?
- Me ya tabbatar da samun nasarar wannan kanfe?
- Menene abu mafi muhimmanci wajen hadin kan jama’a.

Darasi: Tattara karfi domin bada taimakon gaggawa

Bada kamar minti talatin zuwa arba`in domin wanan darasi.

Girgizar kasa ta lalata gidaje, ta bar dumbin mutane ba wurin kwana, ruwan sha da magani.

A gabar tekun El Salvado ranar 13 ga watan Janairun 2001, wata girgizar kasa tayi sanadiyar rasa rayuka fiye da 500, yayin da mutane fiye da 4,500 suka sami raunuka, gidaje 92,000 sun rushe,

²⁰ Wannan labari akan *Yakin Kauda Binne- Binnen Nakiyoyi na Duniya an samo daga rubutun Jody Williams, “The International Campaign to Ban Landmines: A Model for Disarmament Initiatives?”* wadda zaa iya samu a <http://www.noble.se/peace/articles/williams/> da kuma daga World Council of Churches <http://www.wccoe.org/wcc/what/international/landmines/mines-e.html>.

130,000 sun lalace. Fiye da makarantu 1,200 sun tabu tare da gonaki 30,000. Wannan girgiza ta shafi mutane miliyon 1.1.²¹

Yanayi: Wata kungiyar mata ta wata al'umma sukan hadu suyi hira akan iyalan su su nemi shawarwari juna su kuma bawa juna taimako da kawance. Wata rana daya daga cikin matan ta zo musu da wata mujalla wanda ke dauke da labarin wannan girgizar kasa. Daya daga cikin 'yan uwan ta ta taba kubuta daga girgizar kasa da ta faru a wata kasa daban. Dalilin da yasa take da sha'awar abubuwan dake faruwa a El-Salvador. Ta karantawa matan wannan labari wadanda a karshe suka yarda cewa abin da ya faru lallai zai zama mata zasu samu kansu a cikin wani hali. Daya daga cikin matan ta bada shawarar su taimaka wa iyaye mata da abin ya shafa. Wannan shawara ta sami goyan bayan dukan sauran matan a inda suka fara tunani hanyoyin da zasu bi.

1. Kungiyar masu bita za su kasu kashi hudu, kowannen kashi kamar matan nan, zasu tsara matakan da zasu dauka domin taimaka wa iyaye mata da suke fuskantar wannan hali.
2. Tambayoyi da Tattaunawa
 - Ta yaya zaku taimaka, wane irin goyan baya zaku basu? Wane irin yakin neman taimako zaku yi?
 - Neman taimakon naku zai kasance a garin, kasar ko duniya duka?
 - Wane hanyoyi zaku bi na neman ko bunkasa taimakon?
 - Wane hanyoyi zaku bi?
 - Zaku yi amfani da hanyoyin sadarwa su? Ko mujallu da jaridu? Radiyo ko talbijin don neman taimako da goyon baya?
 - Yaya zaku rarraba alhakin/nauyin aiyukan a tsakanin ku don tafiyar da aiyukan taimakon?
3. Ku tsara/rarraba ayyukan ku a tsakanin ku daki daki har tsawon satuttu ka da zakuyi.
4. Lokacin da kowa ya kammala nasa tsarin, za'a koma a zauna kowane kungiya zata zaɓi mace daya da zata gabatar da nasu tsarin hanyoyin taimakawa.

²¹ Wannan abu yafaru da gaske. Dubi
<http://www.cnn.com/2001/WORLD/americas/01/15/quake.04>.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Wane tsari kuka zaba na yanke shawara?
- Menene yafi baku wahala wajen samun tsarin hadin karfi da kuka zaba?
- Zai fi sauki ko zai fi wahala da kunfi haka yawa wajen yanken shawarar hanyoyin da kuka zaba?
- Ta yaya kuka yi shawarar raba nauyi? Zana alhakin kowa a rubuce ya taimaka wajen sanar wa kowacce nata alhakin?
- Aiyukan da hanyoyin da kuka zaba masu yiwuwa ne? Me yasa I ko a'a?

Abun Lura

- Wannan darasi ya taimaka muku wajen tunanin yadda zaku tsara kamfen ku aiwatar da wani aiki na daban? I ko a'a?
- Idan zaki yi tunanin fara wani kamfen, menene zai kasance kuma ta yaya zaki aiwatar dashi?

Aiki tare yanayi ne na kungiyar koyo.

Koyo a kungiyance ya kunshi girmama juna da fahimtar bambance-
bambance mu ta wajen wanzar da zaman lafiya, hadin kai,
yanke shawara, gudanar da aiki a kungiyance.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 11:

Ta Yaya Zamu Rarraba Nauyi Da Kuma Sakamako?

Makasudin Zama

- Domin a tantance yadda za'a kirkiro al'adar raba nauyi da kuma aiki tare tsakanin kungiyoyi masu aiki iri daya.
- Domin a tattauna dabarun cin moriyar baiwa da kuma kwarewar kowacce cikin masu yunkurin yaki tare.
- Ayi aiki tare domin kirkiro tamkar kungiyar da zata nuna halaye da dabarbaru kyakyawa da aka tattauna cikin wannan zaman.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta a bayyane wannan labarin na yadda wasu kungiyoyi suka hada kai domin kafa dokar musgunawa cikin Gida ta Malaysia. Tattauna tsakanin masu zama, dabarun da kungiyoyin zasu yi amfani da su wajen tafiyar da kokarin su na raba nauyi. Tambayoyi da zasu biyo baya zasu iya taimakawa wajen tattaunawa tsakanin masu zama. Tattaunawa a wannan zaman zai iya zama a cikin babban kungiya ko a rarrabu cikin kananan kungiyoyi (Karin Bayani na 'A' domin karin shawarwari). Akwai aikin da ya biyo bayan tambayoyin gaba wanda aka tsara domin ya taimakawa masu zama suyi tunanin a zuciyar su wata kungiya ko yakin neman wani abu wanda yake da wasu tsarurruka ko ka'idodin kafa kungiya da aka gano a baya cikin wannan taron. Sannan a zama na 12, mahalarta zasu samu daman duba irin kungiyar da suka yi tunani akansu da sauran.

Hanyoyin gudanarwa na wannan zama ta iya kai da tattaunawa na kowa da kowa ko kuma rarraba masu mahalarta kasi kashi (dubi Karin Bayani na "A").

Yakin Kafa Dokar Hana Musgunawa Cikin Gida (Domestic Violence Act) A Malaysia

Malaysia ce kasar Musulmi ta farko da ta kafa dokar da ta dau musgunawan cikin gida a matsayin babban laifi da kuma aiki da dokar. Yunkurin addinai dabam – daban na kafa dokar musgunawan cikin gida da kuma tabbatar da ita a siyance ya dau shekaru goma sha daya. Dokar kuma ta kafu ne sakamakon taimako da juriyar dubban mata da maza. Daga karshe, abubuwan da suka kawo nasarar kafa dokar musgunawa (DVA), sune aiki tare na kungiyoyin mata da wasu mutane da kuma yanayin dimokaradiyya.

Labarin kafa dokar musgunawan cikin gida (DVA) a Malaysia ya fara daga 1982 yayin da Kungiyar Taimakon Mata ta Malaysia (WAD) ta bude mafaka ta farko don matan da aka yiwa illa a garin duka. Wahalolin da ma'aikatan jin dadiin jama'a, da lauyoyi masu son kare matan suka sha, sun nuna raunin dokokin kasar Malaysia. A daidai wannan lokacin ne itama Kungiyar Lauyoyin Mata (AWL) ta fara bin kirgen son kai da ake yiwa matan da akayi wa duka ko fyade a kotunan kasar. Haka kuma wuyarda Bangaren Mata na Kungiyar Kwadago ta Malaysia (MTUC) take fuskanta wajen gudanar da kararrakin neman saduwa da mata (sexual harassment) saboda rashin dokoki da suke tallafawa irin kararrakin. Kuma ba da dadewa ba, Kungiyar Matan Jami'o'i (UWA) tayi bincike game da mata masu aiki. Sakamakon binciken ya nuna cewar karin daman samun aiki ga mata ya jawo wa matan birni da na karkara halin cin zali. Har ila yau dai, nazari mai zurfi da Kungiyar Masu Saye (SCA) ta Selangor tayi ya nuna muhimmancin rawar da hanyoyin sadarwa suke takawa wajen maimaita munanan abubuwa game da mata. La'akari da cewar bincike da nazarin su suna nuni da cewar musgunawa cikin gida ya samo tushe ne daga dalilai iri daya, yasa wadannan kungiyoyi biyar suka hada kai har suka kafa Hadedden Taron Aikatarwa/Cimma Buri (JAG) domin kare mata da daukaka matsayin su.

Bayan kafuwar JAG, 'yan kungiyar sun kira tarurrukan ilmantarwa na kasa, da bitoci da kuma nune-nune ta'addancin cikin gida. Kowace kungiya ta dauki nauyi na musamman da ya shafi abubuwan da za'ayi. Saboda kungiyar WAD tana da na'urorin sadarwa a ofishinta, ofishin sai ya zama cibiyar aikace-aikacen JAG, kuma WAO ke lura da aikin yau da kullum. Sauran kungiyoyin kuma sun dau nauyin wasu abubuwa: AWL ta

tsara daftarin dokokin (D.V.); sannan MTUC, UWA da SCA suka hadu domin shirya tarurrukan ilmantarwa da gangami da tattaro kawunan yayan kungiya domin a matsawa yan majalisa su bada goyon baya ga daftarin dokar musgunawan cikin gida a kowace ranar 8th ga watan March, wato Ranar Mata na Duniya. JAG takan yi nune – nune, yunkurin sa hannu a takardu, reye-reye/wake-wake da zangazanga domin jawo hankali ga matsalar musgunawan cikin gida.

Ba da dadewa ba wasu mutane da kungiyoyi suka fara shiga wannan yakin ta hanyar bawa JAG lokacin su da dabarun su da dukiyar su da ma'aikatan su domin cimma burin abinda JAG ta sa a gaba. Da farko farkon gwagwarmayar 'ya 'yan kungiyar sukan yi taron su a gidajen wasu yan kungiyar ne inda sukan taru a cikin kicin dinsu domin su tsara takardun sadarwa da dokoki da kuma rahotannin su. Da JAG ta bunkasa, ayyukan ta da kuma wahalhalunta ma suka bunkasa. Da aka samu fiye da kungiyoyi 17 da darurruwan mutane suka bada kai ga aikin JAG, sai ya zamo lallai a samu mai gudanar da aikin ta na dundundun. Domin a tabbatar da biyan wacce za tayi aikin, a ko wane wata kowace kungiya tana bada wani kaso na albashinta.

Cikin muhimman aikin JAG akwai aikawa takardun bayani ga jaridun Malaysia, domin tabbatar da jawo hankalin mutane ga kafa doka kan musganawan cikin gida. Kuma saboda sadarwar hanyar jaridu, yan majalisa suna bada goyon baya ga wannan dokar sai dai wasu Hukumomin Raya Addini na Gwamnati da kuma wasu yan majalisa masu goyon bayan wadannan, su suke ganin cewar dokar musgunawan cikin gida bazata shafi Musulmi ba, wadan da kuma sune kashi 50% na yawan mutanen Malaysia.

A duk lokacin da JAG ta nemi a kafa wannan dokar ta kare mata, Kungiyar Yan Uwa Mata Musulmi (SIS) sukan yi aiki tare da JAG domin su tsaida dabarun tinkarar jayayyar da hukumomin Musulunci suke yi. SIS tayi amfani da hujjoji da dalilai daga cikin Al'Qur'ani mai girma domin su tabbatar da cewar dokar DVA bata sabawa ka'idodin Musulunci ba.

Sun yi ikirarin cewar, idan dokar zata shafi wadanda ba Musulmi ba kawai, wato kenan gwamnati tana goyon bayan cewar laifi ne ga wanda ba Musulmi ba ya daki matarsa, amma kuma ba laifi bane yin haka ga Musulmi. Yan kungiyar SIS sunyi tarurruka da Ministan Harkokin Musulunci domin samun goyon bayan sa ga wannan dokar tayi daidai da Musulunci. A 1994 an zartar da kafa dokar, kuma bayan shekaru biyu ta fara aiki.

Da aka tambayi daya daga cikin wadanda suka kafa JAG Ivy Josiah, shawarar da zata bawa wasu masu son kadamar da wani yaki ta hanyar kungiyoyi da yawa, tace: “Ku samu kyakyawan hangen nesa/manufa, game da al’amarin da kuka sa gaba, sa’annan ku tattauna dabarbarun ku tsakanin yan kungiya duka, sa’annan ku gano wa zaiyi wani abu, sa’annan ku rarraba nauyi ko ayyuka dangane da kwarewar wakilai daga kungiyoyin sa’annan ku lissafa ayyuka kuma ayi musu lokaci. Sa’annan ku samu wata mai gudanar da ayyuka duka na dundundun da za’ a rinka biya. Kuma ku yi aiki tare da hanyoyin sadarwa, ku kai musu shawarwari, hakikanin gaskiyar al’amura da kuma sunayen mutanen da zasu yi tambayoyi. Kuma ku tuna kuyi wasa da dariya.”²²

Tambayoyi don Tattaunawa

- Wadanne matsaloli ne yan kungiyar JAG na farko suka nemi su gyara? Yaya dokar musgunawan cikin gida ta fuskanci matsalolin?
- Menene muhimmancin matsawa da JAG tayi domin a kafa dokar hana musgunawan cikin gida da ta shafi Musulmi da wadanda ba Musulmi ba? Da menene za ‘a amfana ko arasa da dokar ta shafi wadanda ba Musulmi bane kawai?
- Yaya ‘yan kungiyar JAG suka samu karfin gwiwa dangane da hadin gambiza? Hadin gambiza zai taba jawo raunin kungiyar ko kokarin yakin ta? Idan haka ne, ta yaya?
- Me kuke ganin ya sa hadin gambizar JAG yayi nasara? Wadanne dalili ne suka jawo nasararta?
- Wace irin rawa hanyoyin sadarwa suka taka wajen samarwa dokar DVA goyon baya?
- Ta yaya hanyoyin sadarwa a unguwarku suka bada armashi ga al ‘amuran yancin mata? Wadanne irin dabaru na kasarku zaku iya amfani da su domin ku jawo hankalin hanyoyin sadarwa da goyon bayan su ga mazabar ku da doka da tattalin arziki da zasu taimakawa mata?

²² Wannan an rubuta a tsamakon littattafai da suka aiko da tattaunawa a waya da Zainah Anwar a Janairu 3, 2001 da Ivy Josiah a Janairu 4, 2001 wanda Women’s Learning Partnership tayi.

- Ko akwai kamanni a yadda za' a raba nauyi tsakanin kungiyoyi da kuma yadda za' a raba nauyi tsakanin yan kungiya daya?
- Zaku iya tuna wani misali inda kafa hadin gambiza ya taimaka a abinda aka sa agaba? Ku jera amfani da kuma rashin amfanin wannan.
- Wadanne abubuwa ne kungiya zata karfafa ko 'ya'yan kungiya zasu karfafa domin samun nasarar hadin gambiza?
- Wadanne ma'auni zaku yi amfani dasu wajen auna nasara?

Aiki: Gina Kungiya Ta Ilmantarwa (Kashi Na 1)

Bada sa' a daya da munti 15 domin wannan aikin.

1. Raba masu zama zuwa kananan kungiyar na mutane uku ko hudu domin su fito da wani al'amarin zamantakewa (ko na unguwa, ko na kasa, ko kuma wanda ya shafi duniya gaba daya) wanda dukan yan kungiya zasu so su tattauna. Al'amarin zai iya zama babba, kamar kawo karshen halin yunwa ko yancin mata, kokuma al'amarin zai iya zama akan wani abu musamman da kayyadaddan wuri ko lokaci, kamar tsarkake wani tabki dake kusa, ko sauya tsawon lokacin makarantar dalibai.
2. Idan an fito da al'amari guda daya da duk aka yarda akai, sai 'yan kungiyar su tattauna yadda zasu kafa kungiya ko kaddamar da yakin tinkarar wannan al'amarin, kuma su tattauna me yasa suke yanke shawarar da suka yanke. Cikin abubuwan da ya kamata a duba wajen kafa kungiya sune:
 - Sunan kungiya.
 - Bayanin hangen nesan kungiya.
 - Manufofin kungiya.
 - Yawan ma'aikata da kwarewar su.
 - Amfani da masu sa kai, idan da akwai, da kuma yadda za' a amfana da yunkurin su.
 - Yadda za' a rinka yanke shawarar kungiya.

- Yadda za' a raba nauyin kungiya.
 - Menene aiki ko hidima ta farko?
 - Menene aiki ko hidima na biyu?
 - Ka'idar auna nasara ko cimma buri.
3. Za' a zabi wata mai rubuta rahoto a cikin kowace karamin kungiya da zata yi rubutun bayyana kungiya, da kuma hanyoyin da suka bi har duk suka yarda kan sunan kungiya, da manufinta, da tsarinta da sauransu. A zama na gaba, za' a nemi kowacce mai rubuta rahoto tayi wa mahalarta bayanin kungiyarda suka tattauna. Za' ayi wa duk yan karamin kungiya tambayoyi game da yadda suka yanke wasu shawara.

A kungiyar koyo,
shugabanci ba ya samuwa sai ta hanyar tattaunawa.

“Tubalan Ginin Jagoranci”

ZAMA NA 12:

Yaya Zamu Bayyana Kungiyar Da Tayi Nasara

Makasudin Zama

- Domin a tattauna muhimmancin cudanyar iyawa da ilimi saboda kyautata manufofin kungiya.
- Domin mahalarta suyi cudanyar bayanin kungiyar da ta yi nasara.
- Domin ayi zurfin duba ga irin kungiyoyin da kananan kungiyar taro suke tunanin kafawa, yaya ingancin manufofinsu da kuma cinma buri?
- Domin ayi tunani akan manufofin wannan bitar da kuma abinda ta cinma cikin zama goma sha biyu da akayi.

Abun La'akari: Jagorar bangaren koyarwa a cikin wannan littafin ta bada daman wasu shawarwari akan yadda za'a kammala wannan bitar koyarwar. Mahallarta zasu iya shirya wata karamar walima domin nuna karshen bitar, ko kuma zasu so su fada wa junansu game da rayuwarsu domin su tsayarda sadarwa tsakaninsu. Abu muhimmi ne kuma a rabar da takardun gwada amfanin halartar bita, kuma abada isashen lokaci a zama na karshe domin kowa ya cike takaddar.

Shawarwari don Gudanarwa

Karanta a bayyane wannan labarin na kafa Kotun Larabawa. Tattauna tsakanin masu zama ko kotun ta gamsarda ka'idar da suka tsayar na gwada kungiyar da tayi nasara. Tambayoyin da zasu biyo baya zasu iya taimakawa wajen jagorar tattaunawa.

A zaman bayan nan, an sa masu zama su rarrabu cikin kananan kungiyoyi domin su tattauna kafuwar irin kungiyar da suke tunanin su. Bayan tattaunawar zaman yau game da Kotun Larabawa, kowace mai rahoto dake zama na 11 zata bayyana irin kungiyar da suka yi tunani akai, tare da bayanin yadda suka tsara kungiyar haka da kuma dalilin da yasa suka tsara ta haka. Masu zama zasu yi kyakyawan nazari akan manufa, tsari da kuma aikace-aikacen kowace kungiya sannan suyi tambayoyi domin a taimakawa kowace karamar kungiya wajen warware yadda kungiyar da suka yi tunani zata cinma burinta.

Wannan zaman da aikin da zai biyo baya za'a iya tattaunasu a cikin zaman ko kuma a cikin kananan kungiya (Dubi Karin Bayani na "A" domin cikekken bayani).

Kotun Larabawa Na Dundundun Domin Kare Hakkin Mata

Kotun Larabawa na dundundun domin kare musguna wa mata ya kafu ne tsakanin Nuwamba 30 zuwa Disamba 1, 1996 yayin taron kungiyoyin Larabawa da ba na gwamnati ba da aka yi a Rabat, Morocco. Kafa Kotun Larabawan, kamar yadda aka sanshi, yabawa wasu da suke ganin ba zai yuwu ba mamaki, saboda wasu sun tsaya tsayin-daka akan cewar musguna ma mata da yan' mata tamkar cuta ne a cikin al'adar Larabawa/Musulmai da ma kowace al'umma. Ko kuma suna ganin abu ne da za'a iya karewa ba wajen hulda tsakanin maza da mata ba, ko kuma suna ganin ba wata matsala bane. Ko da yake, mata da maza da suka yi aiki domin kafa Kotun Larabawan sunyi ne domin su nuna cewar masu shakka sunyi kuskure. Kafa kotun ya faru a ba zata ga masu lura da abubuwa, amma kafuwar ta samu ne sakamakon musgunawa da wadan da su ka taba fuskanta suka bada shaida, da kuma kokarin wadan da suke neman kawar da masifar.

A shirye shiryen bangare daya na duniya, na taron Majalisar Dinkin Duniya Kan Mata na hudu, maza da mata daga al'umman Larabawa goma sha hudu sun taru a Beirut Lebanon a watan Yuni, 1995. Wadanda suka tsira daga musgunawar maza da kuma masu magana a daina irin haka, sunyi jaruntaka wajen daga muryoyinsu yadda ba'a taba yi ba ta hanyar bada shaida. Sun bayyana dalla dalla yadda su da wasu mata suka jure musgunawa daga hannun mazajensu da al'ummarsu. Jin wadannan masu shaidan ya karfafa imanin da mutane ke dashi cewar tushen musguna ma mata na tare da raunin matsayin mata da yan' mata, karancin kiwon lafiya, ilmi da damawa da su wajen yanke shawara a al'adun duniyar Larabawa. Masu taro a Beirut sun hada shawara akan cewar dole ne su tinkari wannan matsalar domin su jagoranci yanci yan Adam na Mata sosai.

Cikin shekara daya da rabi bayan nan, masu neman taimako, masu bincike da wadanda suka tsira daga ta'addanci sun hada kai domin su kirkiro manufofinsu da tsara dabaran aiki. Bukatarsu ita ce su fito da batun musguna ma mata, su dauko shi

daga fagen iyali ya zamo abinda za'a rinka tattaunawa a fili cikin jama'a, kuma su raya wata hanyar da za'a fuskanci matsalar da take ciwa mutane tuwo a kwarya a bangarorin al'ada, siyasa, zamantakewa da tattalin arziki. Cudanya tsakanin mutanen kan abinda suka sani da suka taba dandanawa, da kuma manufa daya da suke da shi ya jawo kafuwar kotun dundundun mai saukin kai da ke zama lokaci zuwa lokaci a bangarorin duniya domin aiwatar da ayyuka.

Kotun Larabawa, wanda cibiyarsa ke Beirut kuma inda mai gudanar da aikinsa ke zaune, wakilinsa na bude ga dukan wandanda suka yarda kuma suka goyi bayan manufofinsa. Wakilan kotun ba suyiwa kotun ganin kotunan da aka saba dasu, wato inda ake jayayya kan kara, maimakon haka, suna ganin kotun ne a matsayin wani sabon wurin kwanciyar hankali da babu irinsa na mata, domin tattauna musguna ma mata da yadda za'ayi maganin sa. Saboda haka zaman kotun ya zama tamkar zaman jin kokekoken jama'a, maimakon musu da jayayya tsakanin masu kara da masu kare kansu. Kasancewar kotun Larabawan mai saukin tsari ya sa wakilansu sun gane bukatun mutane da al'ummomi da kuma halinda suke ciki.

Tun lokacin da aka kafa kotun, yafi maida hankali ne kan kawar da musguna ma mata da yan' mata iri hudu, sune, zalincin aure kamar zagi da cin mutunci, musgunawa sakamakon saki, musgunawa da ke faruwa dangane da rikon yara da kuma musgunawan da ya danganci matsalar dukiya. Dabarar aikin kotun Larabawa ta kunshi zakulo da kuma rubuta duk al'amuran da su ka shafi musgunawa don jama'a su sani, dubawa tare da kyamar duk abubuwan da ke ingiza musgunawa, yin shishigi cikin gwamnati da kuma cikin kungiyoyi da ba na gwammanti ba domin su dau mata kai masu karfi da zasu tabbatar wa mata yanci da mutuncin jikinsu, da kuma taimakawa wajen kawo sababbin dokoki tare da gyara wadanda ake amfani da su domin kare yancin mata da na yan mata. Kotun ba zai iya tilasa wa mutane, kungiyoyi ko gwamnati su dau mataki ba; ingancin aikinsa zai dogara ne akan damarar aikin wakilan kotun domin ya kai kauda musguna ma mata.

Bada dadewa ba Kotun Larabawan ta fara maida hankali kan ayyuka guda biyu da wakilan kotun suke ganin sun zama dole: Sake duba da kuma gyara dokokin da suka shafi matsayin mutane a cikin al'ummomin Larabawa, da kuma matsawa gwamnati domin ta bada abubuwan bukata ga wadanda suka tsira daga ta'addanci kan mata. Kotun Larabawan, wanda yanzu ya cika

shekaru hudu da kafuwa, ya ci gaba da al'adar sauraron shaidun wadanda wuyarsu da wahalhalunsu da nasarorinsu suka zama abin ingizawa da jagora ga wadanda suke gwagwarmayar kare mata a cikin al'ummarsu ko a lardinsu. Koyo da kotun yake dada yi saboda karin wakilai da yake samu, kotun yanzu tana jagorantar yunkuri a lardinsu na kare musguna ma mata ta hanyar hakuri, juriya da saduwa da wadanda suke da bukata da wadanda suke da taimakon da zasu bada.²³

Tambayoyi don Tattaunawa

- Wadanne halayen da ake ciki ne suka kai ga kafa Kotun Larabawa?
- Wadanne ne muhimman bukatun Kotun Larabawa? Wadanne dabarun aiki ne wakilan kotun suka dauka domin cimma bukatun su?
- Ta wace hanya ne labarin wace aka musguna ma na iya ma mai musguwa ciwo?
- Wane tasiri ne sauranron shaidu yayi kan wadanda suka taru a Beirut a 1995? Me yasa kotun Larabawa yaci gaba da al'adar sauraron shaidu?
- Zaku iya yin tunanin wata hanya daban da Kotun Larabawa zata iya gudana da wata gwamnati ko gwamnotoci ne suka kafa shi? Ta wace hanya ce kungiyarda gwamnati ta kafa zata banbanta da Kotun Larabawa yadda take?
- Wadanne fuskokin Kotun Larabawa ne suka taimaki mata wajen samun nasarar cimma manufartasa?
- Menene kotun zata yi domin tabbatar da cigabar nasara da amfaninta?
- Ta yaya kotun zata auna ingancinta? Wadanne alamu ko ma'auni zata yi amfani da su?
- Wace rawa na'urar fasaha zata taka wajen sadarwa tsakanin wakilan kotun daga kasashen Larabawa?

²³ Wannan labari akan Kotun Larabawa Na Dundundun Domin Kare Hakkin Mata an samo daga <http://www.arabwomencourt.org/>.

- Wadanne ne alamun kungiyar da ta yi nasara? Wanne cikin alamunnan kotun ta cinma?

Darasi: Gina Kungiya ta Ilmantarwa (Kashi Na 2)

A bada kamar awa daya don wannan darasi.

1. Masu rubuta rahoto daga kowane karamar kungiya a zama na 11 zasu bada rahoton kungiyar ta da sukayi tsarinta da ayyukanta da kuma dabarun da karamar kungiyar ta bi domin yanke shawarwarin ta. Kafin mai rubuta rahoto ta farko ta fara, mai gudanarwa ko wata mai sa kai zata karanta al'amuranda suka biyo da masu zama zasu yi la'akari da su wajen tattauna kungiyar da kowace karamar kungiyar ta zana.
 - Irin wannan kungiyar na yiyuwa?
 - Ko tsarinta da manufofinta suna da sauƙin da zata iya cigaba kuma ta rayu a wasu sabobbin yanayi?
 - Ko kungiya zata iya dogaro da karfin maikatanta da masu sa kai?
 - Ko ayyukanta zasu sa ta cimma burinta?
 - Ko kungiyar zata cinma ma'auninta na gwada nasara ko na gwada ingancinta?
 - Kungiyar ta ilmantarwa ce? Me yasa haka ne ko me yasa ba haka ba?
2. Dadin dadawa kan tattauna tsari da ayyukan kungiyoyin, masu zama zasu duba yadda kowace karamar kungiya ta yanke shawararta. Bayan kowace mai rubuta rahoto ta bayyana kungiyarsu kuma sauran sun duba sosai, sai masu zama su tattauna tambayoyi na gaba.
 - Ta yaya karamar kungiya suka raba nauyi?
 - Ta yaya suka kawo ga yanke shawara?
 - Ko akwai kamannin cewar yawancin yan kananan kungiyar sun yarda akan zabinsu da dalilan zabin?

- Menene abinda yafi wuya cikin wannan gwajin aikin?
- Me akafi jin dadi game da wannan gwajin aikin?
- Ko akwai wata yar kungiyar da take tunanin tabbatar da irin kungiyar da sukayi nazari akai ko wani bangaran abinda suka yi?

Tambayoyin Auna Fahinta

Mai gudanarwa ko wata mai sa kai ta rubuta akan allon bango yayin tattaunawa na gaba.

- Me kuka yi fatan amfana a wannan zaman koyarwa kuma kuka amfana?
- Kun kula da wasu manufofin zaman bita da baku cimma ba? In haka ne wadanne ne?
- Akwai sauki wajen tattaunawa tare yayin zaman? In haka ne, menene dalili?
- Menene ku ka so ko bakuso ba gameda tsarin zaman?
- Menene abin zaburarwa, ko abin jindadi, ko aiki ko abinda aka gani mafi kayatarwa yayin zama 12? Me yasa?
- Wadanne darussa ko ra'ayoyi na musamman kuka amfana cikin zaman, da zakuyi kokarin aiwatarwa a naku aikin? Yaya zaku sanya halinku, ko tsammaninku, ko zabinku nan gaba sakamakon wannan zaman?
- Wadanne irin sauye sauye zaku bada shawarar ayi a zama na gaba?

Takardar Auna Masu Zama Da Mai Gudanarwa

Na Shirin Horo Kan Jagoranci

Auna iyawa game da horo kan jagoranci a wannan zaman da na mai gudanarwa. Ki yi amfani da mataki guda biyar na kasa wajen shigar da wanda yafi dacewa da bayanen da suke biye gaban ko wane bayani.

Auna iyawa da zaki yi a acircene idan ba kina so ki rubuta sunanki ba ne.

5 = Na yarda kwarai, 4 = Na yarda, 3 = Wannan al'amarin bai dameni ba, 2 = Ban yarda ba, 1 = Ban yarda ba sam

Bitan Horo Kan Shugabanci:

1. Kasancewa ta cikin wannan zaman horon jagoranci ya bani damar nazari kan al'amuran rayuwa ta na kullum.
2. Kasancewata cikin wannan zaman horon kan jagoranci ya rage, da sannu sannu, cijewa ta wajen bayyana ra'ayoyina ga wasu.
3. Kasancewa ta cikin wannan zaman horon kan jagoranci ya habbaka kwarewa ta wajen sauraro.
4. Kasancewa ta cikin wannan zaman horon kan jagoranci ya habbaka iyawata wajen sadarwa da sauran mutane da kyau.
5. Kasancewa ta cikin wannan zaman horon kan jagoranci ya kara mun karfin kwanciyar hankali.
6. Kasancewa cikin wannan zaman horon kan jagoranci ya ingazani da nayi tunani kan hangen nesa ta domin samun al'umma mafikyau.
7. Kasancewa ta cikin wannan zaman horon kan jagoranci ya ingaza zuciyar sa-kai dita.
8. Kasancewa ta cikin wannan zaman horon kan jagoranci yasa naga kimar aiki tare game da tinkarar matsalolinda suka shafi iyali na al'umma ta.

9. Kasancewa ta cikin wannan zaman horon kan jagoranci shugabanci ya bani damar samu kawaye da abokan aiki wadanda zan iya tattauna damuwata ta kaina da ta aiki dasu da kwanciyar hankali tafarkin neman sauya rayuwata da na al'ummata.
10. Kasancewa ta cikin wannan zaman horon kan jagoranci ya ingaza kaunata ta koyon na'urorin zamani da yadda zasu karfafa mata.
11. Cudanya da wasu da aka yi a wannan zaman horon jagoranci ya bani damar gane muhimmancin shigar mata cikin matakan yanke shawara a cikin al'ummata.
12. Tattauna wasu misalai daga wurare dabandaban na duniya hanya ce mai amfani wajen duban kalu-bale da kuma dama da ke akwai wajen yin jagoranci.
13. Kasancewar cikin aikace aikacen gwaji na koyo hanya mai amfani wajen duban kalu bala da kuma dama da ke akwai wajen yin shugabanci.
14. Na yi imanin mata da maza zasu amfana daga kasancewa cikin wannan zaman horon jagoranci.
15. Zan shawarci mutane daga cikin iyalina, kawaye na da abokan aiki na su hallarci irin wannan zaman horar koyarwa.

A filinda aka bari nan kasa ko a bayan takaddar za ki a iya yin bayani akan ko wane bangare na wannan zaman da kika so ko da baki so. Wadanne shawarwari zaki bada domin inganta wannan zaman horon koyarwa ta yadda zai amfani da kuma yafi yin dai dai da bukatan ki da na al'umarku? Saki jiki wajen tattauna matsalolin irin jagoranci da kika sani, kuma wajen bada shawara akan aikace aikace gwaji na koyo, da al'amura da suke da kyau.

Mai Gudanarwa:

1. Mai gudanarwa ta tafiyar da zaman yadda ya kamata – da saurin da ba zai ishi masu zama ba ko yasa su gaji, kuma a hankali domin su samu damar amfana daga misalan jagoranci da kuma aikace aikacen gwaji da aka kawo.
2. Mai gudanarwa ta kirkiri? yanayin da masu zama zasu iya yin magana cikin natsuwa game da muhimman abubuwan da suka shafi damuwarsu na kansu da na aiki.

3. Mai gudanarwa ta nuna shirin ta na tattauna abubuwan da ta taba dandanawa a rayuwarta tare da masu zama domin ta tuntubo tattaunawa.
4. Mai gudanarwa ta bawa masu zama damar su gane kalu bala da damar dake akwai wajen yin shugabanci.
5. Mai gudanarwa tayi marhaban da shawarwarin masu zama dangane da al'amuran da suka fi kamata a duba kuma ta maida zaman daidai da bukatun su.

A filin da aka bari na kasa ko a bayan takaddar, kin iya yin bayani kan ko wane bangare na yadda kika ga mai gudanarwa, wanda kika so ko wanda baki so ba. Wadanne shawarwari zaki bawa wannan mai gudanarwa domin ta inganta zama na gaba ta yadda zai zo daidai da bukatun masu zama kuma ya amfane su. Saki jiki wajen bada shawara kan yadda za'a shirya zaman koyo, yadda za'a shirya aikace-aikacen gwaji, kuma yadda za'a duba wasu al'amura da ya kamata a duba amma ake banza da su, da kuma sauransu.

Mun gode da wannan amsar. Gudummawar da kika bada na da muhimanci ga Kungiyar mu (Women's Learning Partnership) da _____ (sa sunan kungiyarku ta gida) suke kokarin zana da kuma aiwatar da wannan shirin horon kan jagoranci.

Karin Bayani

Karin Bayani Na A

Dabarun Gudanarwa

Akwai dabaru da dama da masu gudanar da bita kanyi amfani da su domin samar da tattaunawa cikin jin dadi. Domin bunkasa amfani bita, yana da amfani idan mai gudanarwa ta zama mai sassauci game da fasali tsarin ilmantarwa. A nan kasa akwai jerin dabarun wadanda da damar su anyi amfani da su a cikin wannan dan littafi. Kina iya amfani da wasu daga cikin su domin wasu zama, ko kuyi amfani da wasu dabaru naku na kanku da zasuyi amfani. Amma muhimmi shine sanin cewa babu wata hanya daya ta ilmantarwa. Muddin zaman ya cika ka'idojin na inganta sani, kuma mai nishadantarwa – ki na kan hanya madaidaiciya.

Kissoshi: Kissoshi suna bada misalai na kwarai game da zabi da wasu suka fuskanta a rayuwa da kuma irin yanke shawara da suka dauka. A zama irin na bita kissoshi suna bawa mahalarta daman kwatanta tasu rayuwar da zabi da suka yi, da na wasu yadda zasu taimaka musu yin tunani akan kokarin su tare da burin su.

Hotuna da zane zane: Hotuna da zane zane na abin da mutane kan yi ko fada wasu dabarun gudanarwa ne masu nishadantarwa, da kuma samar da tattaunawa akan dabarun sadarwa. Zane zane sukan iya sadar da matsaloli manya su kuma samar da tattaunawa mai dacewa. Saboda haka masu gudanarwa na iya amfani da wadannan wajen tattaunawa a kungiyance ko a kashi – kashi.

Kagaggun Labarai: Kagaggun labarai da suka shafi abin da bita ta sa a gaba zasu iya amfani a wajen bita. A karanta su ko a fade su sannan a tattauna akan su. Kagaggen labari ba kamar labaran da suka faru ba, zai rage samun gardama tsakanin mahalarta masu bambancin ra'ayi. Misali, maimakon yin amfani da labari akan wani jagora ko darakta ko shugaba daya gudanar da wani abu ba bisa ka'ida ba, zai fi sauki idan aka yi amfani da kagaggen labari yadda laifukan, ko kura kuran basu da nasaba da wani ko wata a wajen bita ko wanda wata mai halarta ta sani.

Kwarya – Kwaryar Hira: Wani lokaci, wasu matsaloli suna da girman da baza su sami tattaunawa a yawan jama'a ba. A irin wannan hali kwarya – kwaryar hira (fish bowl conversation) zata bada damar tattauna matsalar ga duka mahalarta ba tare da kura kuran da za su faru ba a taro mai girma. A irin wannan wasu daga mahalarta biyu – zuwa shida zasu fita gaban kowa da kowa su yi sharhi, su tattauna akan matsalar a zurfafe har tsawon kamar minti goma. A wasu lokuta sauran

masu sauraro na iya tofa albarkacin bakin su game da abin da masu tattaunawa suka fada, yayin da a wasu lokutan kuma sai masu tattaunawar sun kammala sannan a kunguyance sai a tattauna akan abinda masu hirar suka fada ko suka yi a yayin hirar darussan dake cikin littafin nan za' a iya gudanar dasu ta irin wannan hanya.

Dabarun sakin jiki da motsa jiki: Manufar wadannan itace taimakawa mahalarta su saki jiki su saba da juna ta yadda zasu sami sakewa suyi magana a cikin taro. Irin wadannan akasari akan amfani da sune a farko farkon zaman bita. Amma zasu yi amfani a kowane lokaci a cikin bitar domin wasu dalilai. Dole irin wadannan dabaru su kasance masu sauki ga kowa, wadanda kuma baza su jawo wata matsala a tsakani mahalarta ba. Mafi yawan wadanda aka yi amfani da su tambayoyi ne da aka tsara su yadda kowacce a cikin mahalarta zata bayyana wani abu game da kanta amma ba na asiri ba. Misali “idan kika sami kudi masu yawan gaske, kuma zaki kashe su wajen sayawa iyalin ki wata kyauta, wace irin kyauta zaki saya”? Ko kuma “da ace ke wata tsiro ce, wace irin tsiro zaki zama, kuma me yasa”? Ko “wane abinci kika fi so, kuma me yasa”? Masu gudanarwa zasu kasance masu zurfin tunani wajen amfani da irin wadannan dabaru, domin su kasance abin nishadi.

Mujallu: A wasu lokuta, masu gudanarwa su kan sa mahalarta su rubuta ra'ayoyin su game da zaman bita da kuma abinda suka koya. Mai gudanarwa na iya kebe wani lokaci a karshen kowane zama domin rubuta irin wannan rahoto, kokuma ta bawa mahalarta zabin yin hakan a gidajen su. A wasu lokuta mahalarta na iya karanto irin abinda suka shigar cikin nasu mujallu don sauraron sauran mahalarta a farkon kowane zama ko a karshe. Hakanan kuma mahalarta suna da zabin suyi musayar mujallun da junan su.

Labarai: Labarai da duka mahalarta suka sani na yau da kullum za' a iya amfani wajen samar da tattaunawa. Misali wani labari da wata jarida ta buga game da wani aiki muhimmi da wata mace yar siyasa tayi ko take yi zai iya samar da tattaunawa akan shigar jagoranci da tabbatar da hangen nesa.

Kawance: Sau da dama a cikin bita akan sami mahalarta da basu da sha'awar suyi magana a cikin taro. Saboda haka kasa taron kashi kashi, ko biyu biyu zai taimakawa irin wadannan suyi aiki tare da wasu. Bayan wannan sai kowa ya koma mazauninsa domin a dore da tattaunawar a inda ra'ayoyin da tunanin masu jin kunya zai samu faduwa daga abokiyar tata da suka tattauna tare. Amma a irin wannan tsari muhimman abubuwan da aka fada sune za' a tattauna kurum.

Tambayoyi da Amsoshi: Tabbataciyar hanyar gudanarwa ita ce tayin tambayoyi da amsoshi domin jan ragamar tattaunawa. Irin wannan hanya ita ake kira “Q & A” ko “Question & Answer”. Aikin mai gudanarwa a nan shine ta yi tambaya da zata kai ga samun amsa da zata fadada tattaunawar. Tambayoyi da zasu bukaci gajerun amsoshi basu da amfani sosai. Kuma kada mai gudanarwa tayi tambayar da ta san cewar amsarta guda ce kawai. Ba aikin ta bane ta koyar da abinda yake daidai ba, illa ta samar da tattaunawa mai dorewa.

Ararriyar Magana: Domin bun kasa zaman bita, za’ a iya tambayar mahalarta su samo wata magana da wani fitaccen mutum ya fada ko aka ruwaito a wani littafi, mai ma’ana domin a tattauna a kanta.

Wasan kwaikwayo: Yin dan wasan kwaikwayo a wurin bita zai baiwa mahalarta damar ji da yin tunani akan ra’ayoyin wasu wadanda ba nasu ba. Akan baiwa mahalarta wani matsayi suyi wasa kamar ma’aikata da masu gidansu, ‘yan sanda da jama’ar gari, likitoci da marasa lafiya da sauran su. Kowace ‘yar wasa za ta tsaya a matsayin daya daga cikin wadanda aka lissafa a cikin hira. Bayan sun tattauna kamar tsawon minti 10, duka kowa zai koma mazaunin sa domin ayi sharhi akan hirar tasu.

Rarraba Mahalarta kashi kashi: Yin haka zai baiwa kowa damar shiga cikin aiki da tattaunawa sosai. An fi bukarar kowanne kashi ya zama ya kunshi mutum kadan domin kowacce mai halarta ta sami damar shiga aiki da tattaunawa. Akwai hanyoyi dabam-daban na kasa kungiya. Mai gudanarwa tana iya zaben ‘yan kowanne kashi domin a tabbatar da garwaya masu halarta bisa shekaru, kwarewa, sanin abin da ake tattaunawa akai, ko wasu.

- **Kashi da ka:** Mafi yawan hanyar da ake kasa kungiya itace da ka, ba tare da wani tsari na musamman ba. Misali idan mai gudanarwa ta bukaci kashi nawa take bukata sai masu halarta su dauki lamba iyakar yawan kashi da ake bukata. Duka masu lamba daya sune yan kashi daya. Misali duka masu lamba suna kashi na daya. Masu lamba biyu suna kashi na biyu har karshe.
- **Yin kashi bisa bakin farkon suna (alphabetically):** kina iya sa mahalarta su bi layi ko su kafa da’ira bisa bakin farkon sunan su (alphabetically) sannan sai ki kasa iya yawan kashin da kike bukata.
- **Yin kashi bisa ranar haihuwa:** Kina iya sa masu halarta sui layi bisa ranekun haihuwar su. A fara daga 1 ga watan Janairu a kare

da 31 ga watan Disamba. Sannan sai ki raba su iya yawan kashin da kike bukata.

Kalamai da Tunani: Domin bayyana dabarun sadarwa, musu da yin sulhu zai yi amfani a bada kalaman da tunani mai magana akan abin da ta ke son bayyanawa. Ko kuma masu halarta suna iya yin wasan kwaikwayo a inda daya zata yi bayanin akan tunanin wata, daya kuma ta maida tunanin nan a aikace. Misali mutune biyu zasu yi kwaikwayo akan kalamai da tunanin wata da ke kokarin jan hankalin mahaifiyarta domin ta bata damar ta halacci makarantan aikin likita. Mace ta farko zata fadi abin da yarinyar nan take tunani game da halartar wannan makaranta wanda zai hada da fatan ta, mafarkin ta da damuwar ta. Mace ta biyu zata zabi kalamai da zasu iya jan hankalin mahaifiyar yarinyar nan ta yarda. Bayan nan mahalarta baki daya zasu tattauna akan kalaman da aka zaba da kuma hanyoyin sadawar da tayi amfani da su. Yin hakan kuma ga tunani da kalaman mahaifiyar zai taimakawa tattaunawar kwarai.

Karin Bayani Na B

Sauraro Mai Amfani

Yawancin mutane na ganin cewa sauraro abu ne wanda ake haihuwar mutum dashi da kuma muke yi yau da kullum, kuma hakkan gaskiya ne. Amma masu sauraro na kwarai, kamar masu jagoranci na kwarai, sune wadanda suke karuwa daga abin da suke ji. Domin tabbatar da jin abin da wani yake fada lailai ne ki jingine tunanin ki da zatan ki wanda zai iya kasancewa tamkar hayaniya ce wanda zata hana miki jin abin da ake fada. Kuma mai sauraro na kwarai yana bukatar kwadaitar da mai sadarwa da yin magana ta hanyar mai da hankali ga abin da yake fada kuma yayi nuni da cewar yana sauraro a lafazi ko a aikace. A nan kasa an baki misalai na taimaka miki yin sauraro da hira. Ki gwada a wurin aiki ko gida domin gano wanda ya fi dacewa da ke.

Sauraro

Jingine zato: Jingine zato yana girmama mai magana. Yana bawa tunanin mai magana damar fahimta ba tare da gurbatasu da zaton ki ba. Yin haka yatabbata cewa kin tabbata da abinda kika sani da kuma iya neman ilmi batareda zato ba. Mutanen da basa jingine zato suna nuna cewa basu da tabbaci akan abunda suka sani.

Sa kanki a matsayin mai magana: Domin ki fahimci bayanin mai magana lailai ne ki yi tunanin matsayin ta. Kuyi tunanin wacce irin fahimta tayi wa rayuwa, wacce gwagwarmaya ta sha da yasa tayi irin wannan tunani. Ki yi tunanin yadda zaki ji ko me za ki yi da ke ce a matsayin ta.

Ki bada Hankalin ki: Bada hankalin mai sauraro kamar abu ne tabbas amma abu ne mawuyaci. Fahimtar inda mai magana ya dosa yana da wahala musamman idan mai maganar ta kasance tana maimaita abin da ta fada. Ko tayi amfani da wasu kalmomi masu tsauri. Haka kuma idan sanin da ilmin mai magana ya bambanta da na mai sauraro. Amma mai sauraro na kwarai zai iya gane abinda mai magana yake nufi ba tare da yi mata mummunar fahimta ba.

Shiga aikin Hira

Kuyi nunin sauraro a aikace: Abin da baki fada ba ya iya zama mai muhimmanci kamar abin da ki ka fada. Akan sani ko a rashin sani duka muna iya bada kanmu akan tunanin mu da abin da mu ke sauraro.

Akwai hanyoyi na aikace da zamu iya nuna mu na sauraro. Matsawa kusa, ajiye hannun ki a bude, kallon idon mai magana da kuma girgiza kai a lokacin da kika yarda da abin da ake fade, wasu daga cikin hanyoyin da ke nuna kina saurare ne.

Nunin sauraro a kalami: Haka kuma akwai hanyoyi na kalami da zasu nuna kina sauraro kuma kina fahimtar mai magana. Wasu daga ciki sune:

- **Kalamai:** Kalamai kamar “Haka” “Ba shakka” “Hmmm” ko “uh-huh” a yayin da mai magana ta numfasa ko ta zo karshe.
- **Takaitawa:** Fadan abin da mai managa ta fada a takaice wata dabara ce. Yin hakan zai sa ki saurara kuma ya bawa mai magana damar tabbatar miki da kin fahince ta. Misalin takaitawa anan zai zamo kamar haka, “wato kina nufin baki ji dadin aiki da wannan kuniyar ba, yadda kina ganin duk da sabuwar shugabar da aka samu ba za ki iya yin aiki da su ba.”
- **Tambaya:** Yin tambaya bayan bayani yana sa mai magana a hanya. Irin wadannan tambayoyi suna taimaka miki kwarai wajen fahintar mai magana. Yin tambaya mai zafi na iya rikita mai magana har ma yasa tayi shiru. Saboda haka tambayoyi lallai su kasance masu ma’ana. Misali “Me kika yi bayan nan”? “Kin iya taimakawa”? “Da me zaki yi da anyi miki bayanin matsalar da wuri?”

Abin ca’awa na sauraro mai maana cine sauran mutane zasu koyi halin. Idan kina saurara da kuma bada muhimmanci ga abinda waansu suke fadi kina cikin halin da zai kai ga mutunta juna da kuma nuna caawa a tsakaninku. Ko da kin samu kan kin wajen aiki ne, cikin iyali, kokuma cikin jama’a, zaki gi cewa idan wata tasan cewa an saurareta yawanci zata so ta saurari waansu.

Karin Bayani Na C

Wasu Yanayi Daban

Abun lura ga mai gudanarwa: Wannan aikin, wani aikin ne daban na zama na 10 wanda wadanda suka hallarci bitar koyarwa a Nigeria suka yi amfani da shi.²⁴

Aiki: Tattara Kai Domin Daukan Mataki: Misalin Bariya Ibrahim Magazu

A cikin watan September 2000, wata yarinya mai kasa da shekara sha bakwai mai suna Bariya Ibrahim Magazu daga wani kauye a Jihar Zamfara a Nigeria ta samu ciki bayan tilasta da wasu mazaje uku suka yi domin yi saduwa da ita. An yanke mata hukuncin bulala 100 wanda za'a zartar kwana 40 bayan ta haihu, da kuma bulala 80 domin kazafi da tayi wa mazajen sakamakon yanke shawara da kotun ta yi cewar babu isashshen shaida na tabbatar da ko wanne daga cikin mazanjen da ta ambata a matsayin uban dan nata. Bariya ta nemi ta daukaka kara kan hukuncin da akayi mata, kuma daga baya alkalin ya dakatar da zartar da hukunci sai bayan yarinyar ta gama shayarwa. Duk da haka, anyi watsi da wannan hukuncin, aka yi wa Bariya bulalar a yayin da take shayarwa, kafin ma lokaci na farko da aka dakatar na yin bulalar ya cika. Ana gobe za'a zartar mata da wannan hukuncin sannan aka sanar da ita. A washe gari kuma aka kai Bariya da sassafe wani gari kusa da su aka yi mata bulalar a bainar jama'a. Bayan wannan wulakancin, ga alamun bulala a jikinta, ga ciwo, aka kyale ta nan ita kadai ta nemi hanyar ta dawo gida da kanta. Amman duk da bulala da akayi mata, Bariya da iyalinta sun yanke shawarar su cigaba da daukaka karar.

Kamar yarda jaridu suka ruwaito, Bariya ta so ta kira shaidu guda bakwai amma ba'a yadda ba. Maimakon haka mazajen da ta ambata da yin ta'asar da ita an sake su, saboda wai shaidar da ta bada bata isa ta karfafa maganar ta ba. An nemi ta kawo akalla shaidu hudu masu halin kirki su yi shaida cewar "gashi guda ba zai fito daga jikinsu ba", (wato suyi shaida akan abin da ba zai yi yu ba) alhali kuwa su mazajen da ake tuhuma din ba'a nemi suyi rantsuwa da Qur'ani mai girma ba cewar suna da gaskiya, kuma ba'a karbi shaida ba ta hanyar kimiyya kamar gwajin jini ko na jinsi.

²⁴ Nemi Karin bayani akan wannan labari daga Baobab a baobab@baobabwomen.org.

Ita Bariya Ibrahim Magazu ba ta son ta sake bayyana a bainar jama'a kuma. Tsarin kudin Shari'ar Jihar Zamfara ma bai bada damar ta bayyana a kotu ba. Amman duk da haka, kotun daukaka karan yayi watsi da sake duba karar wai sai Bariya da kanta ta bayyana a kotu. Kuma Bariya tana da yancin ta daukaka kara a karkashin tsarin shari'ar Musulunci, da kudin shari'ar Jihar Zamfara, kuma a matsayin ta na yar Nigeria da tsarin mulkin kasar ya bawa kariya.

Yanayi: Wata kungiyar kawaye su biyar suna saduwa ko wane mako domin suyi hira su kuma baiwa juna shawarwari. Daya daga cikin matan kungiyar tana da masaniyar matsalar Bariya, kuma tana cikin fushi. Ta fadawa kawayen ta labarin rashin adalcin da kotuna suka yi wa Bariya, da bulala da aka yi mata a bainar jama'a. Sai duk suka yanke shawarar su tallafawa Bariya.

1. Raba mahalarta cikin kanananar kungiyoyi masu mutane hudu kowacce. Kowacce kungiya, kamar kawayen da akayi maganarsu a sama, ta shirya dabarar da zata bi domin taimakawa Bariya, iyalinta da lauyoyinta.
2. Cikin tambayoyin da kowace kungiya zata duba sune:
 - Yaya ku ke son ku taimakawa Bariya? Wane irin tallafi ku ke son ku bata? Wane irin yaki kan wannan al'amarin za ku yi?
 - Yakin naku zai kasance cikin al'umman ku ne, ko ya shafi kasa gabadaya, ko lardinku ko kuma duniya?
 - Wace hanya za ku bi na kirkiro, da raya da kuma tabbatar da tallafin? Wadanne irin abubuwa zaku aikata?
 - Zai yi amfani a nemi wasu matan su taimakawa Bariya?
 - Me yasa zai yi amfani, ko mai yasa ba zai yi amfani ba?
 - Maza ma zasu amsa wannan kiran?
 - Kungiyar taku zata yi amfani da damar na'urorin sadarwa na zamani kamar wasikar inji (fax) ko sadarwa ta na'urar mai kwakwalwa na imail ko ta hanyoyin sadarwa kamar rubutu a jaridu ko shirye shirye mai ilmantarwa akan radiyo da talibijin domin a samo karin tallafi?

- Wadanne irin tallafi na hadin kai da wasu za ku iya yin tunani wanda zasu taimaka wajen cinma burinku?
 - Ta yaya za ku bi ku san kuna cimman burinku? Wadanne ma'auni zaku yi amfani da su?
 - Yaya zaku raba nauyi a tsakanin ku domin aiwatar da ayyukan ku?
 - Kungiya su tsara wa kansu ayyukan da zasu yi tare da mata kai da za su dauka cikin wasu makonni na gaba domin aiwatar da shirinsu.
 - Bayan kanaan kungiyoyin sun kammala shirin aikin su, za'a dawo wurin zama. Wata mai sa kai daga cikin kowacce kungiya za ta yi bayanin dabarar kungiyar ta na tattaro kawunan mutane.
3. Bayan duka kungiyoyi sun gama aikin su, sai a sake zama waje daya. Mai sa kai daga kowane kungiya zata baiyana nasu dabaran tattara mutane.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Wace hanya ce kungiyar ta bi domin yanke shawara?
- Wanne bangare ne yafi wuya wajen sanar da dabarar ku ta tattaro mutane?
- Da zaifi sauki ne ko zaifi wuya wajen yanke shawara idan matakan da suka kamata a dauka da kun fi haka yawa a cikin kungiyar ne?
- Ta yaya kuka yanke shawarar raba nauyi? Shin tsara abubuwan da za'ayi ya taimaka wajen gane nauyin da kowace yar kungiya zata dauka? Wannan ya taimaka a wasu hanyoyin? Idan haka ne mai yasa? Idan kuma ba haka ba me ya sa?
- Ayyukan da kungiyar ku ta shirya zasu yiwu? Me ya sa haka, ko me yasa ba haka ba?
- Bayan kun saurari ayyukan sauran kungiyoyin, ko akwai abin da zaku kara a naku domin inganta su?

- Kuna ganin akwai wani banbanci ne idan yan kungiya duk mata ne, ko ko duk maza ne ko kuma a hade? Me yasa da banbanci ko me yasa banbanci?

Abun Lura

- Wannan aikin ya taimaka muku wajen tunanin tsara naku yakin ko shiri da ya shafi wani al'amari dabam? Me yasa haka ko me ya sa ba haka ba?
- Idan zaku iya tunanin fara naku yakin, akan me zai kasance kuma yaya za ku aiwatar da shi?

Abun lura ga mai gudanarwa: Wannan aikin masu halartar bitan koyarwa a Nigeria ne suka yi amfani da shi a matsayin wani yanayi dabam game da aikin karamar kungiya na zama na 5.

Aiki kan Kwayar Cutar Kanjamau (HIV): Aikin karamar kungiya

Duba wata matsala ta wani bangare dabam. Bada kamar sa'a daya domin wannan aikin.

1. Karanta musu wannan yanayin a bayyane.

A wata al'ummar coci mai mabiya da yawa a Nigeria, yawanci matasa suna gwaji da jima'i. Dama ana samun rahotanni daga garuruwa na kusa na matasa masu cututtuka da akan samu ta hanyar jima'i (STIS), harma da kwayar cutar kanjamau (HIV/AIDS) da kuma ciki ba tare da aure ba. Dayawa sun damu cewar matasa suna wasa da batun da'a na rayuwar iyali da kuma muhimmacin aurataiyya acikin al'ummar su. Wasu mutane suna neman hanyoyin da zasu bi su yi aiki tare da matasan domin a daina wannan abin da ake aikatawar. Wata shawara daga mabiya da suka damu ita ce a tabbatar da an shigar da sanarwa da ya shafi lafiya da bambancin jikinsu da batun jima'i cikin saduwar mako mako da kungiyar matasan ta ke yi. Amma limamin cocin da iyaye da dama sun juya baya ga batun koyarwa kan jima'i.

2. Tambayi mahalarta su yi tunanin kansu a matsayin jama'ar wannan cocin kuma wadanda suke son su kau da wannan matsalar kuma su gyara halin da ake ciki. A fara da kowa ta kawo ra'ayin ta game da abin da dukan matasan al'ummar suke so kuma su ke bukata. A sa wata mai sa kai ta rinka rubutawa a kan allo.
3. Abu na gaba, nemi karamar kungiyar ta bayyana wannan halin ta fuskar matasan nan da suke gwaji da jima'i. Ayi la'akari da cewar kila wasu daga cikin su suna jin kamar sunfi girma, ko kuma wasun su suna tsoro kuma suna ganin basu da wani zabi. Ta yaya wasu matasa mata zasu dubi wannan halin? Yaya wasu matasa maza zasu dube shi? Wadanne abin so ko bukatur suke kokarin su kare? Wata mai sa kai sai ta rubutawa a kan allo.
4. Daga karshe, ku dubi matsalar ta fuskar limamin coci da iyaye da basu amince a koyar da batun jima'i ba. Menene suke tsoron zai zama sakamakon koyar da ilmin jima'i? Me suke son su kare a

cikin al'ummarsu? Wadanne abin so da bukatu suke kokarin su kare? Wata mai sa kai ta rinka rubutawa akan allo.

5. Nemi mahalarta suyi la'akari da abubuwan so da kuma bukatu da aka riga aka tattauna sannan su kawo ra'ayoyi da gyara domin maganta wannan al'amarin. Mahalartan su bayyana bukatun wadanne ra'ayoyin da suka kawo a ke fuskanta.

Tambayoyi domin kowa

- Ta hanyar la'akari da abubuwan so da kuma bukatun jama'ar cocin dabandaban, wannan ya karfafa ne ko ya rage yardar ku da ta fuskar da wasu suke ganin al'amarin?
- Duba matsalar ta fuskoki dabandaban ya sawwaka muku tunanin gyara ne ko ya dada yin wuya?
- Zaku iya amfani da wannan dabarar wajen tinkarar wasu matsaloli ko rashin jituwa? Me yasa za ku yi ko me yasa ba za kuyi ba?

Abun lura ga mai gudanarwa: Wannan yanayin anyi amfani dashi ne a madadin yanayi na zama na 3 da mahalarta zaman bita a Palestine sukayi amfani da shi.

Mutunta Da kuma Gyara Halaye da Al'adun Cikin

Gidan: Maryam Midyeh-- Mai koyarwa kan yancin mata.

Ina tare da Kungiyar Tsara da Kuma Kare Iyali (FPPA) a birnin Halhoul jim kadan bayan kafuwar ta a 1969. Na fara aiki a kungiyar a 1973 bayan na kammala babban makaranta. Da farko ina yin aikin sa'oi biyu kawai a mako, daga baya kuma ya zama kwana uku a mako. Na so nayi karatu a jami'a yayin da nake aiki a FPPA, amman rashin kudin iyalina da kuma halinsu game da matsayin mata a cikin al'umma sun sa na sake tunani akan wannan bukatar.

Ban yi watsi da son zuciyar ta na karatu ba duk da irin ra'ayin iyalina, na dai san zan cimma buri na ta wata hanyar. Na rungumi damar da ta samu na horarwa da halartar koyarwa da ya shafi lafiyar iyali a FPPA, sannan na fara aiwatar da abubuwan da nake koyo a nawa kewayen. Yawan tattaunawata da mutanen cikin gari ya sa na fara ganin zan iya kawo sauyi tsakanin mata ta hanyar taimaka musu su gane muhimmancin tsarin iyali da tasirin wannan kan lafiyarsu da ta iyayansu.

Ta aikin da nake yi, na lura da cewar halin mutane game da tsarin iyali ya dan sauya kamar yadda halin al'umma game da mata ma ya sauya. A shekarun da suka wuce, babban aikin FPPA shine na raba kwayoyin kayyade iyali, kuma mai sa kai guda daya ce kawai ake samu a lokuta kadan cikin mako domin amsa tambayoyin mata. Kamar yadda aka saba gani, sai matar aure mai yaya goma ko fiye zata zo ofishin mu neman taimako kan tsarin iyali. Ko da yake yanzu, wani lokaci mata matasa tare da wadanda zasu aura su kan kawo ziyara kungiyar mu. Masu auren suna so ne su gane hanyoyin hana daukan ciki domin kare daukan ciki da basu bukata a farko farkon aurensu, saboda abu mafi muhimmanci da suka sa a gaba shine kammala karatunsu.

Samun nasara wajen ilmantar da mata game da tsarin iyali da yancin su na iyali bai zo cikin sauki ba, kuma sakamakon amfani da abubuwa dabamdaban ne – cikinsu akwai:

- *Sani da na tara cikin shekaru ta hanyar horarwa.*
- *Kasancewa ta a shirye na shiga cikin wuri nayi magana da mata wadanda idan ba haka ba ba za su amfana da aikin FPPA ba.*

- *Aiki tare da masu fada aji wadanda goyon bayan su ga tsarin iyali na da muhimmanci wajen shawo kan cijewar da al'umma take yi na rungumar tsarin mutanen sune likitoci, shugabannin makarantu, shugabannin gargajiya da kuma limaman masallatai.*
- *Wayewar da na ke da ita game da al'adun baranen mu da kauyuka da suke kusa, wadanda zasu kai ga maza da mata suyi tir da shirin tsara iyali kafin su san me ya kunsu.*

Ta yin amfani da hanyoyin nan, ni da wasu cikin kungiyar mun gudanar da bitoci, munyi wasanni kuma mun nuna fina finai domin mu ingaza tattaunawa kan lafiyar mata wajen haihuwa da wasu al'amura irin wannan kamar sauyin jiki da matasa suke gani, auren yara, da illar daukan ciki akai akai. Ilmantar da mata kan yancin su na iyali ya kunshi mutunta da kuma gyara halaye da al'adun cikin gida. Zama na da FPPA, na gane cewa sauyin zamantakewa ya danganta ne da abin da mutane su ka yi imani da shi, da juriya, da kuma shirin yin haka – da farko shirin mutun daya na yin haka, sannan kuma shirin sauran domin su hadu a kyautata rayuwa.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Wadanne irin halaye da kwarewa Maryam Midyeh take da su har ta zama jagora?
- Menene hangen nesan da Midyeh ta ke da shi na kan ta?
- Wadanne irin abubuwa Midyeh ta yi amfani da su domin aiwatar da hangen nesan ta?
- Me yasa Midyeh ta tuntubi masu fada aji domin taimako wajen cimma burin FPPA? Misali, wace rawa shugaban makaranta zai iya takawa wajen ilmantar da al'umma game da tsarin iyali? Limamai na kananan masallatai kuma fa? Wace rawa zasu iya takawa wajen taimakawa FPPA?
- Me Midyeh take ji game da al'adun al'ummar su? Shin lallai ne nemawa mata yancin haifuwa yayi karo da al'adun al'umma? Wace rawa mata zasu taka wajen bayyana menene al'ada?
- Ta yaya Midyeh ta auna nasarar FPPA? Yaya ta yi ta san halin al'umma game da tsarin iyali ya sauya?
- Ta yaya Midyeh da abokan aikin ta a FPPA suka sadarwa da

mutane muhimmancin tsara iyali? Wace rawa na'urorin sadarwa za su taka wajen sadar da wannan sakon?

- Idan kina aiki da FPPA, wadanne dabaru zaki yi amfani da su wajen ilmantar da al'ummar ku gameda kamancin tsarin iyali?

Abun lura ga mai gudanarwa: Mahalarta bita a Jordan sun yi amfani da wannan zama a maimakon zama na 10.

Makasudin Zama

- Domin tattauna muhimmancin mata su yi takara da kuma su yi zabe a siyasa.
- Duba tsakamakon zabe game da yancin mata da kuma rayuwar su.
- Nanata bukatar sani da sanarwa wasu a garin haddasa halayen masu takara game da abubuwan da suka shafi mata.
- Gano hanyoyin kirkiro burori da kuma hada karfi don cimma burorin.

Takarar Mata a Siyasa: Yaya zan Tabbar Anji Muryata?

Sana'a, Um Mohammed, Nawal, Fadyah, Um Ziad, Hajjeh Safiah, Nisreen, Rula da Hanan dukan su sun samu halartar tarurruka na kokarin shirya kan su domin zaben shigar majalisar kasar Jordan da aka tsayar za'a gudanar a 2002. Nawal, wata mai koyarwa a babban makaranta a kudancin Jordan ita ta kawo shawarar yin wadannan tarurruka. Sai ta gayawa wannan shawaran tata ga Hanan, wata yar jarida, wace kuma ta amince da mahimmancin shigar mata cikin takara a zabubbukan nan masu zuwa. Dukkanin su sun yi la'akari da bukatar da yake akwai na tsara da kuma hadakan mata, musamman mata da suke guraben jagoranci a cikin unguwannin su.

Wata kungiyar wadda ke aiki akan harkokin da suka shafi mata ta dauki nauyin tsara da kuma gudanar da bita domin ilmantar da mata a game da yancin su na zama yan kasa. Wannan zaman bita ya kasance wata dama ga matan domin su tattauna dalilan su na shiga takara, su kuma yi musayar ra'ayi akan fahimtar su ta menene dimukiradiya, tare da gano matsalolin mata da maza da ke bukatar dubawa a yayin zabe da kuma gabatar da tsare-tsare don chimma biyan bukatun su. Ayayin tattaunawar, mahalarta sun bada tabbacin cewa, "lalle ne mata su shiga a dama-da- su a cikin siyasar kasar mu da kuma yanke shawara". Sun yarda cewa yana da muhimmanci "mata su sami wakilci daga mata da suke da masaniya akan larurorin da mata kan fuskanta a sanadiyar wariya da rashin kulawa" Wata mace ta yi nuni kamar haka "Ni abokiyar miji na ne a gida da kuma a waje. Me zai hana ni kasancewa abokiyar aikin sa a majalisa?" Mahalarta taron sun amince kwarai cewar matsayin mata a aladance a kasar ta Jordan ya basu dama na

jagoranci yadda zai taimaka masu sosai wurin shiga a dama da su a tsarin siyasa.

Mahalarta taron sun fahimci cewa mata basu da hangen nesa ko wani mataki a fannin siyasa, ba kawai a kan alamura da suka shafi kasa ba, har ma da suka shafe su su kansu mata. Tattaunawar zaman taron ya taimaka musu fahimtar zana burinsu, da tsaida shawarar matakin siyasa, tare da samar da dabarun tattara karfi domin cimma burin nasu. Mahalartan sun yanke shawarar cewa burin su shine aiki tare domin zabo mata yan takara yan Jordan. Daga nan yan takarar sun gano wasu alamura da za su sa a gaba waddanda suka hada da:

- *Kawarda dukannin salo na wariya ga mata;*
- *Samar da tabbatacciyar hanyar kare hakkin yan adam, musamman hakkin mata;*
- *Samar da ishashen kariya ga mata da yara da aka ci mutumcin su;*
- *Bada kaimi wajen samo karshen fatara, tare da samar da abubuwan more rayuwa da na lafiya yau da kullum;*
- *Bada muhimmanci ga samar da aikin yi domin kawar da zaman banza;*
- *Kawar da rashawa da tabbatar da rashin bambanci musamman wadanda suka shafi harkokin ilmi da aikin yi;*
- *Samarda da yada adalci a kasa da dukkan kasashen duniya.*

Daya daga cikin dabarun da mahalarta taron suka zaba shine yin amfani da taken “Mata biyar a cikin majalisa mai jiran gado” da kuma yin aiki tare domin cimma wannan buri. Sun yi shawarar cewa matakin farko na tattara karfin nasu zai mayar da hankali ne wajen kaddamar da tarurruka da bitoci a ko ina a cikin kasar ta Jordan, wadda zasu maida hankali akan rawar da mata zasu taka a shirin zabe, yancin yan kasa, da kuma dabarun jagoranci da sadarwa. Bayan wannan kuma, zasu shirya kamfe na kara gina ilmi da zai fadakar da jama’ a akan muhimmancin shigar mata dandalin siyasa. Zasu samar wa mata yan takara horo na musamman tare da kamfe dinsu, da ba da sanarwa, aiyuka da taimako a lokutan kamfe din. Mahalarta sun fahimci muhimmancin yin amfani da hanyoyin sadarwa domin habaka darajar mata, suna yin nuni da matsayinsu a alumma da kuma nasarorin da suka samu, suna masu fadakarwa akan muhimmancin shiga a dama da su a fannin siyasa a kasar Jordan. A karshe mahalarta sunyi nuni da bukatar samun daidaitawa a tsakanin kungiyoyin mata, da sauran kungiyoyin cikin alumma, da zababbun masu rike mukamai na gwamnati a ko’ina a kasar Jordan domin samun hadin kansuda taimakon su a cimma burin da aka sa a gaba domin mata.

Bayan wannan bita wani kwamiti na kungiyoyi masu zaman kansu (Jordanian Coordination Committee) na kasar da kugiyoyin mata na kasar ta Jordan ya bullo da wani aiki da ya hada da wannan dabarun tattara karfi har ma da wani shirin na musamman da ya sanar da wani dandalin siyasa da ya ke maida hankali akan mata da zabubbuka, wanda za a gudanar lokacin da zabe ya gabato kuma mata yan takara suka fara kamfe. Mahalarta taron na farko Sana'a, Un Muhammad, Nawal, Fadyah, Um Ziad, Hajjeh Safiah, Nisreen, Rula da Hanan zasu taka muhimmiyar rawa wajen gudanar da wannan shiri na tattara dabaru. Bayan haka, matan sunyi shirin samun lokacin bin diddigin zaben da auna shiryen shiryen su da dabarun jagorancin su game da sakamakon zaben.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Me ya yi wa matan nan kaimi su hada kai?
- Me yasa yake da muhimmanci dasu samar da hangen nesa da kuma ma'ana daya?
- Wadanne abubuwa dabarun hada kansu su ya kunsu?
- Akwai wasu fasaha da mata suka mallaka da zai karfafawa damar su ta shiga fagen siyasa?
- Kina zaton mata suna shirin aiwatar da aiki da ya sha bambam da na maza? Idan haka ne ta yaya? Kuma don me?
- Ta yaya wannan kungiya ta mata zata taimakawa yan takarar ta a gida da kuma a waje?
- Idan da ke ce a matsayin su, me zakiyi da ya sha bambam? Me ya sa?
- Ta yaya matan zasu yi amfani da hanyoyin sadarwa na iska, wato wayar talaho, imel, da intanet da sauran su- domin fadada cimma burin su?

Abun lura ga mai gudanarwa: Anyi amfani da wannan zaman ne a madadin zama na 11 na mahalartar bitar a Palestine.

Neman Taimakon Kare Hakkin Mata Yan' Kasar

Palestine: Gwagwarmayan Kwamitin Kwararrun Mata.

A cikin Nuwamban 1995, Matan Palestine su biyu sun sanarda Kwamitin Kwararru kan Al'amuran Mata (WATC) game da wani abin bacin rai da ya taba samun su. A yayin da matan nan suka nemi takardan fita waje (fasfo) na Palestine ma'aikata sun bukaci su kawo izini a rubuce daga "Mazaje masu lura da su" cewar sun basu izinin karbar takarda. Wannan ne ka'idar da Ma'aikatar Al'amarun Cikin Gida ta zartar ba da dadewa ba.

Da wuri WATC ta rubuta wata takardar koke-koke da bayanin cewar wannan ka'idar ta sha bamban da bayanin tabbatar da 'yancin kai na Palestine da akayi a 1988 da bayanin tabbatar da 'yancin yan Adam na duniya da kuma Shirin Kawar da Kowane Irin Wariya kan Mata (CEDAW). Kungiyoyin mata da dama sun sa hannu akan wannan takardar koke-koke, wacce WATC ta mikawa Ma'aikatar Al'amuran Cikin Gida. Wani jami'i a ma'aikatar a wayan tarho ya amsa ta hanyar sanar da WATC cewa Mataimakin Ministan Al'amuran Cikin Gida zai fito cikin muhawara a fili kan al'amrin a talbijin .

WATC ta dau mataki na farko na tsara wannan muhawarar, ta hanyar saduwa da Malam Za'al Aba-Ruta'i na gidan Radiyo da Talbijin na Palestine (PBC) da kuma bashi takardar koke-kokensu. A yayin da ake shirin "Muhawara na fili da wani jami'I Palestine" da yamma, Malam Abu rutqi ya gabatar da Minista Ahmad Al-Tamimi, sannan ya bugawa WATC waya domin daya daga cikin wakilan ta ta nuna rashin yarda da ka'idar da ta bukaci izinin namiji kafin mace ta samu takardan fita waje (Fasfo). Ta hanyar nuna rashin daidaituwa tsakanin wannan ka'ida da takardun shari'a na duniya, wakiliyar WATC ta tambayi Malam al-Tamimi, "da shugaban kasarmu ya yi bayanin tabbatar da 'yancin kai na Palestine har yace za'a rike mata daidai da maza, mun yaba da tafi har tsawon minti 30 zai yiwu a ce duk tafin nan a banzane?" Malam al-Tamimi ya amsa da yabawa gwagwarmayar mata, da bayyana goyon bayan sa ga "masu rauni", amman ya nanata cewar, a dalilin yarjejeniya da ke tsakaninsu da Israel, ya zama dole akarshe yayi amfani da dokokin Misra (EGYPT) da Jodaniya na yanzu har sai an fito da na Palestine.

Saboda basu son su karbi bayanin Mallam al-Tamimi, WATC ta gayyace shi zama ranar 4 ga Disamba 1995. Kwamitin ya yarda ya nuna wa

Mataimakin Ministan shirin wannan zaman tun gabanin a yi, kuma ya gayyaci mutane 25 daga kungiyoyin mata na gida da na waje masu ra'ayin siyasa dabam daban, da kuma yan jarida. Malam al-Tamimi ya yi amfani da zaman domin lissafa abubuwan da Ma'aikata sar ta cimma, amma ya nanata muhimmancin al'adar Larabawa wajen tinkarar wanann al'amarin, a yayin da wani malamin Musulmi ke rubuta abubuwan da ke gudana. WATC ma ta rubuta abubuwan da suka gudana wanda ta buga a karamin littafi domin rabawa ga kungiyoyin 'yancin yan Adam da kafofin sadarwa na gida.

Saduwa tsakanin kafofin sadarwa ta zama muhimmin abu. Shugaban bangaren Labarai na PBC, Malam Fathi al-Barqawi, ya bi ayyukan WATC da shirye shiryensu sosai. Tunda yana da 'yaya mata hudu kuma ya damu da rayuwarsu nan gaba, a kasar Palestine, Malam Al-Barqawi ya yi hira da daya daga cikin 'yan kungiyar WATC kan kiran da tayi a ajiyewa mata kashi 30 cikin dari a Majalisar Dokokin Palestine (PLS). Ita kuma ta gayyaci Malam Al-Barqawi zuwa ofishin WATC. saboda aikin WATC, musamman karamin littafin da ya kunshi zaman da aka yi da Mataimakin Ministan Al'amuran Cikin Gida, su kayatar dashi, Malam al-Barqawi ya nemi ayi wata muhawara tsakanin mata da Malam Al-Tamimi. Bukatar Malam al-Barqawi ta kai ga hirarrakin talbijin da dama da mata inda suka bada labarin gudunmawar su ga iyalansu da al'ummunsu amman kuma duk da haka ace musu suna bukarar izinin ubansu ko mazajensu ko yayyansu kafin a lissafasu cikin cikakkun yan kasa masu fasfo.

WATC ta aikawa da jakadun kasashen waje wasiku ta sanar dasu wannan dokar wariya na fasfo da kuma neman taimakon kasashen duniya na matan Palestin. Labarai kan yakin WATC yama wuce kafofin watsa Labarai na cikin gida ya kai ga kafofin watsa labarai na duniya. Haka kuma mata suka yi zanga-zanga a Ramallah domin neman wakilci a cikin PLC da kuma soke dokar fasfo. Cikin masu zanga-zanga akwai mutane 12 da suka tsaya takarar zaben PLC, maza 8 mata 4 kuma dukkansu sun lashi takobin zasu goyi bayan yancin mata kuma sunyi tir da dokokin Ma'aikatar Cikin Gida. Gidan Talbijin CNN, da Gidan Talbijin Faransa, da Gidan Watsa Labarai na Canada duk sun nuna wannan zanga-zanga.

Nuna sun da kafofin watsa labarai na duniya suka yi da karin goyon bayan da suka samu a cikin kasa ya basu karfin gwiwa, wannan kuma yasa WATC ta dage kan yakinta na 'yancin mata na yan kasata dinga shirya zanga-zanga, tana hada kai da kungiyoyin 'yancin yan Adam; tana saduwa da ministoci, har da shugaban kasa Yasser Arafat tare da rubuta magana a jaridu. Da yakin WATC ya karfafa Malamal-Barqawi

ya samu wasikar inji (fax) a PBC daga wajen Malam al-Tamimi ranar 19 Janairu 1996. Mataimakin Ministan Al'amuran Cikin Gida, yace za'a bawa maza da mata matsayi daya kuma cewa ofishin sa ba zai nemi sai mata sun samu izinin "maza masu lura dasu" ba wajen samun fasfo.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Wadanne mataka WATC ta dauka cikin yakinta domin a sauya dokokin Ma'aikatar Cikin Gida? Ta yaya WATC ta kirkiro samun ma'ana daya tsakanin sauran cikin al'umma?
- Wace rawa kafofin watsa labarai suka taka a yakin WATC? Wace rawa sauran na'urorin na sadarwa suka taka?
- Wadanne matsaloli WATC ta tarar a kokarinta na samun fadada yarda game da yancin mata na zama cikakkiyar yar kasa? Wadanne matsaloli ne da akwai wajen kirkiro ma'ana daya daga kungiyoyi masu bambacin tunani kuma masu tunani iri daya? Yaya zaku shawo kan wadannan matsalolin?
- Kirkiro ma'ana daya na yiwuwa ko da bukatarsa akoda yaushe? Me yasa?
- Wadanne ma'aunai zaku yi amfani dasu wajen auna nasarar wannan yakin?
- Yaya kafofin watsa labarai a cikin al'ummar ku suka karbi al'amuran yancin mata? Wadanne irin dabaru na cikin gida da sukayi daidai zaku iya yin amfani dasu domin samun goyon bayan kafofin watsa labarai wajen yakin da zasu taimakawa mata ta bangaren siyasa, ko tattalin arziki?

Abun lura ga mai gudanarwa: Anyi amfani da wannan zaman ne a madadin zama na 12 da mahallarta zaman horo na Morocco suka yi.

Gwagwamayar don kare yancin mata ma'aikata

Wata yarinya matashiya da take aiki a masana'antar saka a unguwar masana'antu na Rabat (Morocco) tana fuskantar cinzali da tsoratarwa na jiki dana hankali ta hannun shugaban ma'aikatan. Domin hakane ta yanke shawarar nuna kinta ga wannan bakin mulkin. Abokan aikinta sun tsaya da ita har suka yi yajin aiki na watanni uku. Yayin wannan tafiyar hadin kan, ma'aikata mata sun sami goyon bayan bangaren mata na kungiyar kwodago na Morocco, wadanda suma suka nemi goyon bayan kungiyar Dimokaradiyya ta Mata a Morocco (ADFM)

Nan da nan ADFM ta fara aikinyi. Da farko ta aika da wasika zuwa manajan wannan masakar. Sannan ADFM ta bada bayani ga yan jarida wanda ya yadu sosai tsakanin kafofin watsa labarai, kuma ta kira hira da yan jaridu domin ta dada fito da yajin da suka yi, kuma mafi muhimmanci ma domin fallasa cinzalin da ake yiwa mata wajen aiki

A sakamakon wannan, ADFM ta fara nuna rashin adalci dake akwai tsakanin maza da mata wajen dokokin aiki, musamman wadanda suka shafi mata yan kwodago da matasa mata ma'aikata. ADFM ta maida hankali kan kare 'yancin doka na mata ma'aikata wadanda suke fuskantar cinzali da wariya saboda suna mata wajen samun aiki.

ADFM tayi aiki tare da kungiyoyin mata da kungiyoyin kwodago da sun hada gwiwa wajen matsawa masu yanke shawarar lamba domin a gyara dokokin aiki da ake dasu. kungiyoyi da suka hada kan sun gabatar da gyare-gyare ga Minista Kwodago kuma sun shirya zama da kananan kungiyoyin majalisa domin su goyi bayan abubuwan da suka gabatar cikin majalisa. Dokar kwodago da aka gabatar ba da dadewa ba, tana duba batun cinzali jima'i a matsayin keta haddi da za'a hukuntar.

Tambayoyi don Tattaunawa

- Me nene zaki yi idan kece wannan ma'aikaciyar?
- Wadanne mata kai zaki dauka domin yin tir da cin zalin da takurawa da wannan ma'aikaciyar ta fuskanta?
- Wace hanya ADFM ta dauka wajen fuskantar matsalar?

- Menene amfani ko rashin amfani wannan hanyar? Da wace hanya ta dabam zaki dauka?
- Yaya hadin kai da aka kirkiro ya taimaka wa wannan mataki na farko? Shiga cikin hadaddiyar kungiya zai iya taba rage karfin yakin kungiya kuwa? Idan haka ne ta yaya?
- Wadanne abubuwa ne suka zama lallai a nanata su a matsayin mutun daya ko a matsayin kungiya wajen kafa hadadden kungiya da nasarori?
- Wadanne ma'auni za ku yi amfani da su domin auna nasarar kungiyar?

Karin Bayani Na D

Rubutu A Kan Jagoranci

Littatafan Horarwa A Kan Jagoranci

The Centre for Development and Population Activities, "Gender and Leadership." in *Gender and Development*, The CEDPA Training Manual Series, Volume III, Washington, District of Columbia: The Centre for Development and Population Activities, 1996.

Commonwealth Secretariat, *Tutors Manual on Training Skills for Women*, London, England: Commonwealth Secretariat, 1984.

Degelman, Charles and Bill Hayes, *Active Citizenship Today: A Field Guide*, Los Angeles, California: Constitutional Rights Foundation, and Alexandria, Virginia: Close Up Foundation, 1995.

Fetterman, D., *Empowerment Evaluation: Knowledge and Tools for Self-Assessment and Accountability*, Thousand Oaks, California: Sage, 1996.

Flowers, Nancy, *In Our Own Words: A Guide for Human Rights Education Facilitators*, Bethesda, Maryland: Sisterhood Is Global Institute, 1999.

Giber, David, Louis L. Carter, and Marshall Goldsmith, eds., *Linkage Inc.'s Best Practices in Leadership Development Handbook: Case Studies, Instruments, Training*, San Francisco, California: Jossey-Bass, 2000.

International Peace Research Association (IPRA) and UNESCO, *Handbook Resource and Teaching Material in Conflict Resolution, Education for Human Rights, Peace and Democracy*, Paris, France: UNESCO, 1994.

McCauley, Cynthia D., Russ S. Moxley, and Ellen Van Velsor, eds., *The Center for Creative Leadership Handbook of Leadership Development*, San Francisco, California: Jossey-Bass, 1998.

_____ and M. W. Hughes-James, *An Evaluation of the Outcomes of a Leadership Development Program*, Greensboro, North Carolina: Center for Creative Leadership, 1994.

Palus, Charles J. and Wilfred H. Drath, *Evolving Leaders: A Model for*

Promoting Leadership Development in Programs, Greensboro, North Carolina: Center for Creative Leadership, 1995.

Schwartz, Mary K., Kristin M. Axtman, and Frank H. Freeman, eds., *Leadership Resources: A Guide to Training and Development Tools*, Greensboro, North Carolina: Center for Creative Leadership, 1998.

Villiers, Peter, *18 Training Workshops for Leadership Development*, New York, New York: McGraw-Hill, 1996.

West NIS Women's Consortium, *Women's Leadership: Theory, A Training Manual*, Kyiv, Ukraine: NIS Women's Consortium, 1997.

_____. *Women's Leadership: Practice, A Training Manual*, Kyiv, Ukraine: NIS Women's Consortium, 1997.

Young, D. and N. Dixon, *Helping Leaders Take Effective Action: A Program Evaluation*. Greensboro, North Carolina: Center for Creative Leadership, 1996.

Rubuce a Kan Jagoranci da ci Gaban Al'umma

Bettors-Reed, B. L. and L. L. Moore, "Shifting the Management Development Paradigm for Women," *Journal of Management Development* 14(2): 24-38, 1995.

Brake, T, *The Global Leader: Critical Factors for Creating the World Class Organization*, Burr Ridge, Illinois: Irwin, 1997.

Brookfield, S., *Developing Critical Thinkers: Challenging Adults to Explore Alternative Ways of Thinking and Acting*, San Francisco, California: Jossey-Bass, 1987.

Bystydzienski, Jill, ed., *Women Transforming Politics: Worldwide Strategies for Empowerment*, Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 1992.

Catalyst, *Women in Corporate Leadership: Progress and Prospects*, New York, New York: Catalyst, 1996.

CIVICUS, *Building Civil Society Worldwide: Strategies for Successful Communications*, Washington, District of Columbia: CIVICUS, 1997.

_____, *Legal Principles for Citizen Participation: Toward a Legal*

Framework for Civil Society Organization,. Washington, District of Columbia: CIVICUS, 1997.

Clark, K. E. and M. B. Clark, eds., *Measures of Leadership*, West Orange, New Jersey: Leadership Library of America, 1990.

Conger, J. A. and J. A. Kanungo, *Charismatic Leadership: The Elusive Factor in Organizational Effectiveness*, San Francisco, California: Jossey-Bass, 1988.

Covey, S. R. *Principle-Centered Leadership*, New York, New York: Simon & Schuster, 1991.

Dorfman, P. W., J. P. Howell, S. Hibino, et al., "Leadership in Western and Asian Countries: Commonalities and Differences in Effective Leadership Processes Across Cultures." *Leadership Quarterly* 8(3): 33-274, 1997.

Drath, Wilfred H. and Charles J. Palus, *Making Common Sense: Leadership as Meaning-making in a Community of Practice*, Greensboro, North Carolina: Center for Creative Leadership, 1994.

Eagly, A. H., M. G. Makhijani, and B. G. Klonsky, "Gender and the Evaluation of Leaders: A Meta-Analysis," *Psychological Bulletin* 111(1): 3-22, 1992.

Freire, Paulo. *Pedagogy of the Oppressed*, translated by Myra Bergman Ramos, New York, New York: Continuum, 1995.

Gardner, Howard E. and Emma Laskin, eds., *Leading Minds: An Anatomy of Leadership*, New York, New York: Basic Books, 1995.

Heifetz, R. A., *Leadership Without Easy Answers*, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1994.

Helgesen, Sally, *The Female Advantage: Women's Ways of Leadership*, New York, New York: Doubleday, 1995.

Johnson, D. W. and R. T. Johnson, *Cooperation and Competition: Theory and Research*, Edina, Minnesota: Interaction, 1989.

Joseph, Suad and Susan Slyomovics, eds., *Women and Power in the Middle East*, Philadelphia, Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2001.

- Korten, David C., *Globalizing Civil Society: Reclaiming Our Right to Power*, New York, New York: Seven Stories Press, 1998.
- Kouzes, J. H. and B. Z. Posner, *The Leadership Challenge: How to Get Extraordinary Things Done in Organizations*, San Francisco, California: Jossey-Bass, 1987.
- Lambert, L. *The Constructivist Leader*, New York, New York: Teachers College Press, 1995.
- Makram-Ebeid, Mona, "Exclusion of Women from Politics," in Kathleen E. Mahoney and Paul Mahoney, eds., *Human Rights in the Twenty-first Century: A Global Challenge*, Boston, Massachusetts: Martinus Nijhoff, 1993.
- McCall, M. W. and M. M. Lombardo, eds., *Leadership: Where Else Can We Go?*, Durham, North Carolina: Duke University Press, 1978.
- Moxley, Russ S., *Leadership and Spirit: Breathing New Vitality and Energy Into Individuals and Organizations*, San Francisco, California: Jossey-Bass, 1999.
- Nahavandi, Afsaneh, *The Art and Science of Leadership*, Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall, 2000.
- Naidoo, Kumi, *Civil Society at the Millennium*, Bloomfield, Connecticut: Kumarian Press, 1999.
- Otto, Dianne, "Challenging the 'New World Order': International Law, Global Democracy and the Possibilities for Women," *Transnational Law and Contemporary Problems* 3: 370-415, 1993.
- Rost, J. C., *Leadership for the Twenty-First Century*, New York, New York: Praeger, 1991.
- Schein, E. H., *Organizational Culture and Leadership*, San Francisco, California: Jossey-Bass, 1992.
- Schwartz, Mary K., Kristin M. Axtman, and Frank H. Freeman, eds., *Leadership Education: A Source Book of Courses and Programs*, Greensboro, North Carolina: Center for Creative Leadership, 1998.
- Sessa, Valerie I., Michael C. Hansen, Sonya Prestridge, and Michael E. Kossler, *Geographically Dispersed Teams: An Annotated Bibliography*,

Greensboro, North Carolina: Center for Creative Leadership, 2000.

Smircich, L. and G. Morgan, "Leadership: The Management of Meaning," *Journal of Applied Behavioral Science* 18: 257-273, 1982.

United Nations Centre for Social Development and Humanitarian Affairs, *Women in Politics and Decision Making in the Late Twentieth Century: A United Nations Study*, Boston, Massachusetts: Martinus Nijhoff, 1992.

VeneKlasen, Lisa and Valerie Miller, *The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation*, Washington, District of Columbia: The Asia Foundation, 2001.

Yukl, G. A., *Leadership in Organizations*, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1989.

Karin Bayani Na E

Kungiyoyin Jagoranci

Anan kasa akwai jerin kungiyoyi masu zaman kansu na duniya wanda suke da aiyuka da ke kokarin samar da jagoranci a tsakanin mata.

AFURKA DA GABAS TA TSAKIYA

Association Démocratique des Femmes du Maroc (ADFM)

Secteur les Orangers, Rue Mokla, Villa N° 2

Rabat, Morocco

Tel: 212-37-737165

Fax: 212-37-260813

Email: adfm@mtds.com

Centre de Leadership Feminin (CLEF) of ADFM

30, Rue Sidi Belyout, Apt. 54

Casablanca, Morocco

Tel/Fax: 212-22-31-45-47

Email: adfm@casanet.net.ma

BAOBAB for Women's Human Rights

232A Muri Okunola Street, P.O. Box 73630

Victoria Island

Lagos, Nigeria

Tel: 234-1-320-0484

Fax: 234-1-262-6267

Email: baobab@baobabwomen.org

Community Education and Development Services (CEDS)

P.O. Box 5153, Nkwen

Bamenda, Cameroon

Tel: 237-766-0937

Fax: 237-336-3955

Email: ceefbda@yahoo.com

Kudirat Initiative for Democracy (KIND)

60 Lanre Awolokun Street

Gbagada Phase 2

Lagos, Nigeria

Tel: 2341-472-7001

Email: nigeria@kind.org

Web: www.kind.org

or
P.O. Box 65429
Washington, DC 20035
Tel: 1-301-883-0169
Fax: 1-301-883-0151
Email: info@kind.org

**The Machreq/Maghreb Gender Linking and Information Project
(MACMAG-GLIP)**

P.O. Box 165302
Beirut, Lebanon
Tel: 961-3-615-046
Fax: 961-1-611-079
Email: glipcoord@intracom.net.lb
Web: www.macmag-glip.org

Sisterhood Is Global Institute/Jordan (SIGI/J)

Abu Bakr Complex
Al-Razi Street, Jabal Al-Hussain
Amman 11196, Jordan
Tel: 962-6-5690-770
Fax: 962-6-5690-780
Email: sigi@nets.com.jo
Web: www.sigijordan.org

Women's Affairs Technical Committee (WATC)

Awad Bldg., Radio Street, 2nd Floor
P.O. Box 2197
Ramallah, Palestine via Israel
Tel: 970-2-298-7783
Fax: 970-2-296-4746
Email: watcorg@palnet.com
Web: www.pal-watc.org

Women's Self-Promotion Movement (WSPM)

P.O. Box W 78 Parktown
Harare, Zimbabwe

AMURKA TA AREWA

Center for Creative Leadership

One Leadership Place
P. O. Box 26300

Greensboro, NC 27438-6300
Tel: 1-336-545-2810
Fax: 1-336-282-3284
Email: info@leaders.ccl.org
Web: www.ccl.org

Council of Women World Leaders
John F. Kennedy School of Government
79 JFK Street
Cambridge, MA 02138, USA
Tel: 1-617-496-4511
Fax: 1-617-495-8391
Email: council_leaders@harvard.edu

The James MacGregor Burns Academy of Leadership
University of Maryland
College Park MD 20742-7715, USA
Tel: 1-301-405-6100
Fax: 1-301-405-6402
Email: academy@academy.umd.edu
Web: www.academy.umd.org

**Women's Institute for Leadership,
Development for Human Rights (WILD)**
1375 Sutter Street, Suite 407
San Francisco, CA 94109, USA
Tel: 1-415-345-1195
Fax: 1-415-345-1199
Email: esther@wildforhumanrights.org
Web: www.wildforhumanrights.org

Women's Leadership Institute
Mills College
5000 MacArthur Blvd.
Oakland, CA 94613, USA
Tel: 1-510-430-2019
Fax: 1-510-430-3233
Web: www.mills.edu/WLI/wli.home.html

ASIYA

Afghan Institute of Learning
House No: 163/T, Arab Road, University Road
Peshawar, Pakistan

Tel/Fax: 92-91-842-308

Centre for Organization Research and Education

Lane 3 Basisthapur, Beltola (Dispur)

Guwahati 781028

Assam, India

Tel: 91-361-222-87-09

Fax: 91-361-222-87-30

Email: core_ne@sify.com

Foundation for the Support of Women's Work (FSWW)

Galipdede Cad., 149/4

80030 Mueyyetzade

Beyoglu/Istanbul, Turkey

Tel: 90-212-249-07-00

Fax: 90-212-249-15-08

Women's Development Collective (WDC)

No. 44, Jalan Kajang 1

Taman Seri Kajang

4300 Kajang

Selangor, Malaysia

Tel: 603-8737-3979

Fax: 603-8737-4180

Email: wdc@tm.net.com

Women's Resource Center of Tashkent (TWRC)

P.O. Box 7195

A Navai St., 24

Tashkent 700011, Uzbekistan

Tel: 998-712-417234

Fax: 998-712-1205049

Email: twc@freenet.uz

NA KASA DA KASA

Akina Mama Wa Afrika

334-336 Goswell Road

London EC1V 7LQ

United Kingdom

Tel: 44-20-7713-5166

Fax: 44-20-7713-1959

Email: amwa@akinamama.org

Web: www.akinamama.org

Or

Plot 30 Bukoto Street Kamwokya

P.O. Box 24130

Kampala, Uganda

Tel: 256-41-543681

Fax: 256-41-543683

Email: amwa_u@imul.com

CIVICUS: World Alliance for Citizen Participation

1112 16th Street NW, Suite 540

Washington, DC 20036, USA

Tel: 1-202-331-8518

Fax: 1-202-331-8774

Email: info@civicus.org

Web: www.civicus.org

or

P.O. Box 933

Southdale

2135 South Africa

Tel: 27-11-833-5956

Fax: 27-11-833-7997

Center for Women's Global Leadership (CWGL)

Douglass College, Rutgers

The State University of New Jersey

160 Ryders Lane

New Brunswick, NJ 08901-8555, USA

Tel: 1-732-932-8782

Fax: 1-732-932-1180

Email: cwgl@igc.org

Web: www.cwgl.rutgers.edu

Global Women in Politics (GWIP)

The Asia Foundation

465 California Street, 14th Floor

San Francisco, CA 94104, USA

Tel: 1-415-982-4640

Fax: 1-415-392-8863

Email: info@asisfound.com

Web: www.asiafoundation.com

International Women's Media Foundation (IWMF)

1726M Street NW, Suit 1002

Washington, DC 20036, USA

Tel: 1-202-496-1992
Fax: 1-202-496-1977
Email: info@iwmf.org
Web: www.iwmf.org

Parliamentarians for Global Action

211 East 43rd Street, Suite 1604
New York, NY 10017, USA
Tel: 1-212-687-7755
Fax: 1-212-687-8409
Email: info@pgaction.org
Web: www.pgaction.org

**Women's Learning Partnership for Rights, Development, and Peace
(WLP)**

4343 Montgomery Avenue, Suite 201
Bethesda, MD 20814, USA
Tel: 1-301-654-2774
Fax: 1-301-654-2775
Email: wlp@learningpartnership.org
Web: www.learningpartnership.org

Karin Bayani Na F

Majalisar Bada Shawara Ta Kasa Da Kasa (IAC)

WLP ta kirkiro wata Majalisa Mai Bada Shawara ta Kasa da Kasa (IAC) wanda take da wakilcin bangarori dabamdaban na harkar rayuwa kuma wacce take da kyakyawan shiri na tantance sakamakon aiyukan WLP akan jagoranci a al'adance, a siyance da kuma a tsarin zamantakewar al'umma. Wannan majalisar tana taimakawa WLP wajen yiwa aikin ta kwaskwarima. Tana da mambobi kamar haka:

Hafsat Abiola	Founder, Kudirat Institute for Democracy
Afifa Dirani Arsanios	International Consultant, Lebanon
Suheir Azzouni	Former Director General, Women's Affairs Technical Committee, Palestine
Charlotte Bunch	Executive Director, Center for Women's Global Leadership
Thais Corral	General Coordinator, CEMINA, Brazil
Nancy Flowers	Human Rights Education Consultant
Noeleen Heyzer	Director, United Nations Development Fund for Women
Ayesha Imam	Founding Member, BAOBAB for Women's Human Rights
Zahira Kamal	Minister of Women's Affairs, Palestine
Farhad Kazemi	Vice Provost, New York University
Asma Khader	Minister of State and Government Spokesperson, Jordan
Amina Lemrini	Executive Committee Member, Association Democratique des Femmes du Maroc
Afaf Mahfouz	Former President, Conference of Non-governmental Organizations in Consultative Relationship with the United Nations (CONGO)
Ann Elizabeth Mayer	Associate Professor of Legal Studies, University of Pennsylvania
Rabea Naciri	President, Association Democratique des Femmes du Maroc
Kumi Naidoo	Secretary General and CEO, CIVICUS: World Alliance for Citizen Participation

Thoraya Obaid	Executive Director, United Nations Population Fund (UNFPA)
Ayo Obe	President, Civil Liberties Organization, Nigeria
Regan Ralph	Executive Director, Fund for Global Human Rights
Kavita Ramdas	President and CEO, The Global Fund for Women
Aruna Rao	Coordinator, Gender @ Work Collaborative
Bouthaina Shaaban	Minister of Expatriates, Syrian Arab Republic
Zenebeworke Tadesse	Founding Member, Association of African Women for Research and Development, Ethiopia

**WOMEN'S
LEARNING
PARTNERSHIP**

da hadin gwiwar

Association
Démocratique des
Femmes du
Maroc

BAOBAB for
Women's
Human
Rights

Women's
Affairs
Technical
Committee

**WOMEN'S
LEARNING
PARTNERSHIP**

da hadin gwiwar

Association
Démocratique des
Femmes du
Maroc

BAOBAB for
Women's
Human
Rights

Women's
Affairs
Technical
Committee